

8

На основу члана 67. став 1. Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС”, бр. 88/17, 27/18 – др. закон и 10/19),

Министар просвете, науке и технолошког развоја доноси

П РА В И Л Н И К**о плану и програму наставе и учења општеобразовних предмета средњег стручног образовања и васпитања у подручју рада Текстилно и кожарство**

Члан 1.

Овим правилником утврђује се план и програм наставе и учења општеобразовних предмета средњег стручног образовања и васпитања у подручју рада Текстилно и кожарство за образовни профил индустријски кројач, који је одштампан уз овај правилник и чини његов саставни део.

Члан 2.

Програм језика националне мањине остварује се на основу Правилника о плану и програму образовања и васпитања за заједничке предмете у стручним и уметничким школама („Службени гласник СРС – Просветни гласник”, број 6/90 и „Просветни гласник”, бр. 4/91, 7/93, 17/93, 1/94, 2/94, 2/95, 3/95, 8/95, 5/96, 2/02, 5/03, 10/03, 24/04, 3/05, 6/05, 11/05, 6/06, 12/06, 8/08, 1/09, 3/09, 10/09, 5/10, 8/10, 11/13, 14/13, 16/13 – др. правилник, 5/14, 3/15, 11/16 и 13/18 и „Службени гласник РС”, број 30/19).

Члан 3.

Програм верске наставе остварује се на основу Правилника о наставном плану и програму предмета Верска настава за средње школе („Службени гласник РС – Просветни гласник”, бр. 6/03, 23/04, 9/05 и 11/16).

Члан 4.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије – Просветном гласнику”, а примењује се од школске 2019/2020. године.

Број 110-00-137/2019-03
У Београду, 4. јуна 2019. године

Министар,
Младен Шарчевић, с.р.

Б. Листа изборних програма према програму образовног профила

Р.б.	Листа изборних програма*	РАЗРЕД		
		I	II	III
Општеобразовни програми				
1.	Изабрани спорт			1
2.	Историја (одабране теме)			1
3.	Музичка култура			1
4.	Страни језик			1
5.				
6.				
7.				

*Бира се један од понуђених програма у трећем разреду.

Облици образовно-васпитног рада којима се остварују обавезни предмети, изборни програми и активности

ОБЛИК ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова	УКУПНО часова
Час одељењског старешине	72	66	56	194
Додатни рад*	до 30	до 30	до 30	до 120
Допунски рад*	до 30	до 30	до 30	до 120
Припремни рад*	до 30	до 30	до 30	до 120

* Ако се укаже потреба за овим облицима рада.

ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова
Експедиција	до 3 дана	до 5 дана	до 5 наставних дана
Језик другог народа или националне мањине са елементима националне културе	2 часа недељно		
Други страни језик	2 часа недељно		
Други предмети*	1–2 часа недељно		
Стваралачке и слободне активности ученика (хор, секција и друго)	30–60 часова годишње		
Друштвене активности (ученички парламент, ученичке задруге)	15–30 часова годишње		
Културна и јавна делатност школе	2 радна дана		

* Поред наведених предмета, школа може да организује, у складу са одређењима ученика, наставу из предмета који су утврђени наставним плановима других образовних профила истог или другог подручја рада или наставним плановима гимназије.

Остваривање школског програма по недељама

	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова
Разредно часовна настава	36	33	28
Менторски рад (настава у блоку, пракса)	1	4	6
Обавезне ваннаставне активности	2	2	2
Матурски испит			3
Укупно радних недеља	39	39	39

Подела одељења на групе

разред	предмет/модул	годишњи фонд часова			Број ученика у групи – до
		вежбе	практична настава	настава у блоку	
I	Рачунарство и информатика	72			15

А: ОБАВЕЗНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ

СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

Годишњи фонд часова: 108

Разред: Први

1. Проширивање и продубљивање знања о српском књижевном језику;
2. Развијање и неговање језичке културе, поштовање правила књижевног (стандардног) језика у усменом и писаном изражавању;
3. Подстицање ученика на усавршавање говорења, писања и читања, као и неговање културе дијалога;
4. Оспособљавање за ефикасно комуницирање;
5. Упознавање књижевне уметности;
6. Унапређивање знања о сопственој култури и културама других народа;
7. Развијање хуманистичког и књижевног образовања на најбољим делима српске и светске културне баштине;
8. Упућивање ученика на истраживачки и критички однос према књижевности;
9. Обезбеђивање функционалних знања из теорије и историје књижевности;
10. Развијање трајног интересовања за нова сазнања.

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	УПУТСТВО ЗА МЕТОДИЧКО-ДИДАКТИЧКО ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Увод у проучавање књижевног дела	Увођење ученика у свет књижевног дела и књижевност као науку и уметност	- разликује врсте уметности и њихова изражајна средства - објасни појам и функцију књижевности као уметности и однос књижевности и других уметности - наведе научне дисциплине које се баве проучавањем књижевности - увиђа разлику између усмене и писане књижевности - разликује књижевне родове и врсте - одреди тему, мотив, сижу, фабулу, лик и идеју у књижевном делу - износи своје утиске и запажања о књижевном делу, тумачи његове битне чиниоце и вреднује га	- Врсте уметности, подела уметности - Књижевност као уметност, књижевност и друге уметности - Историја књижевности, теорија књижевности, књижевна критика - Лирика као књижевни род: народна лирска песма и уметничка лирска песма по избору - Епика као књижевни род: епска народна песма (предлог „Кнежева вечера”), приповетка по избору и роман (предлог Драгослав Михаиловић „Кад су цветале тикве”) - Драма као књижевни род: драма по избору	- На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања. Место реализације наставе - Настава се реализује у учионици Препоруке за реализацију наставе - Приликом обраде драмског дела могућност посете позоришној представи и гледање снимка позоришне представе, а након тога разговор о драмском тексту и његовој позоришној реализацији. Такође је ову наставну тему могуће обрађивати током целе школске године, па на пример структуру и одлике драмског дела обрадити на примеру „Ромеа и Јулије”, а структуру и одлике лирске и епске народне песме обрадити током реализације теме Народна књижевност - Народна књижевност се може обрадити по мотивима (рад у групама) Праћење и вредновање - Вредновање остварености исхода вршити кроз: - праћење остварености исхода - тестове знања - тестове практичних вештина Оквирни број часова по темама - Увод у проучавање дела (14 часова) - Књижевност старог века (12 часова) - Средњовековна књижевност (12 часова) - Народна књижевност (13 часова) - Хуманизам и ренесанса (11 часова) - Општи појмови о језику (6 часова) - Фонетика (10 часова) - Правопис (10 часова) - Култура изражавања (20 часова)
Књижевност старог века	Упознавање ученика са митологијом, репрезентативним делима старог века и њиховим значајем за развој европске културе	- објасни значај митологије за античку књижевност и развој европске културе - наведе имена аутора, називе обрађених дела и класификује их по културама којима припадају, књижевним родовима и врстама - објасни универзалне поруке књижевности старог века	- Сумерско-вавилонска књижевност: Еп о Гилгамешу (анализа одломака) - Митови: о Танталу, Сизифу, Нарцису; митови о Троји: Парисов суд, Одисеј и Пенелопа, Ахил, Едип... - Хеленска књижевност: Хомер: Илијада (одломак) - Софокле: Антигона (одломак) - Стари и Нови завет (текстови по избору)	
Средњовековна књижевност	Упознавање са споменицима јужнословенске културе, јазичног писма и језика, делима средњовековне књижевности	- наведе најзначајније споменике јужнословенске културе, језик, писмо и век у ком су настали - именује ауторе и дела - разуме поетику жанрова средњовековне књижевности - лоцира обрађене текстове у историјски контекст - објасни значај средњовековне књижевности за српску културу	- Почети словенске писмености: Црнорица Храбар: „Слово о писменима” - Рад Ђирила и Методија - Словенска писма и развој књижевног језика - Најстарији споменици јужнословенске културе - Свети Сава: „Житије светог Симеона” (одломак) - Јефимија: „Похвала кнезу Лазару” - Деспот Стефан Лазаревић: „Слово љубве”	
Народна књижевност	Указивање на народну књижевност као израз колективног мишљења и осећања, ризницу народних обичаја, чувара моралног и националног кодекса	- разликује лирске, епске и лирско-епске песме - уочи одлике усмене уметности речи (колективност, варијантност, формулативност) - процењује етичке вредности изнете у делима народне књижевности - тумачи ликове, битне мотиве, фабулу, сижу, композицију и поруке у одабраним делима - упоређи уметничку интерпретацију стварности и историјске чињенице	- Врсте народне књижевности - Лирска народна песма „Овчар и девојка”, „Зао господар” (предлог) - Епска народна песма „Бановић Страхиња”, Марко пије уз Рамазан вино”, „Бој на Мишару” - Лирско-епске песме (по избору) - Народне проза (бајка по избору) - Кратке народне прозне врсте (избор)	
Хуманизам и ренесанса	Упознавање са поетиком хуманизма и ренесансе, њеним најзначајнијим представницима и књижевним делима	- наведе најзначајније представнике и њихова дела - објасни значење појмова хуманизам и ренесанса - наводи и на обрађеним делима образлаже одлике епохе - упоређи вредности средњег века са вредностима хуманизма и ренесансе	- Поетика хуманизма и ренесансе, најзначајнији представници - Франческо Петрарка: „Канцонијер” (избор сонета) - Ђовани Бокачо: „Декамерон” (приповетка по избору) или Данте Алигијери „Пакао” (приказ дела, одломак) - Вилијам Шекспир: „Ромео и Јулија” - Сервантес: „Дон Кихот” (одломак)	

Општи појмови о језику	Указивање на проучавање језика као система, упознавање са његовом функцијом, друштвеном условљеношћу и историјским развојем	- објасни функцију језика и појам језичког знака - разуме природу модерног књижевног (стандардног) језика - наведе фазе развоја књижевног језика до 19. века - наведе дисциплине које се баве проучавањем језичког система	- Место језика у људском друштву, битна својства језика, језик и комуникација - Књижевни језик, језичка норма и стандардизација - Језички систем и науке које се њиме баве - Књижевни језици код Срба до 19. века	
Фонетика	Стицање знања из области фонетике (фонологије) књижевног језика и способности да се та знања примене у говору и писању	- правилно изговара гласове и акценте књижевног језика - разликује гласовне алтернације	- Фонетика и фонологија - Гласови књижевног језика и њихов изговор - Гласовне алтернације сугласника (звучних и беззвучних; с:ш, з:ж, н:м; к, г, х:ч, ж, ш и к, г, х:ц, з, с; алтернације ненепаханих са преднепаханим сугласницима), самогласника (промена о у е и умекшаност сугласника, непостојање а, промена сонанта л у вокал о) и упрошћавање сугласничких група са правописним решењима - Акценти књижевног језика	
Правопис	Оспособљавање ученика да пишу у складу са правописном нормом	- уме да се служи правописом - примени знања о гласовним алтернацијама у складу са језичком нормом - примени употребу великог и малог слова у складу са језичком нормом - подели речи на крају реда у складу са језичком нормом	- Главне норме писања великог и малог слова (на почетку реченице, наслови и натписи, властита имена, имена народа, географски појмови, небеска тела, празници, установе и организације, присвојни придеви на –ов и –ин, куртоазна употреба великог слова, вишечлана имена земаља и остала вишечлана имена, помоћне речи у именима, називи серијских и апстрактних појмова, звања, титуле...) - Подела речи на крају реда	
Култура изражавања	Оспособљавање ученика да користе различите облике казивања и функционалне стилове	- описе стања, осећања, расположења, изрази ставове, донесе закључке у усменом и писаном изражавању - разликује функционалне стилове - препозна и примени одлике разговорног и књижевноуметничког функционалног стила - попуњава формуларе, уплатнице, захтеве и слично у складу са језичком нормом	- Језичке вежбе - Стилске вежбе - Врсте функционалних стилова – основне одлике - Разговорни функционални стил - Књижевноуметнички функционални стил - Попуњавање формулара, захтева, уплатница и сл. - Школски писмени задаци 4 x 2 + 2 - Домаћи задаци	

Кључни појмови садржаја: увод у проучавање књижевног дела, књижевност старог века, средњовековна књижевност, хуманизам и ренесанса, општи појмови о језику, фонетика, правопис, култура изражавања.

СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

Годишњи фонд часова: **66**

Разред: **Други**

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	УПУТСТВО ЗА МЕТОДИЧКО-ДИДАКТИЧКО ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Барок, класицизам, просветитељство	Упознавање са европским културним, духовним и мисаоним тенденцијама 17. и 18. века и њиховим утицајима на српску књижевност	- наведе особености барока, класицизма и просветитељства и њихове представнике у књижевности - препозна на обрађеним делима одлике просветитељства - објасни значај Доситејевог рада за српску културу и књижевност - направи паралелу у обради истих мотива у европској и српској књижевности	- Барок и класицизам; поезика, главни представници у нашој и европској књижевности - Молијер: „Тврдица“ - Просветитељство у Европи и код нас - Књижевно-просветитељски рад Доситеја Обрадовића - Доситеј Обрадовић: „Живот и прикљученија“ (одломци) - Јован Стерија Поповић: „Тврдица“ (одломци)	- На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања. Место реализације наставе - Настава се реализује у учионици Препоруке за реализацију наставе - Могућност гледања екранизације неких од дела реалистичке књижевности

Романтизам	Упознавање са поетиком романтизма, представницима и делима европске и српске књижевности	- наведе представнике романтизма и њихова дела - учава и образлаже одлике романтизма - изнесе свој суд о књижевним делима користећи стечена знања и сопствена запажања - препозна и усвоји вредности националне културе и разуме/поштује културне вредности других народа	- Романтизам у Европи и код нас (појам, особености, значај, представници) - Пушкин: „Цигани” (одломак) - Хајне: „Лорелај” или Ш. Петефи: „Слобода света” - Вук Караџић – рад на реформи језика и правописа, рад на сакупљању народних умотворина, лексикографски рад - Значај 1847. године - Петар Петровић Његош: Хуманистичко-филозофске мисли „Горског вијенца” (тумачење гномских израза по избору) - Бранко Радичевић: „Кад млидија` умрети” - Ђура Јакшић: „На Липару” - Јован Јовановић Змај: „Ђулићи” и „Ђулићи увеоци” (избор) - Лазар Костић: „Santa Maria della Salute”	Праћење и вредновање Вредновање остварености исхода вршити кроз: - праћење остварености исхода - тестове знања Оквирни број часова по темама - Барок, класицизам, просветитељство (8 часова) - Романтизам (14 часова) - Реализам (14 часова) - Морфологија са творбом речи (9 часова) - Правопис (8 часова) - Култура изражавања (13 часова)
Реализам	Упознавање са поетиком реализма, представницима и делима европске и српске књижевности	- наведе представнике правца и њихова дела - дефинише одлике реализма и препозна их на обрађеним књижевним делима - тумачи уметнички свет и стваралачке поступке у структури обрађених дела	- Реализам у Европи и код нас (појам, особености, значај, представници) - Балзак: „Чича Горио” (одломци по избору) - Гогољ: „Ревизор” (одломак) - Милован Глишић: „Глава шећера” - Лазар Лазаревић: „Ветар” - Радоје Домановић: „Данга” - Симо Матавуљ: „Поварета” - Бранислав Нушић: „Госпођа министарка” - Војислав Илић: „Сиво, суморно небо”	
Морфологија са творбом речи	Систематизовање знања о врстама речи, њиховим облицима и основним правилима грађења речи	- одреди врсту речи и граматичке категорије - употреби у усменом и писаном изражавању облике речи у складу са језичком нормом - препозна просте, изведене и сложене речи - препозна основне принципе творбе речи	- Морфологија у ужем смислу - Врсте речи - Именске речи и њихове граматичке категорије - Глаголи. Граматичке категорије глагола - Прилози, предлози, везници, речце, узвици - Основни појмови о извођењу речи - Основни појмови о творби сложеница и полусложеница.	
Правопис	Оспособљавање ученика да пишу у складу са правописном нормом	примени правила одвојеног и састављеног писања речи у складу са језичком нормом	- Спојено и одвојено писање речи (писање бројева и изведеница од њих, писање заменица и заменичких прилога, спојеви предлога и других реччи, глаголи и речце, писање негације) - Основна правила спојеног, полусложеничког и одвојеног писања	
Култура изражавања	- Оспособљавање ученика да теоријска знања из граматике и правописа примењује у усменом и писаном изражавању у складу са језичком нормом, - Оспособљавање ученика да користе различите облике казивања и функционалне стилове	- изражава размишљања и критички став према проблемима и појавама које намећу књижевни текстови али су и део свакодневног живота - примени одлике новинарског стила	- Лексичке вежбе - Стилске вежбе - Домаћи задаци - Школски писмени задаци 2 x 2 + 2 - Писање вести, извештаја, интервјуа и других облика новинарског изражавања - Милутин Миланковић: „Кроз васиону и векове”	

Кључни појмови садржаја: барок, класицизам, просветитељство, романтизам, реализам, морфологија са творбом речи, правопис, култура изражавања.

СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

Годишњи фонд часова: 56

Разред: Трећи

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	УПУТСТВО ЗА МЕТОДИЧКО-ДИДАКТИЧКО ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Модерна	Упознавање са основним одликама модерне, представницима и њиховим делима	- наведе одлике праваца, представнике и њихова дела - анализира одабрана дела, износи запажања и ставове	- Одлике симболизма и импресионизма - Шарл Бодлер: „Албатрос” - Богдан Поповић: „Предговор Антологији новије српске лирике” - Алекса Шантић: „Претпризничко вече” - Јован Дучић: „Благо цара Радована” (избор) или песма по избору - Милан Ракић: „Долап” или „Јасика” В. П. Дис: „Можда спава” или С. Пандуровић: „Светковина” Б. Станковић: дело по избору	- На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања. Место реализације наставе - Настава се реализује у учионици Препоруке за реализацију наставе Праћење и вредновање Вредновање остварености исхода вршити кроз: - праћење остварености исхода - тестове знања Оквирни број часова по темама - Модерна (9 часова) - Међуратна књижевност (9 часова) - Савремена књижевност (8 часова) - Лексикологија (5 часова) - Синтакса (6 часова) - Правопис (7 часова) - Култура изражавања (12 часова)
Међуратна књижевност	Упознавање ученика са одликама међуратне књижевности, представницима и делима	- наведе одлике праваца, представнике и њихова дела - анализира одабрана дела, износи запажања и ставове	- Одлике међуратне књижевности и представници у светској и српској књижевности - Тагоре: „Градинар” (избор)“ - Душан Васиљев: „Човек пева после рата” - Милутин Бојић: „Плава гробница” - Милош Црњански: „Сеобе Г” (одломак) - Иво Андрић: „Мост на Жепи” или приповетка по избору - Растко Петровић: „Људи говоре” или И. Андрић: „Ех Ponto”	
Савремена књижевност	Упознавање ученика са одабраним делима савремене књижевности	- изнесе своје утиске о прочитаним делима савремене српске књижевности - уочи одлике савремене књижевности на прочитаним делима - уочи разлику између књижевног дела и његове интерпретације у филмској и позоришној уметности	- Савремена српска књижевност у другој половини 20. века - Савремена поезија – (по избору обрадити песму Васка Попе, Миодрага Павловића или Десанке Максимовић) - Савремена проза – Иво Андрић: „Проклета авлија” - Савремена драма – Душан Ковачевић: драма по избору	
Лексикологија	Упознавање ученика са основама лексикологије	- препозна и одреди вредност лексеме - наведе примере синонима, антонима, хомонима, жаргона...	- Синонимија - Хомонимија - Антонимија - Полисемија - Састав лексике српског књижевног језика - Дијалектизми - Архаизми и историзми - Вулгаризми - Неологизми - Жаргонизми - Термини - Фразеологизми	
Синтакса	Систематизовање знања о синтакси	- одреди синтаксичке јединице у реченици - препозна типове зависних, независних реченица и напоредних конструкција	- Синтаксичке јединице - Основне реченичне и синтагматске конструкције - Систем зависних реченица - Систем независних реченица - Напоредне конструкције	
Правопис	Оспособљавање ученика за примењивање знања из језика и правописа у складу са језичком нормом	- примени правописне знаке у складу са језичком нормом - употреби интерпункцију у складу са језичком нормом - примењује правописна правила у писању скраћеница	- Правописни знаци - Општа правила интерпункције у реченици - Скраћенице	
Култура изражавања	- Оспособљавање ученика да теоријска знања из граматике и правописа примењују у усменом и писаном изражавању - Оспособљавање ученика да попуњавају административне обрасце у складу са језичком нормом и користе функционални административни стил	- износи став, користи аргументе и процењује опште и сопствене вредности у усменом и писаном изражавању - примени одлике административног стила - примени вештину комуникације у ситуацијама везаним за струку	- Лексичке вежбе - Стилске вежбе - Домаћи задаци - Говорне вежбе - Школски писмени задаци 2 x 2 + 2 - Писање молбе, жалбе, биографије...	

Кључни појмови садржаја: модерна, међуратна књижевност, савремена књижевност, лексикологија, синтакса, правопис, култура изражавања.

СРПСКИ КАО НЕМАТЕРЊИ ЈЕЗИК

Програм наставе и учења предмета Српски као нематерњи језик остварује се у складу са Правилником о наставном плану и програму образовања и васпитања за заједничке предмете у стручним и уметничким школама („Просветни гласник”, бр. 6/90, 4/91, 7/93 (др. правилник), 17/93, 1/94, 2/94, 2/95, 3/95, 8/95, 5/96, 2/02, 5/03, 10/03, 24/04, 3/05, 6/05, 11/05, 6/06, 12/06, 8/08, 1/09, 3/09, 10/09, 5/10, 8/10 (исправка), 11/13, 14/13, 5/14, 5/14, 3/15, 11/16, 13/18)

СТРАНИ ЈЕЗИК

Циљ предмета: Развијање сазнајних и интелектуалних способности и стицање позитивног односа према другим културама уз уважавање различитости и усвајање знања и умења потребних у комуникацији на страном језику у усменом и писаном облику.

Годишњи фонд часова: 72

Разред: Први

ЦИЉ	ИСХОДИ НА КРАЈУ ПРВОГ РАЗРЕДА Ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНЕ ТЕМЕ ОПШТЕ И СТРУЧНЕ (80% + 20%)	КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ
СЛУШАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање усменог говора	- Разуме реченице, питања и упутства из свакодневног говора (кратка упутства изговорена споро и разговетно) - Разуме општи садржај краћих, прилагођених текстова (рачунајући и стручне) после неколико слушања или уз помоћ визуелних ефеката (на упутствима, ознакама, етикетама) - Разуме бројеве (цене, мере, тачно време и др.)	ОПШТЕ ТЕМЕ - Свакодневни живот (организација времена, послова, слободно време) - Храна и здравље (навике у исхрани, карактеристична јела и пића у земљама света) - Познати градови и њихове знаменитости - Спортови и позната спортска такмичења - Живот и дела славних људи XX века (из света науке, културе) - Медији (штампа, телевизија) - Интересантне животне приче и догађаји - Свет компјутера (распрострањеност и примена) СТРУЧНЕ ТЕМЕ - Основна стручна терминологија - Примена информациононих технологија у домену струке - Основе пословне комуникације и кореспонденције (пословна преписка и комуникација у писаној и усменој форми) - Мере заштите и очувања радне и животне средине	- Представљање себе и других - Поздрављање (састајање, растанак; формално, неформално, специфично по регионима) - Идентификација и именовање особа, објеката, боја, бројева итд.) - Давање једноставних упутстава и команди - Изражавање молби и захвалности - Изражавање извињења - Изражавање потврде и негирање - Изражавање допадања и недопадања - Изражавање физичких сензација и потреба - Исказивање просторних и временских односа - Давање и тражење информација и обавештења - Описивање и упоређивање лица и предмета - Изражавање забране и реаговање на забрану - Изражавање припадања и поседовања - Скретање пажње - Тражење мишљења и изражавање слагања и неслагања - Тражење и давање дозволе - Исказивање честитки - Исказивање препоруке - Изражавање хитности и обавезности - Исказивање сумње и несигурности
ЧИТАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање прочитаних текстова	- У непознатом тексту препознаје познате речи, изразе и реченице (нпр. У огласима, на плакатима) - Разуме општи садржај и смисао краћих текстова (саопштења, формулара са подацима о некој особи, основне команде на машинама/компјутеру, декларације о производима, упутства за употребу и коришћење)	Напомена: Стручне теме треба распоредити по разредима тако да буду у корелацији са садржајима који се обрађују из стручних предмета.	
ГОВОР Оспособљавање ученика за кратко монолошко излагање и за учешће у дијалогу на страном језику	Употребљава једноставне изразе и реченице да би представио свакодневне, себи блиске личности, активности, ситуације и догађаје		
ПИСАЊЕ Оспособљавање ученика за писање краћих текстова различитог садржаја	- Саставља кратак текст о одговарајућој теми - Пише кратке поруке релевантне за посао (место, термини састанка) - Пише краћи текст о себи и свом окружењу - Попуњава формулар где се траже лични подаци		
ИНТЕРАКЦИЈА Оспособљавање ученика за учешће у дијалогу на страном језику и размену краћих писаних порука	- На једноставан начин се споразумева са саговорником који говори споро и разговетно - Поставља једноставна питања у вези са познатим темама из живота и струке као и да усмено или писмено одговара на иста (бројеви, подаци о количинама, време, датум) - Напише кратко лично писмо, поруку, разгледницу, честитку		
МЕДИЈАЦИЈА Оспособљавање ученика да преводи, сажима и препричава садржај краћих усмених и писаних текстова	На овом нивоу није предвиђена		
МЕДИЈСКА ПИСМЕНОСТ Оспособљавање ученика да користи медије као изворе информација и развијају критички мишљење у вези са њима	Препознаје и правилно користи основне фонолошке (интонација, прозодија, ритам) и морфосинтаксичке категорије (именички и глаголски наставци, основни ред речи)		
СЛУШАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање усменог говора	Користи садржаје медијске продукције намењене учењу страних језика (штампани медији, аудио/видео записи, компакт диск, интернет итд.)		

Кључни појмови садржаја: читање, слушање, писање, говор, знање о језику, медијација, интеркултурност

ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

I. РЕЧЕНИЦА

Обновити реченичне модел обухваћене програмом за основну школу.

– Ред речи у реченици. Место прилога и прилошких одредби.

– *Tag questions*

– Индиректни говор

а) изјаве – без промене глаголског времена (глагол главне реченице у једном од садашњих времена)

б) молбе, захтеви, наредбе

в) питања са променом реда речи – без промене глаголског времена (глагол главне реченице у једном од садашњих времена)

– *Yes/No* питања

– „*WH*” питања

– Директна и индиректна питања

II. ИМЕНИЧКА ГРУПА

1. Члан

– Обновити употребу одређеног и неодређеног члана

– Нулти члан уз градивне и апстрактне именице

2. Именице

– Множина именица – обновити

– Изражавање припадања и својине – саксонски генитив

– Бројиве и небројиве именице

3. Заменички облици

а) Заменице

– Личне заменице у функцији субјекта и објекта

– Показне заменице

– Односне заменице

б) детерминатори

– Показни детерминатори

– Неодређени детерминатори

– Присвојни детерминатори

4. Придеви

– Обновити компарацију придева

– *too/not...enough/not as... (as)/...than*

5. Бројеви

– Обновити просте и редне бројеве

6. Квантификатори

III. ГЛАГОЛСКА ГРУПА

1. Глаголи

– Обновити глаголске облике предвиђене програмом за основну школу

– Модални глаголи: *may can, must*

– Пасивне конструкције – садашње време/прошло – the Simple present/past (прошло време рецептивно)

– *going to* и трајни презент за планове и намере, *going to* и *will* (за будућа предвиђања)

– *used to*

2. Прилози, извођење прилога и употреба, прилози вероватноће са *may, might* и *will*

3. Предлози, најчешћи предлози за оријентацију у времену и простору.

4. Кондиционал први.

ИТАЛИЈАНСКИ ЈЕЗИК

Морфосинтаксички и фонетски садржаји

Члан

Одређени и неодређени члан. Основна употреба.

Члан спојен с предлозима: *di, a, da, in, su* и *con*.

Одређени члан уз основне и редне бројеве.

Именица

Род именица. Правилна множина именица. Множина именица на: *-co, -go, -ca, -ga*.

Најчешћи примери неправилне множине: именице које се завршавају на консонант (*il bar, i bar*), именице које се завршавају на наглашени вокал (*la città, le città*), скраћене именице (*la foto, le foto*), једносложне именице (*il re, i re*), именице које се завршавају на *i* (*la tesi, le tesi*).

Заменице

Личне заменице у служби субјекта (*io, tu, lui, lei, Lei, noi, voi, loro*).

Наглашене личне заменице у служби објекта (*me, te, lui, lei, Lei, noi, voi, loro*)

Присвојне заменице (*mio, tuo, suo, nostro, vostro, loro*).

Показне заменице (*questo, quello*).

Упитне заменице (*chi? i che?/che cosa?*)

Неодређене заменице (*ognuno i qualcuno*).

Придеви

Описни придеви, слагање придева и именице у роду и броју. Описни придеви *buono i bello*; неодређени придев *tutto*.

Придеви на *-co* (*bianco, simpatico*), *-go* (*largo, analogo*)

Присвојни придеви: *mio, tuo, suo, nostro, vostro, loro*. Употреба члана уз присвојне придеве.

Морфолошке одлике придева *questo, quello, bello i buono*.

Неодређени придеви *ogni* и *qualche*.

Назив боја, морфолошке особености придева *viola, rosa, blu, arancione*.

Бројеви: основни бројеви, редни бројеви. Употреба основних и редних бројева при означавању датума.

Глагол

Садашње време (*Indicativo Presente*) глагола све три коњугације. Садашње време неправилних глагола: *essere, avere, andare, dare, fare, bere, venire, stare, uscire, dire, tenere*.

Садашње време модалних глагола *volere, dovere, potere, sapere*.

Употреба глагола *piacere*.

Партицип прошли и прошло свршено време *Passato prossimo*: прелазних и непрелазних глагола; неправилних глагола.

Будуће време (*Futuro semplice*) глагола с правилним и неправилним основама.

Предбудуће време (*Futuro anteriore*).

Прилози

Врсте прилога: за начин, место и време

Прилошке речце *ci* и *vi*.

Предлози

Прости предлози *du, a, da, un, con, su, per, tra, fra* и њихова основна употреба. Предлози *dentro, fuori, sotto, sopra, davanti, dietro*.

Синтакса

Проста реченица: потврдна, упитна, одрична. *Tu sei utaluano. No, io non sono utaluano. (Tu) sei utaluano?*

Сложена реченица:

Adesso non lavoro più, ma ho più tempo per leggere e scrivere e giocare con i miei nipoti.

Ред речи у реченици. Место прилога и прилошких одредби. *Nel lubretto ci sono nomi dei professori e altre uniformazioni utili.*

Лексикографија

Структура и коришћење двојезичних речника.

Ученику треба показати и стално га подстицати на поседовање, употребу и правилно коришћење речника (двојезичног и, касније, једнојезичног), дати основне податке о речничкој литератури одговарајућег квалитета. Подстицати га на контакт са писаном литературом, електронским садржајима и сл.

НЕМАЧКИ ЈЕЗИК

Именице

Властите и заједничке (у облицима једине и множине: *Bild – Bilder, Kopf – Köpfe, Frau – Frauen*), са одговарајућим родом.

Изведене суфиксацијом: *Faulheit, Bildung*.

Изведене префиксацијом: *Ausbildung*.

Сложенице: *Sommerferien, Jugendliebe, Tomatensuppe*

Заменице

Личне заменице у номинативу, дативу и акузативу

Придеви

Изведени суфиксацијом од глагола и именица: *fehlerfrei, liebevoll, sprachlos, trinkbar*. Сложени: *steinreich*

Придевска промена – јака, слаба, мешовита (рецептивно и продуктивно)

Компаратив и суперлатив (правилна творба и главни изузеци: *groß – größer, teuer – teurer*)

Члан

Одређени (*der, die, das*), неодређени (*ein, eine*), нулти, присвојни (*mein, dein*), показни (*dieser, jener*), негациони (*kein, keine*), неодређени (*mancher, solcher, einige*).

Употреба члана у номинативу (субјект), акузативу и дативу (директни и индиректни објекат), партитивном генитиву (*die Hälfte des Lebens*), посесивном генитиву (*die Mutter meiner Mutter*)

Бројеви

Основни и редни (*der siebte erste; am siebten ersten*)

Предлози

Предлози са генитивом (*Er liest während der Pause*), акузативом (*Ich bin gegen dich*), дативом (*Sie arbeitet bei einem Zahnarzt*). Предлози са дативом или акузативом (*Er ist in der Schule. Sie kommt in die Schule*)

Партикуле

Употреба основних партикула (рецептивно и продуктивно) *Was machst du denn da? Das kann ich aber nicht. Sag mal! Wenn ich einen Hund hätte.*

Глаголи

Глаголска времена: презент, претерит, перфект и футур слабих и јаких глагола.

Глаголи са предлозима (*warten auf, sich interessieren für*).

Пасив радње презента и претерита (рецептивно и продуктивно).

Конјунктив у функцији изражавања жеље, учтивих молбе и условљености (*Ich hätte gern... Ich möchte... Ich würde gern ...Könnte ich... Wenn ich wäre*)

Модални и основни модалитети глагола, инфинитивске конструкције (*Ich hoffe, dich wiederzusehen./Er hat Gelegenheit, viele Sportler kennen zu lernen.*)

Везници и везнички изрази: *und, oder, aber; denn, deshalb, trotzdem; weil, wenn, als, während, bis, obwohl;*

Прилози

Прилози за време (*gestern*), место (*nebenan*), начин (*allein*), количину (*viel, wenig*)

Реченице

Изјавне реченице, упитне реченице; независне и зависно-сложене реченице

РУСКИ ЈЕЗИК

Реченица

Однос реченица у сложеној реченици: независно сложене и зависно сложене реченице. Управни и неуправни говор.

Именице

Варијанте падежних наставака: локатив јединице на -у; о берега/на берегу, о лесе/в лесу, о крас/на краю; номинатив множине на -а, -я, -ья, -е: города, учителя, деревья, граждане.

Именице којима се означавају професије људи, њихова национална и територијална припадност. Промена именица на: -ия, -ие, -мя.

Именице Плуралија тантум (рецептивно).

Обнављање и систематизација основних именичких промена.

Заменице

Обнављање и систематизација заменица обрађених у основној школи: личне, упитне (кто, что, какой, какое, какие).

Одричне заменице: никто, ничто, никакой, ничей, и неодређене заменице: кто-то, кто-нибудь, некоторый, несколько обрађивати као лексику.

Придеви

Промена придева

Поређење придева типа: старший, младший; прост облик суперлатива: ближайший, простейший, худший.

Рекција придева: уочавање разлика између руског и матерњег језика (больной чем, готовый к чему, способный к чему и сл.).

Бројеви

Принципи промена основних бројева: 1, 2, 3, 4, 5–20 и 30, 40, 90, 100 (остале бројеве обрадити као лексику), њихова употреба у најчешћим структурама за исказивање времена с предлозима: с – до, с – по, от – до, к и др. Исказивање времена по сату у разговорном и службеном стилу.

Глаголи

Најчешће алтернације основе у презенту и простом и будућем времену. Творбе вида помоћу префикса, суфикса и основе.

Глаголи кретања: кретање у одређеном правцу, неодређено кретање и кретање једном у оба правца: активирање до сада не обрађених глагола кретања (идти – ходить, ехать – ездить, бегать – бежать, плыть – плавать, лететь – летать, нести – носить, вести – водить, везти – возить).

Рекција глагола: уочавање разлика између руског и матерњег језика (благодарить кого за что, пожертвовать кем – чем, напоминать о ком и сл.).

Прилози

Прилози и прилошке одредбе за место, време, начин и количину. Поређење прилога.

Предлози

Најфреквентнији предлози чија се употреба разликује у односу на матерњи језик (для с генитивом, из-за с генитивом у одредби одвајања од места и узрока, из-под с генитивом у одредби одвајања од места, к с дативом у временској одредби, по с дативом у атрибутивној, просторној и узрочној одредби и сл.).

Везници

Најфреквентнији прости везници у независно сложеним и зависно сложеним реченицама (а, да, и, но, или, если, пока, потому, так как, перед тем как и сл.).

Реченични модели**Субјекатско-предикатски односи**

Реченице с именским предикатом

1) копуле: **быть, стать, являться**

Его отец был врачом, а он станет инженером.

Это утверждение является спорным.

2) отсутствие копуле

Его брат токарь по металлу.

Она сегодня весёлая.

Он сильнее всех.

Објекатски односи

1) директним објектом

Мы купили новый учебник.

Я не получил ответа.

2) индиректним објектом

Он их поблагодарил за помощь.

Эта фотография напоминает о прошлом.

3) Зависном реченицом

Брат в письме сообщает, **что он летом приедет к нам.**

Временски односи

Реченице с одредбом

1) изражене прилогом

Я пришёл раньше тебя.

2) изражене зависним падежом

Они вернулись к вечеру (к трём часам).

Я сегодня работал с пяти до семи часов.

Начински односи

Реченице са одредбом израженом прилогом

Он хорошо говорит по-русски.

Он пишет более красиво, чем ты.

Она поёт красивее всех.

Узрочни односи

Реленице са одредбом израженом зависним падежом.

Он не приехал в срок по болезни.

Атрибутивни односи

Реченице с атрибутом

1) у суперлативу

А. С. Пушкин является величайшим русским поэтом.

2) у зависном падежу

Я забыл тетрадь по русскому языку.

ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК**Пасивне конструкције**

est + партицип перфекта

Финалне реченице са употребом pour + inf.

Питања:

Qui est-ce qui/que

Qu'est-ce qui/que

Que;

Индиректна питања**Негација**

pas du tout, non plus, personne

Казивање претпоставке

si + имперфект/кондиционал

Казивање времена

avant de, quand

Казивање жеље, воље, намере

а) субјунктивом (рецептивно, само најфреквентнији глаголи)

б) инфинитивом

Одредбе за време

– дани у недељи, prochain/dernier; il y a/dans; pendant/depuis;

Поређење придева**Одредбе за начин****Изрази за меру и количину**

une douzaine, une centaine, un tas de, pas mal de, environ... и сл.

Слагање времена – само са индикативом, и то:

présent – présent (истовремена радња); présent – passé composé (пре); présent – futur (после)

Именичка група

Слагање детерминаната и именица у роду и броју; разлике у изговору (где постоје) и разликовање наставака у тексту.

les déterminants interrogatifs – exclamatifs – relatifs; les déterminants indéfinis

Наставци именица и придева

teur/trice; al/aux, ail/aux и неки изузеци на -s), ou -s/x

Глаголска група

Субјунктив презент – објаснити принцип творбе, а примењивати само у датим реченичним моделима.

Слагање партиципа перфекта са субјектом

ШПАНСКИ ЈЕЗИК**Именичка група**

Слагање детерминатива и именице у роду и броју, апокопирање придева уз именицу, неодређени детерминативи

(*alguno, ninguno, todo, cualquiera*) у различитим значењима

Tráeme algún libro de García Márquez.

Todas las mañanas, todo el mundo...

Un muchacho cualquiera...

Морфеме типичне за мушки и женски род именица и придева

muchacho/muchacha

actor/actriz

trabajador/trabajadora

generoso/generosa

као и именице и придеви који немају морфолошку ознаку рода

violinista, cantante, interesante, verde...

Глаголска група

Облици индикатива: сва глаголска времена савладана у основној школи примењивати и препознавати у тексту.

Облици субјунктива: презент

(изражавање жеља, осећања, мишљења, вероватноће)

Слагање партиципа са субјектом и пасивним конструкцијама.

Питања са упитним речима

Quién, qué, cuándo, cómo, dónde, etc.

Индиректна питања

¿Sabes si ha llegado?

Pregúntale si ha cogido la tarjeta.

Yo te pregundo que has comprado.

Негација

Nada, nadie, ningun (o/a), nunca, tampoco.

¿Ha venido alguien? – No, no ha venido nadie./Nadie ha venido.

No me gusta esta película. – A mí también.

Хипотетичне реченице (Први тип)

Si me visitas el verano que viene, te llevaré a la playa.

Казивање жеље, воље, намере

– инфинитивом

– субјунктивом

Me gustaría conocer a este actor. Me gustaría que tú conozcas a mi hermana mayor. Hay que luchar contra la polución del aire y del agua. Es necesario que luchemos... ¿Qué quieren Ustedes que haga? El trabaja mucho para que sus hijos tengan una vida mejor

Промена значења придева у зависности од позиције уз именицу

Un hombre grande/Un gran hombre.

Казивање времена и одредбе за време

Дани у недељи, mañana, ayer, pasado/próximo, que viene, durante, después de, antes de, cuando, hace..., dentro de...

Antes de haberse ido, me dejó su dirección nueva.

¿Cuándo lo viste? Lo vi cuando regresé de viaje.

El lunes que viene, El domingo pasado, Salió hacetreinta minutos... regresa dentro de una hora...

Поређење

Más que, menos que, el/la más, tan...como,

Este libro es el más interesante que he leído. Su última película no es tan interesante como la del año pasado.

Одредбе за начин

Прилози на –mente и прилошке конструкције

Miguel maneja el coche cuidadosamente/con mucho cuidado.

Изрази за меру и количину

Mucho, un poco de, una docena de, aproximadamente, más o menos...

¿Cuántos estudiantes han visto este programa? – Más o menos, treinta.

Сложене реченице:**а) Зависна реченица у индикативу**

Mientras vivíamos en Madrid, estudiaba español. ¿Crees (estás segura, piensas) que aprobaremos el examen.

б) зависна реченица у субјунктиву

Употреба субјунктива презента

(временске и финалне реченице).

Пасивне конструкције

а) *ser + participio pasado*

La casa fue construida en 1984.

б) *pasiva refleja*

Se venden libros aquí.

Ортографија

Интерпункција – основна правила (са акцентом на облике који не постоје у српском језику).

Писање великог слова.

Лексикографија

Служење двојезичним речницима.

СТРАНИ ЈЕЗИК

Годишњи фонд часова: 66

Разред: Други

ЦИЉ	ИСХОДИ НА КРАЈУ ДРУГОГ РАЗРЕДА Ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНЕ ТЕМЕ ОПШТЕ И СТРУЧНЕ И ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ	КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ
СЛУШАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање усменог говора	- Разуме караће исказе који садрже фреквентне речи и структуре (информације о личностима, послу, породици, куповини, школи, ближем окружењу) - Разуме најбитније информације у кратким и једноставним обавештењима (преко разгласа, на улици, на шалтеру) и правилно их користи	ОПШТЕ ТЕМЕ - Свакодневни живот (комуникација међу младима, генерацијски конфликти и начини превазилажења, међувршњачка подршка) - Образовање (образовање у земљама чији се језик учи, школовање које припрема за студије или свет рада, образовање за све) - Познати региони у земљама чији се језик учи, њихова обележја - Културни живот (манifestације које млади радо посећују у земљи и земљама чији се језик учи, међународни пројекти и учешће на њима)	- Представљање себе и других - Поздрављање (састајање, растанак, формално, неформално, специфично по регионима) - Идентификација и именовање особа, објеката, боја, бројева итд.) - Давање једноставних упутстава и команди - Изражавање молби и захвалности - Изражавање извињења - Изражавање потврде и негирање - Изражавање допадања и недопадања - Изражавање физичких сензација и потреба

ЧИТАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање прочитаних текстова	● Чита и разуме различите врсте кратких и прилагођених текстова (једноставнија лична/пословна писма, позивнице, термини, проспекти, упутства, огласи) препознајући основна значења и релевантне детаље ● Открива значење непознатих речи на основу контекста и/или помоћу речника ● Уочи предвидљиве информације (кад, где, ко, колико) у свакодневним текстовима, као и једноставнијим стручним текстовима	● Заштита човекове околине (акције на нивоу града, школе, волонтерски рад) ● Медији (штампа, телевизија, електронски медији) ● Интересантне животне приче и догађаји ● Свет компјутера (млади и друштвене мреже) СТРУЧНЕ ТЕМЕ ● Основна стручна терминологија ● Примена информационих технологија у домену струке ● Основе пословне комуникације и кореспонденције (пословна преписка и комуникација у писаној и усменој форми) ● Мере заштите и очувања радне и животне средине Напомена: Стручне теме треба распоредити по разредима тако да буду у корелацији са садржајима који се обрађују из стручних предмета.	10. Искривљавање просторних и временских односа 11. Давање и тражење информација и обавештења 12. Описивање и упоређивање лица и предмета 13. Изрицање забране и реаговање на забрану 14. Изражавање припадања и поседовања 15. Скретање пажње 16. Тражење мишљења и изражавање слагања и неслагања 17. Тражење и давање дозволе 18. Искривљавање честитки 19. Искривљавање препоруке 20. Изражавање хитности и обавезности 21. Искривљавање сумње и несигурности
ГОВОР Оспособљавање ученика за кратко монолошко излагање и за учешће у дијалогу на страном језику	● Описује ситуације, прича о догађајима и аргументује ставове користећи једноставне изразе и реченице ● Води једноставне разговоре (телефонира), даје информације и упутства, уговара термине ● Реагује учтиво на питања, захтеве, позиве, извињења саговорника		
ИНТЕРАКЦИЈА Оспособљавање ученика за учешће у дијалогу на страном језику и размену краћих писаних порука	● Комуницира у свакодневним ситуацијама и размењује информације, блиске његовим интересовањима (писмено и усмено)		
МЕДИЈАЦИЈА Оспособљавање ученика да преводи, сажима и препричава садржај краћих усмених и писаних текстова	● Преводи усмено или писмено кратке поруке у складу са потребама комуникације		
МЕДИЈСКА ПИСМЕНОСТ Оспособљавање ученика да користе медије као изворе информација и развијају критичко мишљење у вези са њима	● Аргументује свој став о медијском тексту		

Кључни појмови садржаја: читање, слушање, писање, говор, знање о језику, медијација, интеркултурност.

ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

I. РЕЧЕНИЦА

- Систематизација свих типова упитних реченица
- Директна и индиректна питања
- Индиректни говор: рецептивно и продуктивно
- а) изјаве и питања – без промене глаголског времена (глагол главне реченице у једном од садашњих времена)
- б) молбе, захтеви, наредбе
- Индиректни говор: само рецептивно
- а) изјаве са променом глаголских времена
- Одређене релативне клаузе
- Сложене реченице: временске клаузе, узрочне клаузе, допусне клаузе

II. ИМЕНИЧКА ГРУПА

- Члан
 - Разлике између одређеног и неодређеног члана у ширем контексту
- Именице
 - Бројиве и небројиве именице
- Заменички облици
 - Заменице
 - Личне заменице у функцији субјекта и објекта
 - Показне заменице
 - Односне заменице

б) детерминатори

- Показни детерминатори
- Неодређени детерминатори
- Присвојни детерминатори

4. Придеви

- Обновити компарацију придева
- too/not...enough/not as...(as)/...than

5. Бројеви

- Обновити просте и редне бројеве

6. Квантификатори

1. Глаголи

- Обновити разлику у употреби Present Simple, Present Continuous; Past Simple, Past Continuous
- Обновити све употребе Present Perfect
- Used to
- Начини изражавања будућности, планова у будућности (*going to, will*)
- Модални глаголи: *should, must, will, may, might*
- Пасивне конструкције – садашње и прошло време – the Present Simple, Past Simple (продуктивно и рецептивно),
- Present perfect passive (рецептивно)

3. Предлози и најчешћи прилози за оријентацију у времену и простору.

4. Први кондиционал (рецептивно и продуктивно), други кондиционал (рецептивно)

ИТАЛИЈАНСКИ ЈЕЗИК

1. Именице

Властите именице и заједничке, одговарајући род и број са детерминативом: *Anna, Pietro, Belgrado, Roma, Signor Bianchi, Signora Bianchi, i miei genitori, il nostro paese, questa casa, l'Italia, la Serbia, il Tirreno, l'Adriatico, le Alpi, gli Appennini; i miei genitori, mia madre, il loro padre, il nostro paese, i vostri figli, questo studente, questa ragazza, quell'amico, quella casa*, итд.

Системски приказ морфолошких карактеристика.

2. Члан. Употреба члана. Систематизација.

Облици одређеног и неодређеног члана. Основна употреба.

Слагање одређеног и неодређеног члана са именицом или придевом.

Члан спојен с предлозима *di, a, da, in, su i con*.

Одређени члан испред датума: *Oggi è il 25 novembre*. Испред имена дана у неделји *Abbiamo lezioni di lingua italiana il mercoledì e il giovedì*.

Употреба члана уз властита имена, географске појмове, имена градова и држава, презимена.

Партитивни члан као суплетивни облик множине неодређеног члана (*Ho un amico italiano: Ho degli amici italiani*).

Употреба члана уз присвојни придев и именице које исказују блиско сродство (*Mia sorella si chiama Ada. Domani andiamo a Roma con i nostri nonni*).

Положај члана и предлога уз неодређени придев *tutto*.

Партитивни члан. *Mangio delle mele*. Изостављање у негацији. *Non mangio pane*. Употреба предлога *di* уз изразе који изражавају одређену количину. *Prendo un bicchiere d'acqua minerale*.

3. Заменице

Личне заменице у служби субјекта.

Наглашене личне заменице у служби објекта.

Наглашене личне заменице у служби директног и индиректног објекта.

Ненаглашене личне заменице у пару: *Compro il libro a Luigi. Glielo compro*.

Присвојне заменице. Показне заменице (*questo, quello*).

Упитне заменице *chi? i che?/che cosa?*

Неодређене заменице придеви (*niente/nulla, nessuno, qualcosa, qualcuno, qualche, alcuni*)

Релативне заменице (*che, cui, il quale/la quale*)

4. Придеви

Описни придеви, слагање придева и именице у роду и борју. Описни придеви *buono* и *bello*; неодређени придев *tutto*. Посебне карактеристике придева *santo* и *grande*

Компарација придева: *Maria è più alta di Marta. Noi siamo più veloci di voi. Maria e' la piu' alta della classe*.

Апсолутни суперлатив *Maria è bellissima*.

Синтетички (органски) облици компаратива и суперлатива (релативног и апсолутног) придева *piccolo, grande, buono, cattivo*.

Разлика у значењу између аналитичких и синтетичких облика компаратива и супетлатива (*più grande: maggiore; più buono: migliore*).

Присвојни придеви. Употреба члана уз присвојне придеве.

Показни придеви: *questo, quello*.

Назив боја, морфолошке особености придева *viola, rosa, blu, arancione*.

Главни бројеви (преко 1.000) и редни (до 20). Редни бројеви.

5. Предлози

Прости предлози *di, a, da, in, con, su, per, tra, fra* и њихова основна употреба.

Предлози *dentro, fuori, sotto, sopra, davanti dietro*.

Употреба предлога *di* (*Marco finisce di fare i compiti. La mamma dice di non fare tardi*), *a* (*Vado a giocare. Sei bravo a pattinare. Usciamo a giocare con gli amici*), *da* (*Vengo da Belgrado. Andiamo dai nonni*, *in* (*vado in Italia, vivo nel lazio, ho un cappello in testa*))

6. Глаголи

Садашње време (*Presente Indicativo*)

Императив (*Imperativo*), заповедни начин. Заповедни начин, за сва лица: *Fa' presto! Non tornare tardi! Non andate via senza di me. Prego Signora, entri! Mi dia un etto di prosciutto e tre tosette, per favore*

Повратни глаголи.

Употреба глагола *piacere*.

Перфект (*Passato Prossimo*) Правилних и неправилних глагола: *Ho comprato un chilo di pesche. Sono andata alla stazione.* Перфект модалних глагола *volere, dovere, potere, sapere. Sono dovuto andare dal dentista. Ho potuto leggere i titoli in italiano.*

Кондиционал презенте (*Condizionale Presente*): *Vorrei un chilo di mele, per favore ! Potresti prestarmi il tuo libro di italiano?*

Футур правилних и неправилних глагола. *Noi torneremo a casa alle cinque*

Имперфект (*Imperfetto*): *C'era una volta un re e viveva in un castello.*

Плусквамперфект (*Trapassato prossimo*): *Sono arrivato alla stazione quando il treno era già partito.*

Презент конјунктива (*Congiuntivo presente*): *Penso che Maria debba studiare di più.* Само рецептивно

Прости пефект (*Passato Remoto*) творба и основна употреба: *Marco entrò e vide il computer acceso. Ma nella stanza non c'era nessuno.*

Правилни и неправилни глаголи.

Плусквамперфект (*Trapassato prossimo*): *Sono arrivato alla stazione quando il treno era già partito.* Само рецептивно.

Перфект (*Passato Prossimo*) Правилних и неправилних глагола. Имперфект (*Imperfetto*). Употреба и однос перфекта и имперфекта.

7. Прилози

Потврдни, одређни (*sì, no*). Основни прилози *bene, male, molto, poco, troppo, meno, più* и прилошки изрази за одређивање времена (*prima, durante, dopo*) и простора. *a destra, a sinistra, dritto, davanti, dietro, sotto, sopra, su, giù*

Упитни прилози: *quando?, come?, perché? dove?*

Грађење прилога од придева помоћу суфикса *mente*

8. Речца *ci* (с прилошком вредношћу), *ne*.

9. Везници.

10. Реченица:

Проста и проширена реченица у потврдном и у одричном облику.

Упитна реченица:

С конструкцијом изјавне реченице потврдног облика и упитном интонацијом.

С конструкцијом изјавне реченице у одричном облику и упитном интонацијом.

Ред речи у реченици.

Сложена реченица: употреба везника који уводе зависну реченицу (временску, узрочну, релативну, хипотетички период)

Хипотетички период: Реална погодбена реченица: *Se hai tempo andiamo in gita. Se avrai tempo andremo in gita.*

Иреална погодбена реченица, са имперфектом у протазу и аподози: *Se avevi tempo, andavamo in gita.*

НЕМАЧКИ ЈЕЗИК

Негација *nirgends, nirgendwo, niemals, gar nicht, nirgendwohin, keinesfalls, keineswegs* Das war keinesfalls die richtige Antwort. Er wird keineswegs heute ankommen.

Глаголи

Казивање радње и стања у садашњости, прошлости и будућности

Пасив радње (презент, претерит, перфект), инфинитив пасива са модалним глаголом *Der Patient musste operiert werden. Amerika wurde 1492 entdeckt.*

Везници

Двојни везници: *weder ... noch, sowohl ... als auch, zwar ... aber, nicht nur sondern auch*

Одредбе квантитета – Основни, редни, децимални бројеви. Основне мере. Рачунске радње. Монете. *Tausend, Million, eine Hälfte, ein Viertel, eine halbe Stunde, zwei Liter Milch, 2,40 – zwei Meter vierzig, 2,40 E – zwei Euro vierzig.*

Систематизација категорија којих у матерњем језику нема или се битно разликују.

Инфинитивне конструкције са *zu, um... zu, ohne... zu, statt... zu* *Er beschloß gleich nach Haus zu gehen. Ich kam früher, um mit dir zu reden. Sie verliehen das Zimmer, ohne uns zu begrüßen. Statt zu regnen, began es zu schneien.*

Казивање претпоставки, начина, жеље

Конјунктив у простој (не сложеној) реченици за изражавање жеље, могућности, сумње, претпоставки, нестварности *Ewig lebe unsere Freiheit! Beinahe wärest du zu spät gekommen. Hätte er das gewußt!*

Реченица

Кондиционалне реченице. Потенцијалне реченице. *Er wäre zufrieden, wenn du kämest. Ich würde dich besuchen, wenn ich Zeit hätte.*

Иреалне (рецептивно) Везник: *wenn, falls*

Er wäre gekommen, wenn er die Einladung bekommen hätte.

Намерне реченице Везници: *damit, dass* *Wir gehen so früh in die Schule, damit wir alles vorbereiten. Gib acht, dass du nicht zu spät kommst.*

Начинске реченице Везници: *indem, ohne dass, statt dass* *Er betrat den Saal, indem er alle herzlichst begrüßte. Sie ging an mir vorbei, ohne dass sie mich bemerkte. Statt dass du mich abholst, gehe ich zu Fuß nach Hause.*

Творба речи Заменички прилози – грађење и употреба (*Wozu, womit, woran...; dazu, damit, daran...*) *Woran denkst du? Ich denke immer daran.*

Грађење сложеница именица + именица; придев + именица, префиксација *Atomphysik, Wandtafel, Hochachule, Schnellzug, beantworten, begrüßen, unmöglich* Изведене именице *Wohnung, Besichtigung, Heizung* usw.

РУСКИ ЈЕЗИК

Реченица

Реченице са глаголским прилозима. Употреба **нет** и **не** у реченици.

Именице

Генитив јединице на –у.

Синоними, антоними, хомоними. Међујезички хомоними.

Заменице

Неодређене заменице **кто-то, кто-нибудь, некоторый, несколько**

Одричне заменице **никто, ничто, никакой**

Опште заменице **сам, самый, любой, каждый**

Придеви

Дужи и краћи облик придева. Употреба кратког облика.

Бројеви

Редни бројеви

Глаголи

Императив

Прошло време глагола од инфинитива на сугласник

Глаголи кретања са префиксима в-, вы-, у-, при-

Глаголски прилози

Предлози

Најфреквентнији предлози чија се употреба разликује у односу на матерњи језик (**у, около, вокруг, в, на**)

Синтакса

Реченице са кратким придевским обликом у предикату (Он болен gripпом. Я способен к математике.)

Реченице са објектом у инфинитиву (Я уговорил товарища молчать.)

Реченице са одредбом израженом зависним падежом (Я тебя буду ждать у памятника. Они собираются по вечерам.)

Реченице са глаголским прилогом (Кончив работу, он поехал домой. Возвращаясь домой, я встретил товарища.)

Реченице са одредбом израженом зависним падежом (Я тебя буду ждать у памятника. Они собираются по вечерам.)

Реченице са глаголским прилогом (Кончив работу, он поехал домой. Возвращаясь домой, я встретил товарища.)

ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК**Именичка група**

– употреба детерминаната: редослед у реченици; употреба речи *même, autre, seul*;

– детерминанти у функцији заменице, посебно: показне заменице испред предлога *de* + именичка група; испред релативне реченице; испред партикула *si* и *là*; неодређене заменице;

– бројеви: основни, редни, разломачки, апроксимативни;

– род и број именица и придева специфичних за дату струку; поређење придева, посебно суперлатив.

Глаголска група

глаголски начини и времена: презент, сложени перфект, имперфект, плусквамперфект (рецептивно), футур први индикатива, као и перифрастичне конструкције: блиски футур, блиска прошлост; *il faut que, je veux que, j'aimerais que* праћени презентом субјунктива глагола прве групе (*Il faut que tu racontes ça à ton frère*), као и рецептивно: *Il faut que tu fasses/que tu ailles/que tu sois/que tu lises/que tu saches/que tu écrives*; презент кондиционала: *Si mes parents me laissaient partir, je viendrais avec toi !* императив (рецептивно): *aie un peu de patience, n'ayez pas peur, sois sage!*

– партицип презента и герундив; партиципи презента и перфекта као придеви;

– фреквентни униперсонални глаголи и конструкције.

Предлози

– најчешћи предлози; предложни изрази *à côté de, à l'occasion de, à l'aide de*;

– контраховање члана и предлога.

Прилози

– за место, за време, за начин, за количину;

– *alors* – за исказивање последице;

– место прилога;

– прилошке заменице *en* и *y* (рецептивно).

Модалитети и форме реченице

– декларативни, интерогативни, екскламативни и императивни модалитет;

– афирмација и негација; актив и пасив;

– реченице са презентативима;

– наглашавање реченичних делова помоћу формуле *c'est... qui* и *c'est ... que*.

Основни типови сложених реченица

– координиране реченице са везницима *et, ou, mais, car, ni* и прилозима/прилошким изразима *c'est pourquoi, donc, puis, pourtant, par contre, par conséquent, au contraire*;

– зависне реченице: релативне са заменицама *qui, que, où* и *dont*; компаративне са везницима/везничким изразима *comme, autant ... que, le même ... que, plus ... que, moins ... que*; временске са везницима/везничким изразима *quand, avant que/avant de* + инфинитив, *chaque fois que, pendant que, après que, depuis que*; узрочне са везницима *parce que* и *puisque*; (рецептивно) концесивне и опозитивне са везницима *bien que* и *alors que*; финалне са везницима *pour que/pour* + инфинитив и *afin que/afin de* + инфинитив; хипотетичне са везником *si* (вероватни и могући потенцијал); реченице са *que* у функцији објекта (нпр. *Nous espérons que tu réussiras ton examen*); слагање времена у објектским реченицама.

ШПАНСКИ ЈЕЗИК**Глаголска група**

Облици субјунктива: презент

Сложена реченица**а) Зависна реченица у индикативу**

Mientras vivíamos en Madrid, estudiaba español. ¿Crees (estás segura, piensas) que aprobaremos el examen?

Са инфинитивом (са модалним глаголима)

Quiero viajar. Pienso viajar mañana.

Указати на изражавање узрока (*porque, por*), последице (*si, para*) и на смисао реченице са другим чешћим везницима кад се појаве у тексту.

Б) Зависне реченице у субјунктиву
Употреба субјунктива презента (изражавање футура)
C pluscuamperfecto), облици и употреба (рецептивно)

Казивање жеље, воље, намере

- а) субјунктивом
- б) инфинитивом

Me gustaría conocer a este actor. Me gustaría que tú conozcas a mi hermano. Hay que luchar contra la contaminación del aire y del agua. Es necesario que luchemos... ¿Qué quieren Ustedes que haga? El trabaja mucho para ayudar a sus hijos. El trabaja mucho para que sus hijos tengan una vida mejor.

Управни и неуправни говор (потврдне, одричне и упитне реченице, императив).

Dime si/donde/cuando/quien/que...

Sabes si/donde/cuando/quien/que...

Me puedes decir donde/cuando/quien/que...

Хипотетичне реченице (Други тип)

Si me visitas, te llevaría a la playa.

Пасивне конструкције

– субјунктив прошлих времена (preterito imperfecto, preterito perfecto simple, pretérito perfecto compuesto, pretérito

а) *ser + participio pasado*

La casa fue construida en 1984.

б) *pasiva refleja*

Se venden libros aquí

Лексикографија

Служење двојезичним речницима.

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Комуникативна настава страних језика подразумева поимање језика као средства комуникације; инсистира на употреби циљног језика у учioniци у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике; претпоставља примену тзв. Teacher talk, одн. прилагођавање говорне делатности наставника интересовањима и знањима ученика; инсистира на комуникативном аспектима употребе језика, односно на значењу језичке поруке, а не толико на граматичној прецизности исказа; претпоставља да се знања ученика мере прецизно дефинисаним релативним, а не толико апсолутним критеријумима тачности.

Један од кључних елемената комуникативне наставе је и социјална интеракција кроз рад у учioniци. Она се базира на групном или индивидуалном решавању проблема, потрази за информацијама и мање или више комплексним задацима. У тим задацима увек су јасно одређени контекст, процедура и циљ, чиме се унапређује квантитет језичког материјала који је неопходан услов за било које учење језика.

Такозвана комуникативно-интерактивна парадигма у настави страних језика, између осталог, укључује и следеће компоненте:

- усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину;
- поимање наставног програма као динамичне, заједнички припремљене и ажуриране листе задатака и активности;
- наставник је ту да омогући приступ и прихватање нових идеја;
- ученици се третирају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину;
- ученици су само један од ресурса; осим њих препоручује се и примена других извора информација и дидактичких материјала, поготову кад је реч о стручним темама;
- учioniца постаје простор који је могуће реструктурирати из дана у дан.

Важан циљ у учењу страног језика у средњим стручним школама је овладавање језиком струке, и то у оноликој мери која је неопходна да се језик користи ради информисаности и оспособљености за једноставну комуникацију у усменом и писаном облику на страном језику. Тај сегмент наставе страног језика се прогресивно увећава током процеса наставе и учења и мора да буде јасно дефинисан и у складу са исходима везаним за квалификације струке.

Тематске области се прожимају тако да се у сваком наредном разреду обнавља, а затим проширује фонд лингвистичких знања, навика и умења и екстралингвистичких представа везаних за конкретну тему, а наставници обрађују теме у складу са интересовањима ученика, њиховим потребама и савременим токовима у настави страних језика и струке. Неопходно је да стручна тематика која се обрађује на страном језику прати исходе појединих стручних предмета и буде у корелацији са њима. Реализација наставе језика струке се много више огледа у развијању рецептивних вештина него продуктивних јер је сврха учења страног језика, у првој линији, усмерена на то да се ученици оспособе да прате одређену стручну литературу у циљу информисања, праћења иновација и достигнућа у области струке, усавршавања и напредовања.

Спектар текстова који се препоручују је широк: шематски прикази, упутства о примени апарата, инструмената или пак материјала, хемикалија, рецепти, декларације, краћи стручни текстови чији је садржај релевантан за тематске садржаје стручних предмета, извештаји, каталози, програми сајамских активности и сл.

Веома је битно у раду са таквим текстовима обезбедити добру дидактичку подршку. Добро осмишљени налози упућују на то да одређене текстове, у зависности од тежине и важности информација које они носе, треба разумети глобално, селективно или пак детаљно. Продуктивне вештине треба ограничити на строго функционалну примену реалну за захтеве струке. То подразумева писање кратких порука, мејлова у оквиру пословне комуникације (поруџбенице, рекламације, захтеви, молбе) и вођење усмене комуникације која омогућава споразумевање на основном нивоу било у директном контакту са саговорником или у телефонском разговору.

ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ

ЦИЉ УЧЕЊА

Општи циљ учења:

Циљ физичког васпитања је да се разноврсним и систематским моторичким активностима, у повезаности са осталим васпитно – образовним подручјима, допринесе интегралном развоју личности ученика (когнитивном, афективном, моторичком), развоју моторичких способности, стицању, усавршавању и примени моторичких умења, навика и неопходних теоријских знања у свакодневним и специфичним условима живота и рада.

Посебни циљеви учења:

- подстицање раста и развоја и утицање на правилно држање тела (превенција постуралних поремећаја);
- развој и усавршавање моторичких способности и теоријских знања неопходних за самостални рад на њима;
- стицање моторичких умења (вештина) и теоријских знања неопходних за њихово усвајање;
- проширивање и продубљивање интересовања које су ученици стекли у основној школи и потпуније сагледавање спортске гране, за коју показују посебан интерес;
- усвајање знања ради разумевања значаја и суштине физичког васпитања дефинисаних општим циљем овог предмета (васпитно-образовног подручја);
- мотивација ученика за бављење физичким активностима и формирање позитивних психо-социјалних образаца понашања;
- оспособљавање ученика да стечена умења, знања и навике користе у свакодневним условима живота и рада.

Годишњи фонд часова: 72

Разред: Први

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА
● Здравствена култура и физичка активност, као основа за реализовање постављених циљева и исхода; ● Развој моторичких и функционалних способности човека, као основа за реализовање постављених циљева и исхода;	● Унапређивање и очување здравља; ● Утицај на правилно држање тела (превенција постуралних поремећаја); ● Развој и усавршавање моторичких способности и теоријских знања неопходних за самостални рад на њима;	● Препозна везе између физичке активности и здравља; ● Објасни карактеристике положаја тела, покрета и кретања у професији за коју се школује и уочи оне, које могу имати негативан утицај на његов раст, развој; ● Одабере и изведе вежбе обликовања и вежбе из корективне гимнастике, које ће превентивно утицати на могуће негативне утицаје услед рада у одабраној професији; ● Именује моторичке способности које треба развијати, као и основна средства и методе за њихов развој; ● Примени адекватна средства (изводи вежбе) за развој и усавршавање моторичких способности из: вежби обликовања, атлетике, гимнастике, пливања и спортских игара за развој: снаге, брзине, издржљивости, гибкости, спретности и окретности;	● Вежбе обликовања (јачање, лабављење и растезање); ● Вежбе из корективне гимнастике; ● Провера стања моторичких и функционалних способности; ● Вежбе снаге без и са малим теговима (до 4 kg); ● Трчање на 60 m и 100 m; ● Трчање на 800 m ученице и 1.000 m ученици; ● Вежбе растезања (број понављања и издржај у крајњем положају); ● Полигони спретности и окретности и спортске игре; ● Аеробик;	● На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања; ● Током реализације часова физичког васпитања давати информације о томе које вежбе позитивно утичу на статус њиховог организма, с обзиром на карактеристике њихове професије, а које негативно утичу на здравље; ● Ученици који похађају трогодишње стручне школе далеко су више оптерећени у редовном образовању практичном и теоријском наставом од осталих ученика ; ● Физичко васпитање, у овим школама, значајно је за активан опоравак ученика, компензацију и релаксацију с обзиром на њихова честа статичка и једнострана оптерећења. Теоријска знања из области физичких активности су од великог значаја за укупним бављењем физичким вежбама. Облици наставе Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: ● теоријска настава (4 часа); ● мерење и тестирање (6 часова); ● практична настава (62 часа); Подела одељења на групе Одељење се не дели приликом реализације; Настава се изводи фронтално и по групама, у зависности од карактера методске јединице која се реализује. Уколико је потребно, нарочито за вежбе из корективне гимнастике, приступ је индивидуалан. Место реализације наставе ● Теоријска настава се реализује у учионици или у сали, истовремено са практичном наставом; ● Практична настава реализује се на спортском вежбалишту (сала, спортски отворени терени, базен, клизалиште, скијалиште).
● Усвајање знања, умења и вештина из спортских грана и дисциплина као основа за реализовање постављених циљева и исхода; ● Атлетика;	● Стицање моторичких умења (вештина) и теоријских знања неопходних за њихово усвајање; ● Мотивација ученика за бављењем физичким активностима; ● Формирање позитивног психосоцијалних образаца понашања; ● Примена стечених умења, знања и навика у свакодневним условима живота и рада; ● Естетско изражавање покретом и доживљавање естетских вредности покрета и кретања; ● Усвајање етичких вредности и подстицање вољних особина ученика ; ● Повезивање моторичких задатака у целине;	● Кратко опише основне карактеристике и правила атлетике, гимнастике и спортске гране – дисциплина које се уче; ● Демонстрира технику дисциплина из атлетике и гимнастике (вежби на справама и тлу), поседује вештину, технику и тактику спортске игре као и вежбе из осталих програмом предвиђених садржаја ● Детаљније опише правила спортске гране за коју показује посебан интерес – за коју школа има услове; ● Објасни због којих је карактеристика физичког васпитања важно да активно учествује у процесу наставе и да самостално спроводи одређен програм физичке и спортске активности;	АТЛЕТИКА У свим атлетским дисциплинама треба радити на развијању основних моторичких особина за дату дисциплину; Трчање: Усавршавање технике трчања на кратке и средње стазе: - 100 m ученици и ученице; - 800 m ученици и ученице ; - штафета 4 x 100 m ученици и ученице Вежбање технике трчања на средњим стазама умереним интензитетом и различитим темпом у трајању од 5 до 10 min. Крос: јесењи и пролећни - 800 m ученице, - 1.000 m ученици. Скокови: Скок удаљ техником увинућа Скок увис леђном техником Бацања: Бацање кугле, једна од рационалних техника (ученице 4 kg, ученици 5 kg). Спровести такмичења у одељењу, на резултат, у свим реализованим атлетским дисциплинама.	

• Спортска гимнастика: (Вежбе на справама и тлу);	• Увођење ученика у организован систем припрема за школска такмичења, игре, сусрете и манифестације; • Развијање елементарног ритма у препознавању целина: рад-одмор; напрезање-релаксација; убрзање-успоревање; Избор спортских грана, спортско-рекреативних или других кретних активности као трајног опредељења за њихово свакодневно упражњавање.	• Жели да се бави физичким, односно спортским активностима, пошто сагледава (детектује) позитивне карактеристике физичке и спортске активности – њихове позитивне утицаје на здравље, дружење и добро расположење; • Сагледа негативне утицаје савременог начина живота (пушење, алкохол, дрога, насиље, деликвентно понашање) и буде свестан да је физичким, односно спортским активностима могуће предупредити негативне утицаје; • Комуницира путем физичких односно спортских активности са својим друговима и ужива у дружењу и контактима; • Доводи у везу свакодневни живот и способност за учење и практичан рад са физичким, односно спортским активностима и правилном исхраном; • Самостално бира физичку, односно спортску активност и изводи је у окружењу у коме живи; • Објасни да покрет и кретање, без обзира на то којој врсти физичке, односно спортске активности припада, има своју естетску компоненту (лепота извођења, лепота доживљаја); • Ужива у извођењу покрета и кретања; • Наводи основне олимпијске принципе и примењује их на школским спортским такмичењима и у слободном времену; • Препозна нетолерантно понашање својих другова и реагује на њега, шири дух пријатељства, буде истрајан у својим активностима; • Правилно се односи према окружењу у којем вежба, рекреира се и бави спортом, што преноси у свакодневни живот; • Учествује на школском такмичењу и у систему школских спортских такмичења.	СПОРТСКА ГИМНАСТИКА: ВЕЖБЕ НА СПРАВАМА И ТЛУ Напомене: – Наставник формира групе на основу умења (вештина) ученика стечених после основне школе: основни, средњи и напредни ниво; – Наставник олакшава, односно отежава програм на основу моторичких способности и претходно стечених умења ученика. 1. Вежбе на тлу За ученике и ученице: – вага претклоном и заножњем и спојено, одразом једне ноге колут напред; – став на шакама, издржај, колут напред; – два повезана предмета странце удесно и улево; – за напредни ниво претмет странце са окретом за 180° и доскоком на обе ноге („рондат“) 2. Прескок За ученике коњ у ширину висине 120 см; за ученице 110 см: – згрчка; – разношка – за напредни ниво: склонка 3. Кругови За ученике/дохватни кругови/: – из мирног виса вучењем вис узнет, спуст у вис стражњи, издржај, вучењем вис узнет, спуст у вис предњи. За ученице/дохватни кругови/: – уз помоћ сувожним одскоком наскок у згиб, њих у згибу/уз помоћ/; спуст у вис стојећи 4. Разбој За ученике/паралелни разбој/: – из њиха у упору, предњихом саскок са окретом за 180° (окрет према притци); – њих у упору, у зањиху склек, предњихом упор, зањих у упору, у предњиху склек; За ученице/двоинисински разбој или једна притка вратила/: – наскок у упор на н/п, премах једном ногом до упора јашућег, прехват у потхват упорном руком (до предножне) и спојено одножењем заножне премах и саскок са окретом за 90° (одношка), завршити боком према притци. 5. Вратило За ученике/дохватно вратило/: – сувожним одривом узмак; коврљај назад у упору предњем; саскок замахом у заножње (зањихом). 6. Греда За ученице/висока греда/: – залетом и сувожним одскоком наскок у упор, премах одножно десном; окрет за 90°, упором рукама испред тела предном разбојно; ослоном ногу иза тела (напреднији ниво: замахом у заножње) до упора чучећег; усправ, ходање у успону са докорацима, вага претклоном, усклон, саскок пруженим телом (чеоно или бочно у односу на справу). 7. Коњ са хваталкама За ученике: – премах одножно десном напред замах улево, замах удесно, замах улево и спојено премах левом напред; премах десном назад, замах улево, замах удесно и спојено одножењем десне, саскок са окретом за 90° улево до става на тлу, леви бок према коњу.	Планирање наставе и учења • Настава се реализује у циклусима који трају приближно 10–12 часова (узастопних). Наставнику физичког васпитања је остављено да, зависно од потреба, прецизира трајање сваког циклуса, као и редослед њиховог садржаја. • Садржај циклуса је: – за проверу нивоа знања на крају школске године – један; – за атлетику – један; – за гимнастику: вежбе на справама и тлу – један; – за спорт по избору ученика – два; – за повезивање физичког васпитања са животом и радом – један. • Садржаји програма усмерени су на: развијање физичких способности; спортско-техничко образовање; повезивање физичког васпитања са животом и радом; • Годишњи план, програм и распоред кроса, такмичења, зимовања и других облика рада утврђује се на почетку школске године на наставничком већу, на предлог стручног већа наставника физичког васпитања; • Стручно веће наставника физичког васпитања, самостално, одређује редослед обраде појединих садржаја програма и циклуса; • Часови у току недеље треба да буду распоређени у једнаким интервалима, не могу се одржавати као блок часови. Настава се не може одржавати истовремено са два одељења, ни на спортском терену, ни у физкултурној сали; • У свим разредима настава физичког васпитања се реализује одвојено за ученике и одвојено за ученице, а само у школама које имају по два паралелна објекта за физичко васпитање дозвољена је истовремена реализација часа. Праћење, вредновање и оцењивање Праћење напретка ученика у физичком васпитању се обавља sukcesивно у току читаве школске године, на основу методологије праћења, мерења и вредновања ефеката у физичком васпитању – стандарди за оцењивање физичких способности ученика и постигнућа у спортским играма Минимални образовни захтеви • Атлетика: трчање на 100 m за ученике и ученице, трчање на 800 m за ученике и 500 m за ученице, скок удаљ, увис, бацање кугле – на резултат. • Вежбе на справама и тлу: За ученике: наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, једне справе у упору и једне справе у вису; За ученице: наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, греде и двоинисинског разбоја. Оквирни број часова по темама • Тестирање и мерење (4 часа); • Теоријских часова (2 у првом и 2 у другом полугодити); • Атлетика (14 часова); • Гимнастика: вежбе на справама и тлу (12 часова); • Спортска игра: по избору школе (14 часова);
---	---	---	--	---

• Спортска игра (по избору); • Физичка, односно спортска активност: у складу са могућностима школе.			Школско такмичење (одељење, школа): стручно веће наставника физичког васпитања бира справе на којима ће се ученици такмичити. За напредније ученике: састави из система школских спортских такмичења и учешће на вишим нивоима школских такмичења. УЧЕНИКА • РИТМИЧКА ГИМНАСТИКА И НАРОДНИ ПЛЕСОВИ – Савладавање вежби из претходних разреда: докорак, „мењајући корак галопом у свим правцима, полкин корак, далеко високи скок, „маказице и др.; – Систематска обрада естетског покрета тела у месту и у кретању без реквизита и са реквизитима, користећи при томе различиту динамику, ритам и темпо, – Примена савладане технике естетског покрета и кретања у кратким саставима. – Треба савладати најмање три народне игре и два друштвена плеса. – Припрема за такмичење и приредбе и учешће на њима. • СПОРТСКА ИГРА или АКТОВНОСТ (по избору) – Понављање и учвршћивање раније обучаваних елемената игре. – Даље проширивање и продубљивање техничко-тактичке припремљености ученика у складу са изборним програмом за дату игру. На основу претходних умења у техници и тактици наставник планира конкретне садржаје из спортске игре. Препоручене игре и активности (рукомет, одбојка, кошарка, фудбал, оријентиринг, бадминтон, стони тенис, клизање, скијање, борења и др.) • Стручно веће наставника у складу са могућностима школе, организује наставу за коју ученици покажу посебно интересовање; • Препорука: уколико је могуће, организовати наставу пливања (посебно обуку за непливаче).	• Физичка активност, односно спортска активност: у складу са могућностима школе а по избору ученика (10 часова); • Пливање (10 часова); • Провера знања и вештина (4 часа). • ПОСЕБНЕ АКТИВНОСТИ – Из фонда радних дана и за извођење редовне наставе школа у току школске године организује: Два целодневна излета са пешачењем – I разред до 12 km (укупно у оба правца); Један крос у току школске године – Стручно веће наставника физичког васпитања утврђује програм и садржај излета, и дужину стазе за кросеве, према узрасту ученика. Школа организује и спроводи спортска такмичења, као јединствени део процеса наставе физичког васпитања. Спортска такмичења организују се у оквиру радне суботе и у друго време које одреди школа. Међушколска спортска такмичења организују се у оквиру календара који доноси Министарство просвете науке и технолошког развоја. Активности у природи На предлог стручног већа школа организује зимовање и летовање ученика: – Зимовање се организује у току зимског периода у трајању од 7 дана – Летовање ученика организује се у току летњег распуста у трајању од 7–10 дана у виду логоровања, камповања и других активности
--	--	--	---	---

Кључни појмови садржаја: вежбање, рекреација, плес и здравље.

ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ

Годишњи фонд часова: 66

Разред: Други

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА
• Здравствена култура и физичка активност, као основа за реализовање постављених циљева и исхода;	• Унапређивање и очување здравља; • Утицај на правилно држање тела (превенција постуралних поремећаја);	• Препозна везе између физичке активности и здравља; • Објасни карактеристике положаја тела, покрета и кретања у професији за коју се школује и уочи оне, које могу имати негативан утицај на његов раст и развој; • Одабере и изведе вежбе обликовања и вежбе из корективне гимнастике, које ће превентивно утицати на могуће негативне утицаје услед рада у одабраној професији;	• Вежбе обликовања (јачање, лабављење и растезање); • Вежбе из корективне гимнастике; • Провера стања моторичких и функционалних способности;	• На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања; • Током реализације часова физичког васпитања давати информације о томе које вежбе позитивно утичу на статус њиховог организма, с обзиром на карактеристике њихове професије, а које негативно утичу на здравље; • Ученици који похађају трогодишње стручне школе далеко су више оптерећени у редовном образовању практичном и теоријском наставом од осталих ученика

Развој моторичких и функционалних способности човека, као основа за реализовање постављених циљева и исхода;	Развој и усавршавање моторичких способности и теоријских знања неопходних за самостални рад на њима;	- Именује моторичке способности које треба развијати, као и основна средства и методе за њихов развој; - Примени адекватна средства (изводи вежбе) за развој и усавршавање моторичких способности из: вежби обликовања, атлетике, гимнастике, пливања и спортских игара за развој: снаге, брзине, издржљивости, гипкости, спретности и окретности;	- Вежбе снаге без и са малим теговима (до 4 kg); - Трчање на 60 m и 100 m; - Трчање на 800 m ученице и 1.000 m ученици; - Вежбе растезања (број понављања и издржај у крајњем положају); - Полигони спретности и окретности и спортске игре; - Аеробик;	Физичко васпитање, у овим школама, значајно је за активан опоравак ученика, компензацију и релаксацију с обзиром на њихова честа статичка и једнострана оптерећења. Теоријска знања из области физичких активности су од великог значаја за укупним бављењем физичким вежбама.
- Усвајање знања, умења и вештина из спортских грана и дисциплина као основа за реализовање постављених циљева и исхода; - Атлетика; - Спортска гимнастика: (Вежбе на справама и тлу);	- Стицање моторичких умења (вештина) и теоријских знања неопходних за њихово усвајање; - Мотивација ученика за бављењем физичким активностима; - Формирање позитивног психосоцијалних образаца понашања; - Примена стечених умења, знања и навика у свакодневним условима живота и рада; - Естетско изражавање покретом и доживљавање естетских вредности покрета и кретања; - Усвајање етичких вредности и подстицање вољних особина ученика; - Повезивање моторичких задатака у целине; - Увођење ученика у организовани систем припрема за школска такмичења, игре, сусрете и манифестације; - Развијање елементарног ритма у препознавању целина: рад-одмор; напрезање-релаксација; убрзање-успоравање; - Избор спортских грана, спортско-рекреативних или других кретних активности као трајног одређења за њихово свакодневно упражњавање.	- Опише основне карактеристике и правила спортске гране атлетике, гимнастике и спортске гране– дисциплина које се уче; - Демонстрира – вежбе и технике атлетских дисциплина и вежби на справама и тлу које се уче (поседовати вештину) - Детаљније описаше правила спортске гране за коју показује посебан интерес, за коју школа има услове; - Објасни због којих је карактеристика физичког васпитања важно да активно учествује у процесу наставе и да самостално спроводи одређен програм физичке и спортске активности; - Ученик ће желети да се бави физичким, односно спортским активностима пошто ће сагледати (детектовати) позитивне карактеристике физичке и спортске активности и њихове позитивне утицаје на здравље, дружење и добро расположење; - Сагледа негативне утицаје савременог начина живота (пушење, алкохол, дрога, насиље, деликвентно понашање) и свестан је да физичким, односно спортским активностима могуће је предупредити негативне утицаје - Путем физичких односно спортских активности комуницира са својим друговима и ужива у дружењу и контактима; - Доводи у везу свакодневни живот, способност за учење и практичан рад са физичким, односно спортским активностима и правилном исхраном; - Објасни да покрет и кретање, без обзира на то којој врсти физичке, односно спортске активности припадају, имају своју естетску компоненту (лепота извођења, лепота доживљаја); - Ученик ужива у извођењу покрета и кретања; - Ученик наводи основне олимпијске принципе и примењује их на школским спортским такмичењима и у слободном времену; - Препознаје нетолерантно понашање својих другова и реагује на њега, шири дух пријатељства, истрајан је у својим активностима. - Има правилан однос према окружењу у којем вежба, рекреира се и бави спортом.	АТЛЕТИКА У свим атлетским дисциплинама треба радити на развијању основних моторичких особина за дату дисциплину; Трчање: Усавршавање технике трчања на кратке и средње стазе: - 100 m ученици и ученице; - 800 m ученици и ученице - штафета 4 x 100 m ученици и ученице Вежбање технике трчања на средњим стазама умереним интензитетом и различитим темпом у трајању од 5 до 10 min. Крос: јесењи и пролећни - 800 m ученице, - 1.000 m ученици. Скокови: Скок удаљ корачном техником. Скок увис леђном техником. Бацања: Бацање кугле, једна од рационалних техника (ученице 4 kg, ученици 5 kg). Спровести такмичења у одељењу, на резултат, у свим реализованим атлетским дисциплинама. СПОРТСКА ГИМНАСТИКА: ВЕЖБЕ НА СПРАВАМА И ТЛУ Напомена: – Наставник олакшава, односно отежава програм на основу моторичких способности и претходно стечених умења ученика. 1. Вежбе на тлу За ученике и ученице: – из упора за рукама, зибом, провлак згрчено напред до упора пред рукама (опружено); – колут напред и спојено усправом до ваге претклоном и заножњем, издржај; – прамет странце упором у „бољу” страну и спојено, прамет странце у „слабију” страну – за напредни ниво прамет напред упором 2. Прескок За ученике коњ у ширину висине 120 cm; за ученице 110 cm: – згрчка; – разношка – за напредни ниво: склонка и прескоци са заножњем 3. Кругови За ученике/доскочни кругови/: – њих, зањихом саскок, уз помоћ. 4. Разбој За ученике/паралелни разбој/: - из упора седећег разножно пред рукама, прехватом напред и дизањем склоњено став на раменима, спуст назад у упор седећи разножно, прехват рукама иза бутина, сносити и зањихом саскок.	Облици наставе Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: - теоријска настава (4 часа); - мерење и тестирање (6 часова); - практична настава (56 часова); Подела одељења на групе Одељење се не дели приликом реализације; Настава се изводи фронтално и по групама, у зависности од карактера методске јединице која се реализује. Уколико је потребно, нарочито за вежбе из корективне гимнастике, приступ је индивидуалан. Место реализације наставе - Теоријска настава се реализује у учионици или у сали, истовремено са практичном наставом; - Практична настава реализује се на спортском вежбалишту (сала, спортски отворени терени, базен, клизалиште, скијалиште). Планирање наставе и учења - Настава се реализује у циклусима који трају приближно 10–12 часова (узастопних). Наставнику физичког васпитања је остављено да, зависно од потреба, прецизира трајање сваког циклуса, као и редослед њиховог садржаја. Садржај циклуса је: - за проверу нивоа знања на крају школске године – један; - за атлетику – један; - за гимнастику: вежбе на справама и тлу – један; - за спорт по избору ученика – два; - за повезивање физичког васпитања са животом и радом – један. Садржаји програма усмерени су на: развијање физичких способности; спортско-техничко образовање; повезивање физичког васпитања са животом и радом. Годишњи план, програм и распоред кроса, такмичења, зимовања и других облика рада утврђује се на почетку школске године на наставничком већу, на предлог стручног већа наставника физичког васпитања. Стручно веће наставника физичког васпитања, самостално, одређује редослед обраде појединих садржаја програма и циклуса. Часови у току недеље треба да буду распоређени у једнаким интервалима, не могу се одржавати као блок часови. Настава се не може одржавати истовремено са два одељења, ни на спортском терену, ни у физкултурној сали. У свим разредима настава физичког васпитања се реализује одвојено за ученике и одвојено за ученице, а само у школама које имају по два паралелна објекта за физичко васпитање дозвољена је истовремена реализација часа

• Спортска игра (по избору); • Физичка, односно спортска активност: у складу са могућностима школе.			За ученице/двовисински разбој, једна претка, вратило/: – вис на в/п лицем према н/п: клим, премах згрчено једном ногом до виса лежећег на н/п, прехват (може разноручно) на н/п до упора јашућег; премах одножно предножном (уназад) до упора предњег; замахом уназад (зањихом) саскок пруженим телом; – једна претка: наскок у упор предњи, премах одножно једном ногом до упора јашућег; премах одножно заножном до упора стражњег; саскок саседом (замахом ногама унапред). 5. Вратило За ученике/доскочно вратило/ – из мирног виса узмак до упора, замахом ногама уназад (зањихом) саскок увито 6. Греда За ученице/висока греда/: – залетом и суножним одскоком наскок у упор чучећи; окрет за 90° усправ у успон, окрет за 180°, лагано трчање на прстима, скок са променом ногу, кораци у успону до краја греде; саскок згрчено (бочно у односу на греду). 7. Коњ са хватаљкама За ученике: – из упора пред рукама, коло заножно левом, коло заножно десном. Школско такмичење (одељење, школа): актив наставника физичког васпитања бира справе на којима ће се ученици такмичити. За напредније ученике: састави из система школских спортских такмичења и учешће на вишим нивоима школских такмичења. ПРОГРАМ ПО ИЗБОРУ УЧЕНИКА • РИТМИЧКА ГИМНАСТИКА И НАРОДНИ ПЛЕСОВИ – Савладавање вежби из претходних разреда: „докорак,“, мењајући корак галопом у свим правцима, полкин корак, далеко високи скок, „маказице“ и др.; – Систематска обрада естетског покрета тела у месту и у кретању без реквизита и са реквизитима, користећи при томе различиту динамику, ритам и темпо, – Примена савладане технике естетског покрета и кретања у кратким саставима. – Треба савладати најмање три народне игре и два друштвена плеса. – Припрема за такмичење и приредбе и учешће на њима. • СПОРТСКА ИГРА или АКТОНВОСТ (по избору) – Понављање и учвршћивање раније обучаваних елемената игре. – Даље проширивање и продубљавање техничко-тактичке припремљености ученика у складу са изборним програмом за дату игру. На основу претходних умења у техници и тактики наставник планира конкретне садржаје из спортске игре. Препоручене игре и активности (рукомет, одбојка, кошарка, фудбал, оријентиринг, бадминтон, стони тенис, клизање, скијање, борења и др.) • Стручно веће наставника у складу са могућностима школе, организује наставу за коју ученици покажу посебно интересовање; • Препорука: уколико је могуће, организовати наставу пливања (посебно обуку за непливаче).	Праћење, вредновање и оцењивање Праћење напретка ученика у физичком васпитању се обавља sukcesивно у току читаве школске године, на основу методологије праћења, мерења и вредновања ефеката у физичком васпитању – стандарди за оцењивање физичких способности ученика и постигнућа у спортским играма Минимални образовни захтеви • Атлетика: трчање на 100 m за ученике и ученице, трчање на 800 m за ученике и 500 m за ученице, скок удаљ, увис, бацање кугле – на резултат. • Вежбе на справама и тлу: За ученике: наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, једне справе у упору и једне справе у вису; За ученице: наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, греде и двовисинског разбоја. Оквирни број часова по темама • Тестирање и мерење (6 часова) • Теоријских часова (2 у првом и 2 у другом полугодшту); • Атлетика (14 часова); • Гимнастика: вежбе на справама и тлу (12 часова); • Спортска игра: по избору школе (14 часова); • Физичка активност, односно спортска активност: у складу са могућностима школе а по избору ученика (10 часова); • Пливање (8 часова); • Провера знања и вештина (7 часова). ПОСЕБНЕ АКТИВНОСТИ – Из фонда радних дана и за извођење редовне наставе школа у току школске године организује: Два целодневна излета са пешачењем – II разред до 14 km (укупно у оба правца); Један крос у току школске године – Стручно веће наставника физичког васпитања утврђује програм и садржај излета, и дужину стазе за кросеве, према узрасту ученика. Школа организује и спроводи спортска такмичења, као јединствени део процеса наставе физичког васпитања. Спортска такмичења организују се у оквиру радне суботе и у друго време које одреди школа. Међушколска спортска такмичења организују се у оквиру календара који доноси Министарство просвете науке и технолошког развоја. На предлог стручног већа школа организује зимовање и летовање ученика: – Зимовање се организује у току зимског периода у трајању од 7 дана – Летовање ученика организује се у току летњег распуста у трајању од 7–10 дана у виду логоровања, камповања и других активности
---	--	--	---	--

Кључни појмови садржаја: вежбање, рекреација, плес и здравље.

ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ

Годишњи фонд часова: 56

Разред: Трећи

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА
Здравствена култура и физичка активност, као основа за реализовање постављених циљева и исхода;	- Унапређивање и очување здравља; - Утицај на правилно држање тела (превенција постуралних поремећаја);	- Препозна везе између физичке активности и здравља; - Објасни карактеристике положаја тела, покрета и кретања у професији за коју се школује и уочи оне, које могу имати негативан утицај на његов раст, развој; - Одабере и изведе вежбе обликовања и вежбе из корективне гимнастике, које ће превентивно утицати на могуће негативне утицаје услед рада у одабраној професији;	- Вежбе обликовања (јачање, лабављење и растезање); - Вежбе из корективне гимнастике; - Провера стања моторичких и функционалних способности;	- На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања; - Током реализације часова физичког васпитања давати информације о теми које вежбе позитивно утичу на статус њиховог организма, с обзиром на карактеристике њихове професије, а које негативно утичу на здравље; - Ученици који похађају трогодишње стручне школе далеко су више оптерећени у редовном образовању практичном и теоријском наставом од осталих ученика ; - Физичко васпитање, у овим школама, значајно је за активан опоравак ученика, компензацију и релаксацију с обзиром на њихова честа статичка и једнострана оптерећења. Теоријска знања из области физичких активности су од великог значаја за бављење физичким вежбама. Облици наставе Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: - теоријска настава (4 часа); - мерење и тестирање (4 часа); - практична настава (48 часова). Подела одељења на групе Одељење се не дели приликом реализације; Настава се изводи фронтално и по групама, у зависности од карактера методске јединице која се реализује. Уколико је потребно, нарочито за вежбе из корективне гимнастике, приступ је индивидуалан. Место реализације наставе - Теоријска настава се реализује у учионици или у сали, истовремено са практичном наставом; - Практична настава реализује се на спортском вежбалишту (сала, спортски отворени терени, базен, клизалиште, скијалиште). Планирање наставе и учења - Настава се реализује у циклусима који трају приближно 10–12 часова (узастопних). Наставнику физичког васпитања је остављено да, зависно од потреба, прецизира трајање сваког циклуса, као и редослед њиховог садржаја. Садржај циклуса је: – за проверу нивоа знања на крају школске године – један; – за атлетику – један; – за гимнастику: вежбе на справама и тлу – један; – за спорт по избору ученика – два; – за повезивање физичког васпитања са животом и радом – један. Садржаји програма усмерени су на: развијање физичких способности; спортско-техничко образовање; повезивање физичког васпитања са животом и радом. Годишњи план, програм и распоред кросева, такмичења, зимовања и других облика рада утврђује се на почетку школске године на наставничком већу, на предлог стручног већа наставника физичког васпитања.
Развој моторичких и функционалних способности човека, као основа за реализовање постављених циљева и исхода;	Развој и усавршавање моторичких способности и теоријских знања неопходних за самостални рад на њима;	- Именује моторичке способности које треба развијати, као и основна средства и методе за њихов развој; - Примени адекватна средства (изводи вежбе) за развој и усавршавање моторичких способности из: вежби обликовања, атлетике, гимнастике, пливања и спортских игара за развој: снаге, брзине, издржљивости, типкости, спретности и окретности;	- Вежбе снаге без и са малим теговима (до 4 kg); - Трчање на 60 m и 100 m; - Трчање на 800 m ученице и 1.000 m ученици; - Вежбе растезања (број понављања и издржај у крајњем положају); - Полигони спретности и окретности и спортске игре; - Аеробик; - Обука техника пливања;	Физичко васпитање, у овим школама, значајно је за активан опоравак ученика, компензацију и релаксацију с обзиром на њихова честа статичка и једнострана оптерећења. Теоријска знања из области физичких активности су од великог значаја за бављење физичким вежбама.
- Усвајање знања, умења и вештина из спортских грана и дисциплина као основа за реализовање постављених циљева и исхода; - Програм по избору ученика: - Ритмичка гимнастика и народни плесови; - Спортска игра или активности (по избору);	- Стицање моторичких умења (вештина) и теоријских знања неопходних за њихово усвајање; - Мотивација ученика за бављењем физичким активностима; - Формирање позитивног психосоцијалних образаца понашања; - Примена стечених умења, знања и навика у свакодневним условима живота и рада; - Естетско изражавање покретом и доживљавање естетских вредности покрета и кретања; - Усвајање етичких вредности и подстицање вољних особина ученика ; - Повезивање моторичких задатака у целине; али без стварања крутих моторичких аутоматизама - Увођење ученика у организовани систем припрема за школска такмичења, игре, сусрете и манифестације; - Развијање елемената ритма сједињавањем кинетичких и енергетских елемената у целине: у препознавању целина: рад-одмор; напрезање-релаксација; убрзање-успоравање;	- Кратко опише основне карактеристике и правила атлетике, гимнастике и спортске гране – дисциплина које се уче; - Демонстрира технику дисциплина из атлетике и гимнастике (вежби на справама и тлу), поседује вештину, технику и тактику спортске игре као и вежбе из осталих програмом предвиђених садржаја - Детаљније опише правила спортске гране за коју показује посебан интерес – за коју школа има услове; - Објасни због којих је карактеристика физичког васпитања важно, да активно учествује у процесу наставе и да самостално спроводи одређен програм физичке и спортске активности; - Жели да се бави физичким, односно спортским активностима, пошто сагледава (детектује) позитивне карактеристике физичке и спортске активности – њихове позитивне утицаје на здравље, дружење и добро расположење; - Сагледа негативне утицаје савременог начина живота (пушење, дрога, насиље, деликвентно понашање) и буде свестан да је физичким, односно спортским активностима могуће предупредити негативне утицаје; - Комуницира путем физичких односно спортских активности са својим друговима и ужива у дружењу и контактима; - Доводи у везу свакодневни живот и способност за учење и практичан рад са физичким, односно спортским активностима и правилном исхраном;	ПРОГРАМ ПО ИЗБОРУ УЧЕНИКА ● РИТМИЧКА ГИМНАСТИКА И НАРОДНИ ПЛЕСОВИ – Савладавање вежби из претходних разреда: докорак, ”, мењајући корак галопом у свим правцима, полкин корак, далеко високи скок, „маказице и др.; – Систематска обрада естетског покрета тела у месту и у кретању без реквизита и са реквизитима, користећи при томе различиту динамику, ритам и темпо, – Примена савладане технике естетског покрета и кретања у кратким саставима. – Треба савладати најмање три народне игре и два друштвена плеса. – Припрема за такмичење и приредбе и учешће на њима. ● СПОРТСКА ИГРА или АКТИВНОСТ (по избору) – Понављање и утврђивање раније обучаваних елемената игре. – Даље проширивање и продубљавање техничко-тактичке припремљености ученика у складу са изборним програмом за дату игру. На основу претходних умења у техници и тактики наставник планира конкретне садржаје из спортске игре. Препоручене игре и активности (рукомет, одбојка, кошарка фудбал, оријентиринг, бадминтон, стони тенис, скијање, клизање, борења и др.) - Стручно веће наставника у складу са могућностима школе, организује наставу за коју ученици покажу посебно интересовање; - Препорука: уколико је могуће, организовати наставу пливања (посебно обуку за непливаче).	ПРОГРАМ ПО ИЗБОРУ УЧЕНИКА ● РИТМИЧКА ГИМНАСТИКА И НАРОДНИ ПЛЕСОВИ – Савладавање вежби из претходних разреда: докорак, ”, мењајући корак галопом у свим правцима, полкин корак, далеко високи скок, „маказице и др.; – Систематска обрада естетског покрета тела у месту и у кретању без реквизита и са реквизитима, користећи при томе различиту динамику, ритам и темпо, – Примена савладане технике естетског покрета и кретања у кратким саставима. – Треба савладати најмање три народне игре и два друштвена плеса. – Припрема за такмичење и приредбе и учешће на њима. ● СПОРТСКА ИГРА или АКТИВНОСТ (по избору) – Понављање и утврђивање раније обучаваних елемената игре. – Даље проширивање и продубљавање техничко-тактичке припремљености ученика у складу са изборним програмом за дату игру. На основу претходних умења у техници и тактики наставник планира конкретне садржаје из спортске игре. Препоручене игре и активности (рукомет, одбојка, кошарка фудбал, оријентиринг, бадминтон, стони тенис, скијање, клизање, борења и др.) - Стручно веће наставника у складу са могућностима школе, организује наставу за коју ученици покажу посебно интересовање; - Препорука: уколико је могуће, организовати наставу пливања (посебно обуку за непливаче).

	Избор спортских грана, спортско-рекреативних или других кретних активности као трајног опредељења за њихово свакодневно упражњавање;	- самостално бира физичку, односно спортску активност и изводи је у окружењу у коме живи (да ли си ово намерно избацио?); - Објасни да покрет и кретање, без обзира на то којој врсти физичке, односно спортске активности припада, има своју естетску компоненту (лепота извођења, лепота доживљаја); - Ужива у извођењу покрета и кретања; - Наводи основне олимпијске принципе и примењује их на школским спортским такмичењима и у слободном времену; - Препозна нетолерантно понашање својих другова и реагује на њега, шири дух пријатељства, буде истрајан је у својим активностима. - Се правилно односи према окружењу у којем вежба, рекреира се и бави се спортом, што преноси у свакодневни живот - Учествује на школском такмичењу и у систему школских спортских такмичења	Стручно веће наставника физичког васпитања, самостално, одређује редослед обраде појединих садржаја програма и циклуса. Часови у току недеље треба да буду распоређени у једнаким интервалима, не могу се одржавати као блок часови. Настава се не може одржавати истовремено са два одељења, ни на спортском терену, ни у физкултурној сали. У свим разредима настава физичког васпитања се реализује одвојено за ученике и одвојено за ученице, а само у школама које имају по два паралелна објекта за физичко васпитање дозвољена је истовремена реализација часа. Праћење, вредновање и оцењивање Праћење напретка ученика у физичком васпитању се обавља sukcesивно у току читаве школске године, на основу методологије праћења, мерења и вредновања ефеката у физичком васпитању – стандарди за оцењивање физичких способности ученика и постигнућа у спортским играма. Оквирни број часова по темама - Тестирање и мерење (4 часа); - Теоријских часова (2 у првом и 2 у другом полугодишту); - Атлетика (8 часова); - Гимнастика: вежбе на справама и тлу (8 часова); - Спортска игра: по избору школе (12 часова); - Физичка активност, односно спортска активност: у складу са могућностима школе а по избору ученика (8 часова); - Пливање (8 часова); - Провера – Полигони (4 часа). ПОСЕБЕНЕ АКТИВНОСТИ Школа организује и спроводи спортска такмичења, као јединствени део процеса наставе физичког васпитања. Спортска такмичења организују се у оквиру радне суботе и у друго време које одреди школа. Међушколска спортска такмичења организују се у оквиру календара који доноси Министарство просвете науке и технолошког развоја. На предлог стручног већа школа организује зимовање и летовање ученика: - Зимовање се организује у току зимског периода у трајању од 7 дана - Летовање ученика организује се у току летњег распуста у трајању од 7–10 дана у виду логоровања, камповања и других активности
--	--	--	---

Сваки од образовних профила има карактеристике везане за обављање конкретних стручних послова, који захтевају одређене положеје тела, покрете и кретања, који могу негативно утицати на правилно држање (статус кичменог стуба и статус стопала). Како би се избегли ови негативни утицаји, наставници стручних предмета и професори физичког васпитања дефинишу могуће професионалне поремећаје, на основу чега се програмирају се посебни садржаји, којима се обезбеђује превенција.

Кључни појмови садржаја: вежбање, рекреација, плес и здравље.

МАТЕМАТИКА

Циљеви учења
предмета:

1. Развијање логичког и апстрактног мишљења;
2. Развијање способности јасног и прецизног изражавања и коришћења основног математичко-логичког језика;
3. Развијање способности одређивања и процене квантитативних величина и њиховог односа;
4. Развијање осећаја за простор, разликовање геометријских објеката и њихови узајамни односи и трансформације;
5. Разумевање функционалних зависности, њихово представљање и примена;
6. Развијање систематичности, уредности, прецизности, темељности, истрајности, критичности у раду.

Годишњи фонд часова: 72 часа

Разред: Први

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА
Реални бројеви	Проширивање знања о скупу реалних бројева	- разликује различите записе бројева из скупова N, Z, Q, и те бројеве приказује на бројевној правој и пореди их. - разликује основне подскупове скупа реалних бројева (N, Z, Q, I) и уочава релације $N \subset Z \subset Q \subset R$, $I \subset R$ - израчуна вредност једноставног рационалног бројевног израза поштујући приоритет рачунских операција и употребу заграда - користи калкулатор при израчунавању вредности бројевног израза - одреди апсолутну вредност реалног броја и графички интерпретира на бројевној оси - заокругли број на одређени број децимала - одреди апсолутну и релативну грешку	- Преглед бројева, операције са реалним бројевима - Апсолутна вредност реалног броја - Приближна вредност реалних бројева, правила заокруљивања - Апсолутна и релативна грешка	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања. Облици наставе Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: - теоријска настава (72 часа) Место реализације наставе - Настава се реализује у учионици или кабинету за математику Препоруке за реализацију наставе - образложити циљ предмета, начин и критеријум оцењивања - неопходна предзнања поновити уз максимално ангажовање ученика; - подстицати ученике на размишљање и самостално закључивање - примењивати разноврсне облике и методе рада, како би се подстакла активност ученика - инсистирати на прецизности, тачности, систематичности и уредности у раду - упућивати ученике на претраживање различитих извора и примену савремених технологија Реални бројеви: нагласити затвореност операција у одређеним скуповима и потребу да се постојећи скуп прошири новим. Садржаје о грешкама повезати са стручним предметима, израчунавати апсолутну и релативну грешку конкретних мерења.
Пропорционалност	Проширивање знања о пропорцијама и процентном рачуну	- израчуна одређен део неке величине - одреди непознате чланове просте пропорције - прошири или скрати размену и примени је у решавању проблема поделе - препозна директну или обрнуту пропорционалност две величине, примени је при решавању једноставних проблема и прикаже графички - одреди непознату главницу, проценат или процентни износ	- Размера и пропорција - Директна и обрната пропорционалност - Прост сразмерни рачун - Рачун поделе и рачун мешања - Процентни и промилни рачун	Пропорционалност: користити што више конкретних примера из живота и струке. Рационални алгебарски изрази: тежиште треба да буде на разноврсности идеја, сврси и суштини трансформација полинома и алгебарских разломака, а не на раду са компликованим изразима. Геометрија: инсистирати на прецизности, уредности и правилној терминологији. Линесарне једначине и неједначине: истаћи повезаност између аналитичког и графичког приказа функције. Садржаје повезати са одговарајућим садржајима физике и примерима из свакодневног живота. Праћење и вредновање Вредновање остварености исхода вршити кроз: 1. активност ученика на часу; 2. усмену проверу знања; 3. писмену проверу знања; 4. тестове знања.
Рационални алгебарски изрази	Проширивање знања о полиномима	- сабира, одузима и множи полиноме - примени дистрибутивни закон множења према сабирању и формуле за квадрат бинома и разлику квадрата, збир и разлику кубова при трансформацији полинома - растави полином на чиниоце - одреди НЗД и НЗС полинома - трансформише једноставнији рационални алгебарски израз	- Полиноми - Растављање полинома на чиниоце - НЗД и НЗС полинома - Трансформације рационалних алгебарских израза	Геометрија: инсистирати на прецизности, уредности и правилној терминологији. Линесарне једначине и неједначине: истаћи повезаност између аналитичког и графичког приказа функције. Садржаје повезати са одговарајућим садржајима физике и примерима из свакодневног живота. Праћење и вредновање Вредновање остварености исхода вршити кроз: 1. активност ученика на часу; 2. усмену проверу знања; 3. писмену проверу знања; 4. тестове знања.

Геометрија	Проширивање знања о геометрији	- разликује основне и изведене геометријске појмове - дефинише суседне, упоредне, унакрсне, комплементне, суплементне углове - наведе и примени везе између углова са паралелним (или нормалним крацима) - наведе и примени релације везане за унутрашње и спољашње углове троугла - дефинише појмове симетрала дужи, симетрала угла, тежишна дуж и средња линија троугла - конструише симетралу дужи, симетралу угла и висину троугла - конструише значајне тачке троугла - наведе својство тежишта - наведе и примени основне релације у једнакокраком, односно једнакостраничном троуглу - разликује врсте четвороуглова, наведе и примени њихове особине на одређивање непознатих елемената четвороугла - формулише Талесову теорему и примени је на поделу дужи на n једнаких делова	- Геометријски појмови и везе између њих - Троугао - Значајне тачке троугла - Четвороугао - Талесова теорема	Оквирни број часова по темама - Реални бројеви 8 часова - Пропорционалност 11 часова - Рационални алгебарски изрази 15 часова - Геометрија 15 часова - Линеарне једначине и неједначине 15 часова За реализацију 4 писмена задатка са исправкама планирано је 8 часова.
Линеарне једначине и неједначине	- Проширивање знања о линеарној једначини, неједначини и функцији - Оспособљавање за анализу графика функције и његову примену - Примена знања о линеарним једначинама, системима и неједначинама на реалне проблеме	- дефинише појам линеарне једначине - решава линеарну једначину - примени линеарну једначину на решавање проблема - решава једначину које се своди на линеарну једначину - дефинише појам линеарне функције - прикаже аналитички, табеларно и графички линеарну функцију - решава линеарну неједначину и графички прикаже скуп решења - решава систем линеарних једначина са две непознате	- Линеарна једначина и њене примене - Линеарна функција и њен график - Линеарна неједначина - Систем линеарних једначина	

Кључни појмови садржаја: реални бројеви, пропорција, рационални алгебарски изрази, геометријске фигуре, линеарне једначине, неједначине и функције.

МАТЕМАТИКА

Годишњи фонд часова: **66 часова**

Разред: **Други**

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА
Тригонометрија правоуглог троугла	Упознавање са основним елементима тригонометрије	- дефинише основне тригонометријске функције оштрог угла - израчуна основне тригонометријске функције оштрог угла правоуглог троугла када су дате две стране - конструише оштар угао ако је позната једна његова тригонометријска функција - наведе основне тригонометријске идентитете и примењује их у одређивању вредности тригонометријских функција ако је позната вредност једне од њих - наведе вредности тригонометријских функција карактеристичних углова (од 30°, 45°, 60°) и са калкулатора прочита вредности за остале оштре углове и обрнуто (одређује оштар угао ако је позната вредност тригонометријске функције) - примени елементе тригонометрије правоуглог троугла на решавање конкретних проблема	- Дефиниције тригонометријских функција у правоуглом троуглу - Вредности тригонометријских функција за углове од 0°, 30°, 45°, 60°, 90° - Основни тригонометријски идентитети - Решавање правоуглог троугла	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања. Облици наставе Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: - теоријска настава (66 часова) Место реализације наставе - Настава се реализује у учионици или кабинету за математику Препоруке за реализацију наставе - образложити циљ предмета, начин и критеријум оцењивања - неопходна предзнања поновити уз максимално ангажовање ученика; - подстицати ученике на размишљање и самостално закључивање - примењивати разноврсне облике и методе рада, како би се подстакла активност ученика - инсистирати на прецизности, тачности, систематичности и уредности у раду

Степеновање и кореновање	Проширивање знања о степеновању и кореновању	- наведе особине степеновања са целим експонентом и примени их у трансформацијама једноставнијих израза - наведе особине кореновања и примени их у трансформацијама једноставних израза - наведе особине степеновања са рационалним изложником и примени их у трансформацијама једноставнијих израза - рационалише именилац разломка у једноставним случајевима	- Појам степена. Операције са степенима - Степен са целим изложником - Запис броја у E (scientific) формату - Појам корена. Операције са коренима - Степен са рационалним изложником - Рационалисање имениоца разломка	- упућивати ученике на претраживање различитих извора и примену савремених технологија Тригонометрија правоуглог троугла: садржаје повезивати са одговарајућим примерима из живота, нпр. величина сенке. Поновити правила заокружљивања бројева на одређени број децимала. Оспособити ученике за употребу калкулатора као помоћног средства при решавању проблема применом тригонометрије.
Функција и график функције	- Упознавање основних својстава функција - Оспособљавање за представљање података различитим графичким облицима и анализу датих података	- наведе примере функција - одреди знак, интервале монотоности, максимум и минимум на датом графику - прочита и разуме податак са графика, дијаграма или из табеле и одреди минимум или максимум и средњу вредност зависне величине - податке представљене у једном графичком облику представи у другом	- Појам функције. - Функције са коначним доменом - Графичко представљање функције - Анализа графика функције (одређивање знака, интервала монотоности, максимума, минимума) – без формалне дефиниције тих појмова - Различити графички облици представљања функција са коначним доменом (табела, график, дијаграм, круг) - Одређивање максимума, минимума и средње вредности зависне величине	Степеновање и кореновање: при проширивању скупа из кога је изложилац нагласити перманентност особина степеновања. Оспособити ученике да помоћу калкулатора одреде вредности корена и степена датог броја. Функција и график функције: приликом обраде користити што више конкретних примера из живота и струке.
Квадратна једначина и квадратна функција	Стицање основних знања о квадратној једначини и квадратној функцији	- решити непотпуну квадратну једначину у скупу R - наведе пример квадратне једначине која нема решења у скупу R - решити једноставнију квадратну једначину - одреди природу решења квадратне једначине - растави квадратни трином на чиниоце - скицира и анализира график квадратне функције (одреди нуле функције, максимум или минимум, интервале монотоности)	- Непотпунa и потпуна квадратна једначина - Образац за решавање квадратне једначине - Природа решења квадратне једначине - Растављање квадратног тринома на линеарне чиниоце - Квадратна функција и њен график	Квадратна једначина и квадратна функција: показати односе између решења и коефицијената, као и растављање квадратног тринома на чиниоце. Нацртати свих шест облика квадратне функције. Истаћи повезаност аналитичког и графичког приказа квадратне функције. Тела: користити симулације пресека на рачунару. Садржаје повезати са стручним предметима и проблемима из свакодневног живота. Низови: низове задавати формулом, навођењем чланова и рекурентно. Примере низова узимати из разних области математике (нпр. из геометрије), као и из свакодневног живота (нпр. проблем сложеног интересног рачуна).
Полиедри и обртна тела	Проширивање знања о полиедрима и обртним телима	- израчуна обим и површину фигура у равни - разликује правилне полиедре - примени одговарајуће обрасце и израчуна површине и запремине призме и пирамиде (једноставнији задаци) - примени одговарајуће обрасце и израчуна површине и запремине правог ваљка, купе и лопте - одреди површину једноставних равних пресека тела	- Обим и површина фигура у равни - Призма, пирамида и њихови равни пресеци - Површина и запремина призме - Површина и запремина пирамиде - Ваљак, купа, лопта и њихови равни пресеци - Површина и запремина ваљка - Површина и запремина купе - Површина и запремина лопте	Праћење и вредновање Вредновање остварености исхода вршити кроз: 1. активност ученика на часу; 2. усмену проверу знања; 3. писмену проверу знања; 4. тестове знања. Оквирни број часова по темама - Тригонометрија правоуглог троугла 7 часова - Степеновање и кореновање 12 часова - Функција и график функције 6 часова - Квадратна једначина и квадратна функција 15 часова - Тела 11 часова - Низови 7 часова.
Низови	- Упознавање са појмом низа - Разумевање појмова аритметички и геометријски низ и примена на конкретне проблеме	- уочи правилност у низу када су дати почетни чланови низа и одреди непознате чланове низа (једноставнији примери) - препозна аритметички низ и одреди везу између општег члана и првог члана и диференције низа - израчуна збир првих n чланова аритметичког низа - препозна геометријски низ и одреди везу између општег члана и првог члана и количника низа - израчуна збир првих n чланова геометријског низа	- Појам низа - Аритметички низ - Збир првих n чланова аритметичког низа - Геометријски низ - Збир првих n чланова геометријског низа	За реализацију 4 писмена задатка са исправкама планирано је 8 часова.

Кључни појмови садржаја: тригонометријске функције, степеновање и кореновање, својства функција, квадратна једначина и квадратна функција, полиедри, обртна тела, аритметички и геометријски низ.

МАТЕМАТИКА

Годишњи фонд часова: 28 часова

Разред: Трећи

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА
Аналитичка геометрија у равни	Стицање основних знања из аналитичке геометрије	- израчуна растојање између две тачке и обим троугла ако су дате координате његових темена - разликује општи облик једначине праве од експлицитног облика и преведе један облик у други - објасни положај праве у координатном систему у зависности од коефицијента правца - одреди једначину праве одређену датом тачком и датим коефицијентом правца - одреди једначину праве одређену датим двема тачкама - примени услов паралелности две праве - израчуна растојање тачке од праве - преведе општи облик једначине кружнице у канонски - одреди центар и полупречник кружнице - испита међусобни положај праве и кружнице	- Декартов координатни систем у равни. Координате тачке и растојање између две тачке - Једначина праве у Декартовом правоуглом координатном систему. Општи и експлицитни облик једначине праве - Једначина праве одређена тачком и коефицијентом правца - Једначина праве одређена двема тачкама - Узајамни положај две праве - Нормални облик једначине праве и растојање тачке од праве - Једначина кружнице - Узајамни положај праве и кружнице	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања Облици наставе Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: - теоријска настава (28 часова) Место реализације наставе - Настава се реализује у учионици или кабинету за математику Препоруке за реализацију наставе - образложити циљ предмета, начин и критеријум оцењивања - неопходна предзнања поновити уз максимално ангажовање ученика - подстицати ученике на размишљање и самостално закључивање - примењивати разноврсне облике и методе рада, како би се подстакла активност ученика - инсистирати на прецизности, тачности, систематичности и уредности у раду - упућивати ученике на претраживање различитих извора и примену савремених технологија Аналитичка геометрија у равни: истаћи да је аналитичка геометрија на одређени начин спој алгебре и геометрије и повезати примену аналитичког апарата са решавањем одређених задатака из геометрије. Указати на везе између различитих облика једначине праве. Једначину кружнице обрадити у општем и канонском облику. Елементи финансијске математике: користити што више конкретних примера из живота. Праћење и вредновање Вредновање остварености исхода вршити кроз: - активност ученика на часу; - усмену проверу знања; - писмену проверу знања; - тестове знања. Оквирни број часова по темама - Аналитичка геометрија у равни: 17 часова - Елементи финансијске математике: 7 часова За реализацију 2 писмена задатка са исправкама планирана су 4 часа.
Елементи финансијске математике	Упознавање са основним елементима финансијске математике	- примени каматни рачун (време дато у годинама, месецима или данима) - објасни појам менице и на који начин се употребљава - примени прост каматни рачун на обрачунавање камате код штедних улога и потрошачких кредита - покаже разлику између простог и сложеног каматног рачуна на датом примеру	- Прост каматни рачун - Примена простог каматног рачуна (рад са меницама и са рачуном штедног улога, потрошачки кредити) - Појам сложеног каматног рачуна	

Кључни појмови садржаја: права, кружница, каматни рачун, штедни улог, кредит.

РАЧУНАРСТВО И ИНФОРМАТИКА

Циљ учења предмета: Стицање знања, вештина и формирање вредносних ставова информатичке писмености неопходних за живот и рад у савременом друштву.

Разред Први

Годишњи фонд часова 72

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА
Основе рачунарске технике	Стицање основних знања о математичко-техничким основама информатике, значају и примени рачунара у информационом друштву, структури и принципу рада рачунара, функцији његових компоненти и утицају компоненти на перформансе рачунара	- објасни значење појмова податак, информација и информатика - разликује појмове бит и бајт - наведе јединице за мерење количине података - претвара меру количине података из једне мерне јединице у другу - објасни основне карактеристике информационог друштва - наведе опасности и мере заштите здравља од претеране и неправилне употребе рачунара - препозна компоненте из којих се састоји рачунар и објасни њихову функционалност - објасни намену оперативне и спољашње меморије у рачунарском систему - наброји врсте спољашњих меморија и објасни њихове карактеристике - објасни сврху софтвера у рачунарском систему - наброји врсте софтвера	- Информација и информатика - Кодирање информација коришћењем бинарног бројевног система - Представљање разних типова информација (текстуалне, графичке и звучне) - Кодирање карактера, кодне схеме - Јединице за мерење количине информација - Значај и примена рачунара - Карактеристике информационог друштва - Утицај рачунара на здравље - Структура и принцип рада рачунара - Врсте меморије рачунара - Процесор - Матична плоча - Магистрала - Улазно-излазни уређаји - Утицај компоненти на перформансе рачунара - Софтвер, појам и улога у РС - Врсте софтвера - Намена сваке врсте софтвера	На почетку теме ученике упознати са циљем и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања. Ставовe предвиђене темом изграђивати и вредновати код ученика током свих облика наставе. Облици наставе Модул се реализује кроз следеће облике наставе: - лабораторијске вежбе Подела одељења на групе Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: - Лабораторијских вежби Место реализације наставе - рачунарска кабинет Препоруке за реализацију наставе - Потребно је објаснити градијацију „податак-информација-знање” и утврдити значај информатике у прикупљању и чувању података, трансформацији у корисну информацију и интеграцији у знање - Кодирање карактера и кодне схеме (ASCII, Unicode) могуће је обрадити и уз тему Текст процесор - За вежбање: превођења количине информација из једне мерне јединице у другу, или превођења из декадног бројевног система у бинарни и обратно, може се користити калкулатор (који се налази у саставу оперативног система) - Важно је да се на примерима (звук, температуре, слике) ученицима приближи процес дискретизације информација, која је неопходна ради обраде на рачунару - Указати на основне профилактичке мере при коришћењу рачунара - Ученици треба да упознају функционалне могућности компоненти и принцип рада рачунара без упуштања у детаље техничке реализације (електронске схеме, конструктивни детаљи итд.) - развој компоненти рачунара треба приказати занимљивим видео исечцима и другим материјалима са интернета - пожељно је да се ученицима покаже редослед расклапања и склапања рачунара, и омогући да то сами понове - корисно је да се ученицима укаже на једноставне кварове које могу сами препознати и отклонити - уводећи опште појмове, на пример: капацитет меморије, брзина процесора, наставник треба да упозна ученике са вредностима ових параметара на школским рачунарима (користећи „контролну таблу” оперативног система) - за домаћи, ученици могу да, за кућне рачунаре, направе листу компоненти и њихових карактеристика
Основе рада у рачунарском систему	- објасни сврху (намену) оперативног система - наброји оперативне системе који се данас користе на различитим дигиталним уређајима - изврши основна подешавања радног окружења ОС - разликује типове датотека - хијерархијски организује фасцикле и управља фасциклама и документима (копира, премешта и брише документе и фасцикле) - врши претрагу садржаја по различитим критеријумима - разуме потребу за инсталирањем новог софтвера - врши компресију и декомпресију фасцикли и докумената	- објасни сврху (намену) оперативног система - наброји оперативне системе који се данас користе на различитим дигиталним уређајима - изврши основна подешавања радног окружења ОС - разликује типове датотека - хијерархијски организује фасцикле и управља фасциклама и документима (копира, премешта и брише документе и фасцикле) - врши претрагу садржаја по различитим критеријумима - разуме потребу за инсталирањем новог софтвера - врши компресију и декомпресију фасцикли и докумената	- подешавање радног окружења (палете алатки, прецизе, лењир, поглед, зум...) - концепти организације - типови датотека - претрага садржаја по различитим критеријумима - манипулација - инсталација	

Примена ИКТ-а Стицање знања, вештина и навика неопходних за успешно коришћење програма за обраду текста Оспособљавање ученика за израду презентација и њихово презентовање Оспособљавање ученика за рад са програмима за табеларне калкулације Оспособљавање ученика за тумачење и разликовање података и информација кроз табеларно, графичко, текстуално приказивање, проналажење примене, повезивање са претходним знањем из других предмета Оспособљавање ученика да одаберу и примењују одговарајућу технологију (алате и сервисе) за реализацију конкретних задатака	Стицање знања, вештина и навика неопходних за успешно коришћење програма за обраду текста Оспособљавање ученика за израду презентација и њихово презентовање Оспособљавање ученика за рад са програмима за табеларне калкулације Оспособљавање ученика за тумачење и разликовање података и информација кроз табеларно, графичко, текстуално приказивање, проналажење примене, повезивање са претходним знањем из других предмета Оспособљавање ученика да одаберу и примењују одговарајућу технологију (алате и сервисе) за реализацију конкретних задатака	- одабере и примењује одговарајућу технологију (алате и сервисе) за реализацију конкретних задатака - креира дигиталне продукте, поново их користи, ревидира и проналази нову намену - користи технологију за прикупљање, анализу, вредновање и представљање података и информација - припреми и изведе аутоматизовану аналитичку обраду података коришћењем табеларних и графичких приказа	- Интерфејс текст процесора - Једноставнија подешавања интерфејса - Правила слепог куцања - Операције са документима (креирање, отварање, премештање од једног до другог отвореног документа, чување, затварање) - Едитовање текста - Премештање садржаја између више отворених докумената - Уметање у текст: специјалних симбола, датума и времена, слика, текстуалних ефеката - Проналажење и замена задатог текста - Уметање и позиционирање нетекстуалних објеката - Уметање табеле у текст - Логичко структурирање текста (наслови, параграфи, слике, табеле) - Форматирање текста (страница, ред, маргине, проред) - Форматирање текста - Исправљање грешака - Нумерација страница - Израда стилова - Коришћење готових шаблона и израда сопствених шаблона - Писање математичких формула - Генерисање садржаја и индекса појмова - Штампа докумената - Индивидуални и сараднички рад над документима уз коришћење текст процесора у облацима - Подешавање радног окружења програма за израду мултимедијалне презентације - Рад са документима - Додавање и манипулација страницама, слајдовима или фрејмовима - Основна правила и смернице за израду презентације (количина текста и објеката, величина и врста слова, дизајн,...) - Форматирање текста - Додавање објеката (слика, звука, филма,...) - Избор позадине или дизајна-тема - Ефекти анимације (врсте, подешавање параметара, анимационе шеме) - Прелаз између слајдова или фрејмова - Интерактивна презентација (хиперлинкови и дугмад) - Штампање презентације - Подешавање презентације за јавно приказивање - Сараднички рад при изради презентације - Наступ презентера (држање тела, вербална и невербална комуникација, савладавање треме) - Подешавање радног окружења програма за табеларна прорачунавања - Рад са документима - Уношење података (појединачно и аутоматско попуњавање) - Измена типа и садржаја ћелија - Сортирање и филтрирање - Подешавање димензија, премештање, фиксирање и сакривање редова и колона - Додавање и манипулација радним листовима - Уношење формула са основним аритметичким операцијама - Референце ћелија - Функције за сабирање, средњу вредност, најмању, највећу, пребројавање, заокруживање - Логичке функције - Копирање формула - Форматирање ћелија - Типови графика, приказивање података из табеле	- ради постицања важног педагошког циља: развоја код ученика навике за самостално коришћење помоћне литературе, у овој наставној области ученици за домаћи задатак могу да, коришћењем рачунарских часописа или интернета, опишу конфигурацију рачунарског система која у том моменту има најбоље перформансе Основе рада у рачунарском систему - Конкретне примере за вежбање прилагодити образовном профилу - При реализацији овог модула инсистирати на вештинама - При подешавању радног окружења посебну пажњу обратити на регионална подешавања - Објаснити ученицима значај хијерархијске организације фасцикли и докумената - Код копирања, премештања, брисања, претраживања датотека и фасцикли користити већу добро организовану фасциклу са више подфасцикли и датотека Примена ИКТ-а - инсистирати да се ученици навицавају да поштују правила слепог куцања - ученике треба упознати са постојањем два типа текст процесора – оних заснованих на језицима за обележавање текста (нпр. LaTeX, HTML) и WYSIWYG система какав ће се обрађивати у оквиру предмета - ученике треба упознати са постојањем текст процесора који омогућавају дељење докумената и заједнички рад на њима преко интернета (рад у облацима) ученике треба упознати са логичком структуром типичних докумената (молби, обавештења, итд.), школских реферата, семинарских и матурских радова - за вежбу од ученика се може тражити да неформатирани текст уреде по угледу на уређену верзију дату у формату који се не може конвертовати у документ текст процесора (на пример, pdf-формат или на папиру), користити текстове прилагођене образовном профилу - указати на проблеме који могу да искрсну при покушају да се штампа документ када су инсталирани управљачки програми за више штампача - пожељно је да израду једноставнијих докумената ученици провезбају кроз домаће задатке - Практичну реализацију модула извести у неком од програма за израду презентација (слајд, WEB или презентације у „облацима“) - Конкретне примере за вежбање прилагодити образовном профилу кроз корелацију са стручним предметима - При реализацији овог модула инсистирати на правопису и употреби одговарајућег језика тастатуре - Извођење наставе започети објашњењима наставника, а затим усмерити ученике да самостално раде - Резултат рада треба да буде једна комплетна презентација (са текстом, сликама, филмом, линковима) везана за образовни профил
--	---	--	--	---

			● Подешавање изгледа странице документа за штампање (оријентација папира, величина, маргине, прелом стране, уређивање заглавља и подножја, аутоматска нумерација страна) ● Преглед пре штампе, аутоматско штампање заглавља колона, штампање опсега ћелија, целог радног листа, целог документа, графикана, одређивање броја копија	● Подстицати креативност код ученика - Ученицима треба дати критеријум оцењивања презентација – које ће самостално радити – заснован на бодовању свих битних елемената презентације ● Инсистирати на важности квалитетног презентовања ● Последња два часа резервисати за презентацију ученичких радова и дискусију о њима ● Конкретне примере за вежбање прилагодити образовном профилу кроз корелацију са стручним предметима ● При реализацији овог модула инсистирати на правопису и употреби одговарајућег језика тастатуре ● Избор функција прилагодити нивоу знања ученика и потребама образовног профила ● Извођење наставе започети објашњењима наставника, а затим усмерити ученике да самостално раде ● При вршењу калкулација сам процес приказати кроз алгоритамске шеме (улаз – процес – излаз, код линијских проблема, а код коришћења условних наредби приказати и разгранату структуру)
Интернет и електронска комуникација	Оспособљавање ученика за коришћење Интернет-сервиса, коришћење ресурса локалне мреже и упознавање са принципом функционисања глобалних мрежа	● приступа садржајима на интернету, претражује интернет и преузима жељене садржаје ● користи електронску пошту ● користи интернет мапе, виртуелни телефон и сличне веб-сервисе ● објасни појмове електронска трговина и електронско банкарство ● објасни како функционише учење на даљину ● освести важност поштовања правних и етичких норми при коришћењу интернета ● објасни предности умрежавања ● наведе могуће структуре локалне мреже и уређаје који се користе за умрежавање ● користи ресурсе локалне мреже ● објасни у чему је разлика између рачунара-сервера и рачунара-клијената ● објасни чему служи рутер и шта је рутирање ● објасни који посао обављају интернет-провајдери	● Сервиси интернета: World Wide Web, FTP, електронска пошта, веб-форуми ● Веб-читачи ● Претраживачи ● Интернет мапе ● Виртуелни телефон ● Социјални програми (мреже) и њихово коришћење ● Електронска трговина, електронско банкарство, учење на даљину ● Право и етика на интернету ● Локалне мреже ● Повезивање чворова мреже ● Рачунари-сервери и рачунари-клијенти ● Интернет-провајдери и њихове мреже ● Технологије приступа интернету ● Глобална мрежа (интернет) ● Интернет протокол ● IP шема адресирања ● Рутер и рутирање ● Организација домена и доменских имена ● Систем доменских имена DNS (Domain Name System) ● Формирање локалне мреже ● Дељење ресурса локалне мреже ● Навигација кроз локалну мрежу ● Повезивање локалне мреже са глобалном мрежом (интернетом)	Интернет и електронска комуникација ● вежбе крстарења (енгл. surf) и претраживања требало би да су у функцији овог, али и других предмета, како би се код ученика развијала навика коришћења интернета за прикупљање информација за потребе наставе ● преузимање датотека са вебa вежбати на датотекама разних типова (текст, слика, клип) ● ученицима треба објаснити како раде претраживачки системи и о чему треба водити рачуна да би се остварила ефикаснија претрага ● израда презентације се може илустровати на примеру неке од обрађених тема ради утврђивања и систематизовања изабране теме ● одељење се може поделити на групе које ће креирати презентације свих наставних тема које су обрађене ● ученике упутити да коришћењем интернета дођу до садржаја битних за израду презентације на задату тему ● ученицима треба дати критеријум оцењивања презентација – које ће самостално радити – заснован на бодовању свих битних елемената презентације Праћење и вредновање Вредновање остварености исхода вршити кроз: 1. Праћење остварености исхода 2. Тестове знања Тестове практичних вештина Оквирни број часова по темама ● Основе рачунарске технике 10 часова ● Основе рада у рачунарском систему 10 часова ● Примена ИКТ-а 38 часова ● Рачунарске мреже, интернет и електронска комуникација 14 часова

Кључни појмови садржаја: податак, информација, хардвер, софтвер, рачунарска систем, документ, датотека, фолдер, рачунарска мрежа, интернет.

Назив предмета: **ИСТОРИЈА**Годишњи фонд часова: **72**Разред: **Први**

Циљеви предмета:

- Стицање хуманистичког образовања и развијање историјске свести;
- Разумевање историјског простора и времена, историјских догађаја, појава и процеса и улоге истакнутих личности;
- Развијање индивидуалног и националног идентитета;
- Стицање и проширивање знања, развијање вештина и формирање ставова неопходних за разумевање савременог света (у националном, регионалном, европском и глобалном оквиру);
- Унапређивање функционалних вештина и компетенција неопходних за живот у савременом друштву (истраживачких вештина, критичког и креативног мишљења, способности изражавања и образлагања сопствених ставова, разумевања мултикултуралности, развијање толеранције и културе аргументованог дијалога);
- Оспособљавање за ефикасно коришћење информационо-комуникационих технологија;
- Развијање свести о потреби сталног усавршавања и свести о важности неговања културно-историјске баштине.

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА
Српска држава и државност	Проширивање знања о настанку модерне српске државе и најважнијим одликама српске државности. ● Развијање свести о значају средњовековне државности за настанак модерне српске државе. ● Уочавање улоге знаменитих личности у развоју српске државности. ● Разумевање најзначајнијих идеја модерног доба и њиховог утицаја у процесу стварања српске државе. ● Разумевање међународног контекста у коме настаје и постоји српска држава	● препозна различите историјске садржаје (личности, догађаје, појаве и процесе) и доведе их у везу са одговарајућом временском одредницом и историјским периодом; ● разликује периоде у којима је постојала, престала да постоји и поново настала српска држава; ● наведе и упореди одлике српске државности у средњем и новом веку; ● уочи утицај европских револуционарних збивања на развој српске националне и државне идеје; ● објасни узроке и последице Српске револуције, ослободилачких ратова 1876–1878, балканских ратова и Првог светског рата; ● уочи и објасни на историјској карти промене граница српске државе; ● лоцира места најважнијих битака које су вођене током Српске револуције, ослободилачких ратова 1876–1878, балканских ратова и Првог светског рата; ● опише улогу истакнутих личности у Српској револуцији, у развоју државних институција и формирању модерног политичког система, у ослободилачким ратовима 1876–1878, балканским ратовима и Првом светском рату; ● изведе закључак о значају уставности за развој модерног политичког система.	● Српска државност у средњем веку. ● Српски народ и његови суседи у средњем веку. ● Положај Срба под османском, хаџбуршком и млетачком влашћу (XVI–XVIII век). ● Српска револуција 1804–1835. и њено место у контексту европских збивања. ● Развој државних институција. ● Развој уставности. ● Улога модерних династија (Карађорђевићи, Обреновићи, Петровићи) у развоју српске државности. ● Ратови Србије и Црне Горе за независност 1876–1878. ● Формирање модерног политичког система и настанак странака (радикалне, либералне и напредњачке). ● Положај Срба под османском и хаџбуршком влашћу у XIX и почетком XX века. ● Србија и Црна Гора у балканским ратовима и Првом светском рату. ● Најзначајније личности (вожд Карађорђе Петровић, кнез Милош Обреновић, прота Матеја Ненадовић, митрополит Стефан Стратимировић, Димитрије Давидовић, Тома Вучић Перишић, Илија Гарашанин, кнез Александар Карађорђевић, кнез Михаило Обреновић, Владимир Јовановић, Светозар Милетић, краљ Милан Обреновић, владика Петар I Петровић, владика Петар II Петровић, књаз Данило Петровић, књаз Никола Петровић, Лука Вукаловић, Јован Ристић, Стојан Новаковић, Никола Пашић, краљ Александар Обреновић, краљ Петар I Карађорђевић, престолонаследник Александар Карађорђевић, Радомир Путник, Степа Степановић, Живојин Мишић, Петар Бојовић, Јанко Вукотић...).	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања Облици наставе: Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: ● теоријска настава. Место реализације наставе: ● Теоријска настава се реализује у учионици или одговарајућем кабинету. Праћење и вредновање: Вредновање остварености исхода вршити кроз: ● праћење остварености исхода ● тестове знања. Оквирни број часова по темама: ● Српска држава и државност – 30 часова; ● Српски народ у југословенској држави – 20 часова; ● Достигнућа српске културе – 12 часа; ● Српски народ и Србија у савременом свету – 10 часова. Препоруке за реализацију наставе: ● структура програма конципирана је с циљем да помогне наставнику у планирању непосредног рада са ученицима, олакшавајући му одређивање обима и дубине обраде појединих наставних садржаја, ● за сваку тематску целину дати су циљеви, исходи и садржаји, а исходи треба да послуже да наставни процес буде тако обликован да се наведени циљеви остваре, ● садржаје треба прилагођавати ученицима, како би најлакше и најбрже достигли наведене исходе, ● наставник има слободу да сам одреди распоред и динамику активности за сваку тему, уважавајући циљеве предмета, ● програм се може допунити садржајима из прошлости завичаја, чиме се код ученика постиже јаснија представа о историјској и културној баштини у њиховом крају (археолошка налазишта, музејске збирке), ● у школама на наставном језику неке од националних мањина могу се обрадити и проширени наставни садржаји из прошлости тог народа, ● важно је искористити велике могућности које историја као наративни предмет пружа у подстицању ученичке радозналости, која је у основи сваког знања,

Српски народ у југословенској држави	● Проширивање знања о југословенској идеји и носиоцима идеје стварања југословенске државе. ● Разумевање међународног контекста у коме настаје југословенска држава. ● Проширивање знања о одликама југословенске државе. ● Проширивање знања о положају српског народа у југословенској држави. ● Уочавање улоге знаменитих личности у политичком животу југословенске државе. ● Сагледавање међународног положаја југословенске државе.	● образложи најважније мотиве и узроке стварања југословенске државе; ● уочи значај настанка југословенске државе за српски народ; ● идентификује одлике југословенске државе као монархије и као републике; ● разликује особености друштвено-политичких система који су постојали у југословенској држави; ● уочи и разуме међународни положај југословенске државе; ● образложи допринос југословенских антифашистичких покрета победи савезника у Другом светском рату; ● именује најважније личности које су утицале на друштвено-политичка збивања у Југославији.	● Југословенска идеја и конституисање државе. ● Одлике политичког система у југословенској краљевини (политичке борбе, Видовдански и Октобарски устав, лични режим краља Александра, стварање Бановине Хрватске и отварање српског питања). ● Априлски рат и последице пораза, геноцид над Србима у НДХ. ● Отпор, устанак и грађански рат. ● Биланс рата и допринос Југославије победи антифашистичке коалиције. ● Југославија после Другог светског рата: настанак југословенске федерације; политичке, економске и културне прилике; односи са Истоком и Западом; улога Југославије у Покрету несврстаних; самоуправни концепт социјалистичког развоја, Устав из 1974. године и дезинтеграција СФРЈ; положај српског народа изван република Србије и Црне Горе и сецесионистички ратови 1990-их, настанак нових држава; демографске, економске и културне последице нестанка СФРЈ; питање АП Косово и Метохија и НАТО агресија на СРЈ, раздвајање Србије и Црне Горе. ● Најзначајније личности (краљ Александар I Карађорђевић, Никола Пашић, Стјепан Радић, Љуба Давидовић, Светозар Прибићевић, Антон Корошец, Милан Стојадиновић, Влатко Мачек, кнез Павле Карађорђевић, краљ Петар II Карађорђевић, генерал Драгољуб Михаиловић, генерал Милан Недић, Анте Павелић, Јосип Броз Тито, Слободан Милошевић, Фрањо Туђман...).	● наставни садржаји треба да буду представљени као „прича“ богата информацијама и детаљима, не зато да би оптеретили памћење ученика, већ да би им историјски догађаји, појаве и процеси били предочени јасно, детаљно, живо и динамично. ● посебно место у настави <i>историје</i> имају питања, како она која поставља наставник ученицима, тако и она која долазе од ученика, подстакнута оним што су чули у учioniци или што су сазнали ван ње користећи различите изворе информација, ● добро осмишљена питања наставника имају подстицајну функцију за развој историјског мишљења и критичке свести, не само у фази утврђивања и систематизације градива, већ и у самој обради наставних садржаја, ● у зависности од циља који наставник жели да оствари, питања могу имати различите функције, као што су: фокусирање пажње на неки садржај или аспект, подстицање поређења, трагање за појашњењем, ● настава би требало да помогне ученицима у стварању што јасније представе не само о томе шта се десило, већ и зашто се то десило и какве су последице из тога проистекле, ● у настави треба што више користити различите облике организоване активности ученика (индивидуални рад, рад у пару, рад у групи, радионице или домаћи задатак), ● да би схватио догађаје из прошлости, ученик треба да их „оживи у свом уму“, у чему велику помоћ може пружити употреба различитих историјских текстова, карата и других извора историјских података (документарни и играни видео и дигитални материјали, музејски експонати, илустрације), обилажење културно-историјских споменика и посете установама културе, ● коришћење историјских карата изузетно је важно јер омогућавају ученицима да на очигледан и сликовит начин доживе простор на коме се неки од догађаја одвијао, помажући им да кроз време прате промене на одређеном простору, ● треба искористити и утицај наставе историје на развијање језичке и говорне културе (беседништва), јер историјски садржаји богате и оплеменују језички фонд ученика, ● у раду са ученицима неопходно је имати у виду интегративну функцију историје, која у образовном систему, где су знања подељена по наставним предметима, помаже ученицима да постигну целовито схватање о повезаности и условљености географских, економских и културних услова живота човека кроз простор и време,
Достигнућа српске културе	● Разумевање појма српског културног простора. ● Развијање свести о вишевековном континуитету српске културе. ● Сагледавање српске културе као дела европског културног наслеђа. ● Проширивање знања о највишим дометима и представницима српске културе. ● Развијање свести о значају образовања за општи културни напредак. ● Уочавање промена у свакодневном животу код Срба кроз векове.	● разликује периоде у којима су настала најзначајнија дела српске културе; ● упоређи одлике српске културе различитих периода; ● објасни утицаје историјских збивања на културна кретања; ● опише одлике свакодневног живота код Срба у различитим епохама и областима; ● именује најважније личности које су заслужне за развој српске културе.	● Средњовековна култура Срба (језик и писмо, верски карактер културе, Мирослављево јеванђеље, књижевност, најзначајније задужбине, правни споменици). ● Последице сеоба на српску културу (утицај западноевропских културних кретања на српску културу). ● Успон грађанске класе. ● Свакодневни живот сеоског и градског становништва. ● Културна и просветна политика – оснивање Велике школе, Универзитета, академије наука, Народног позоришта. ● Европски културни утицаји. ● Личности – Свети Сава, деспот Стефан Лазаревић, монахиња Јефимија, Доситеј Обрадовић, Вук Караџић, Сава Текелија, Петар II Петровић Његош, Паја Јовановић, Урош Предић, Надежда Петровић, Лаза Костић...). ● Српска култура као део југословенског културног простора (културна сарадња и прожимања, наука, уметнички покрети, хуманитарне и спортске организације, популарна култура, личности – Никола Тесла, Михајло Пупин, Михаило Петровић Алас, Јован Цвијић, Милутин Миланковић, Бранислав Нушић, Исидора Секулић, Јован Дучић, Ксенија Атанасијевић, Слободан Јовановић, Сава Шумановић, Иван Мештровић, Иво Андрић, Милош Црњански, Бојан Ступица, Десанка Максимовић, Борислав Пекић, Добрица Ћосић, Александар Петровић, Александар Поповић, Емир Кустурица, Душан Ковачевић...).	● пожељно је избегавати фрагментарно и изоловано учење историјских чињеница јер оно има најкраће трајање у памћењу и најслабији трансфер у стицању других знања и вештина, ● у настави треба, кад год је то могуће, примењивати дидактички концепт мултиперспективности, ● одређене теме, по могућности, треба реализовати са одговарајућим садржајима из сродних предмета.

Српски народ и Србија у савременом свету	- Разумевање политичких и економских односа у савременом свету. - Сагледавање међународног положаја Србије. - Проширивање знања о најзначајнијим међународним организацијама и чланству Србије у њима. - Проширивање знања о последицама научно-технолошког развоја на живот савременог човека.	- идентификује најважније чиниоце у међународним политичким и економским односима; - разуме место и улогу Србије у савременом свету; - утврди значај чланства Србије у међународним организацијама; - објасни утицај савремених техничких достигнућа на повезивање људи у свету.	- Најутицајније државе и организације у међународним политичким и економским односима. - Улога Организације уједињених нација у очувању мира у свету, борби против сиромаштва и заштити културних споменика. - Геополитички положај Србије. - Чланство Србије у регионалним, европским и светским организацијама (Савет Европе, ОЕБС, ОУН...). - Срби ван Србије (проблем избеглица, Црна Гора, Република Српска, Срби у дијаспори). - Свет почетком XXI века – научни и технолошки развој, интернет, утицај медија на јавно мњење, популарна култура, глобализација, тероризам, еколошки проблеми...	
---	--	---	--	--

Кључни појмови садржаја: Србија, држава, друштво, политички систем, уставност, култура, уметност, наук.

Назив предмета: **ФИЗИКА**

Годишњи фонд часова: **36**

Разред: **Први**

- Развијање функционалне писмености (природно-научна, техничка и математичка);
- Упознавање и разумевање појава, процеса и односа у природи на основу закона физике и њених метода истраживања;
- Развијање логичког и апстрактног мишљења;
- Развијање свести о значају експеримента при упознавању, разумевању и проверавању физичких законитости;
- Стицање знања о природним ресурсима, њиховој ограничености и одрживом коришћењу;
- Развијање правилног односа ученика према заштити, обнови и унапређењу животне средине;
- Стицање основних знања о процесима и производима различитих технологија;
- Развијање радних навика и одговорности и способности за примену стечених знања.

Циљеви учења предмета:

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА
Кинематика	- Разумевање појмова физичка величина и мерна јединица - Упознавање основних кинематичких величина и закона	- наведе основне физичке величине и њихове мерне јединице и објасни како се добијају јединице изведених физичких величина - дефинише и користи појмове референтни систем, путања, пређени пут, материјална тачка - разуме и користи појмове брзине и убрзања - разликује равномерно и равномерно убрзано праволинијско кретање и примењује законе кретања у једноставнијим примерима	- Физичке величине и њихове јединице - Референтни систем - Подела кретања. Средња и тренутна брзина - Равномерно праволинијско кретање - Убрзање. Равномерно променљиво праволинијско кретање Демонстрациони оглед: - Провера кинематичких закона праволинијског кретања помоћу колица, динамометра и тегова	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања Облици наставе Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: - теоријска настава са демонстрационим огледима (36 часова) Место реализације наставе - Настава се реализује у учионици и у кабинету за физику
Динамика	- Разумевање основних динамичких величина и Њутнових закона - Стицање основних знања о гравитацији	- разуме појмове масе, силе и импулса - формулише и примењује Њутнове законе - разликује масу од тежине тела - разуме појмове рада, енергије и снаге и њихову међусобну везу - примењује законе динамике у техници - наведе особине гравитационе силе	- Основне динамичке величине: маса, сила и импулс - Први Њутнов закон – закон инерције - Други Њутнов закон – основни закон динамике - Трећи Њутнов закон – закон акције и реакције - Сила Земљине теже и тежина тела Демонстрациони огледи: - Мерење силе помоћу динамометра - Провера другог Њутновог закона помоћу колица, динамометра и тегова	Препоруке за реализацију наставе - користити сва доступна наставна средства - користити мултимедијалне презентације - упућивати ученике да користе интернет и стручну литературу - мотивисати ученике да самостално решавају проблеме користећи истраживачки приступ научном образовању - континуирано упућивати ученике на примену физике у будућем позиву и свакодневном животу кроз примере из праксе
Електричне појаве	- Стицање знања о електричном пољу - Упознавање карактеристика једносмерне и наизменичне струје	- схвати појам електричног поља и електростатичке силе - разуме појаву настанка једносмерне струје и електричног отпора проводника - разуме и примењује Омове законе - разуме разлику између једносмерне и наизменичне струје - разуме појмове електрична енергија и снага потрошача	- Електрично поље и електростатичка сила - Једносмерна електрична струја, електрични напон - Електрични отпор проводника - Омов закон за део и за цело струјно коло - Електрична енергија, снага потрошача и веза између њих - Карактеристике наизменичне електричне струје (ефективне вредности струје и напона, фреквенција) Демонстрациони оглед: - Демонстрација поступака за наелектрисање тела	Праћење и вредновање Вредновање остварености исхода вршити кроз: - праћење остварености исхода - тестове знања Оквирни број часова по темама (за 36 часова) - Кинематика (7 часова) - Динамика (9 часова) - Електричне појаве (10 часова) - Изабране теме (10 часова)

Изабране теме	- Упознавање са појмом еластичне силе и различитим врстама деформација - Упознавање са основним величинама физике топлотних појава - Упознавање са силама отпора у флуидима - Стицање знања о елементима геометријске оптике	- разликује различите врсте деформација - препозна везу између еластичне силе опруге и промене њене дужине - разликује појмове температура и топлота - разуме и користи физичке величине количина топлоте и специфични топлотни капацитет - познаје различите механизме преноса топлоте - разликује силе отпора у течностима и гасовима - разуме појам вискозног трења код течности - разликује лик предмета у равном и сферном огледалу	- Деформације тела - Еластична сила, коефицијент еластичности - Температура, унутрашња енергија, количина топлоте и специфични топлотни капацитет - Механизми преноса топлоте - Силе отпора при кретању тела у флуидима - Елементи геометријске оптике - Конструкција лика код равном и сферних огледала Демонстрациони оглед: - Демонстрација различитих врста деформација - Демонстрација различитих механизма преноса топлоте - Демонстрација добијања лика предмета помоћу равном и сферног огледала	
----------------------	---	---	---	--

Кључни појмови садржаја: кинематика, динамика, електричне појаве, изборне теме.

Назив предмета: **ГЕОГРАФИЈА**

Годишњи фонд часова: **36**

Разред: **Први**

- Уочавање и схватање корелативних односа између географије и других природних и друштвених наука;
- Стицање нових актуелних знања о положају, месту и улози Србије на Балканском полуострву и југоисточној Европи;
- Стицање нових и продубљених знања о савременим географским појавама, објектима и процесима на територији Републике Србије;
- Стицање нових актуелних знања о порасту, кретањима, структурним променама и територијалном размештају становништва;
- Разумевање актуелне географске стварности наше земље и савременог света;
- Развијање осећања припадности својој нацији као делу интегралног света, изградња и неговање националног и културног идентитета у мултиетничком, мултикултуралном и мултијезичком свету;
- Оспособљавање ученика да примењују географско знање и вештине у даљем образовном и професионалном развоју;
- Оспособљавање ученика за одговорно опхођење према себи и окружењу и за активно учествовање у заштити, обновни и унапређивању животне средине.

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА
Увод	- Стицање знања о предмету проучавања, подела, значају и месту географије у систему наука - Уочавање и схватање корелативних односа између географије и других природних и друштвених наука	- дефинише предмет изучавања, значај, развој и место Географије у систему наука - разликује природне и друштвене елементе географског простора и схвата њихове узајамне узрочно-последичне везе и односе - одреди место Географије у систему наука - препозна значај и практичну примену географских сазнања	Предмет проучавања, подела и место Географије у систему наука	На почетку теме ученике треба упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања Облици наставе Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава 36 часа Место реализације наставе Теоријска настава се реализује у учионици
Савремене компоненте географског положаја Србије	- Проширивање знања о положају, месту и улози Србије на Балканском полуострву и југоисточној Европи - Уочавање општих географских карактеристика сагледавањем сложених друштвено-економских процеса и промена у југоисточној Европи на Балканском полуострву и у нашој држави.	- дефинише појам и функције државних граница, разуме државно уређење Србије и познаје државна обележја: грб, заставу, химну - објашњава на карти положај и величину територије Србије уз кратак опис битних карактеристика граница са суседним земљама - дефинише појам југоисточна Европа, лоцира на карти Балканско полуострво и идентификује његове опште географске карактеристике: физичке, културне и демографске - анализира промене на политичкој карти Балканског полуострва: настанак и распад Југославије, стварање нових држава и облици њихове сарадње - уочава предности и недостатке географског положаја Србије	- Површина, границе, државно уређење и државна обележја Србије - Савремене компоненте географског положаја Србије	Препоруке за реализацију наставе - коришћење савремених електронских помагала, - аналогних и дигиталних географских карата различитог размера и садржаја - коришћење информација са Интернета - коришћење интерактивних метода рада - коришћење географских и историјских карата, општих и тематских - коришћење писаних извора информација (књиге, статистички подаци, часописи...) Праћење и вредновање Вредновање остварености исхода вршити кроз: - праћење остварености исхода - тестове знања Оквирни број часова по темама - увод – 2 часа - савремене компоненте географског положаја Србије – 3 часа - природни ресурси Србије и њихов економско географски значај - 7 часова - становништво и насеља Србије – 6 часова - привреда Србије – 4 часа - регионалне целине Србије – 9 часова

Природни ресурси Србије и њихов економско географски значај	● Стицање нових и продубљених знања о природи Србије и њеном утицају на живот и привредне делатности људи ● Сагледавање физичко-географских компонената простора Србије и разумевање њиховог значаја за живот људи и могућности развоја привреде	● одреди у геолошком саставу Србије заступљеност стена различите старости, састава и порекла значајних за појаву руда и минерала ● лоцира у оквиру геотектонске структуре Србије велике целине: Српско-македонску масу, Карпато-балканиде, Унутрашње динариде, Централне динариде и Панонску депресију и објасни њихов постанак (деловање унутрашњих тектонских и спољашњих сила) ● идентификује основне макро-целине рељефа Србије: Панонски басен и Планинску област ● одреди Планинску област и преглед громадних, карпатско-балканских, динарских планина и већих котлина ● објасни елементе и факторе климе, разликује климатске типове у Србији и њихове одлике ● направи преглед водног богатства Србије: одреди на карти развоја сливова, објасни постанак, поделу и значај језера и термоминералних вода ● закључује о економском значају вода за снабдевање насеља, наводњавање, производњу хидроенергије, пловидбу, рибарство и туризам ● дискутује о загађивачима, последицама и мерама заштите ● познаје утицај физичко-географских фактора на формирање типова вегетације и разноврсност животињског света панонске и планинске области Србије ● дефинише појам природне средине, предмет проучавања заштите природе, значај заштите и унапређивања природе ● наведе елементе природне средине, загађиваче воде, ваздуха, земљишта; последице загађивања и мере заштите ● препозна појаве штетне по своје природно и културно окружење и активно учествује у њиховој заштити, обнови и унапређивању ● дефинише: парк природе, предео изузетних одлика, резерват природе, споменик природе и природне реткости	● Рељеф Србије ● Клима, биљни и животињски свет (одлике и значај) ● Воде и водни ресурси, састав и карактер тла ● Заштићена природна добра у Србији и заштита, очување и унапређивање природе	● Србија и савремени процеси у Европи и свету – 5 часова
---	---	---	--	---

Становништво и насеља Србије	● Проширивање знања о демографском развоју и распореду становништва у Србији ● Уочавање демографских проблема и могућности њиховог превазилажења за свеукупни друштвено-економски развитак наше земље ● Формирање свести о неговању националног и културног идентитета ● Проширивање знања о насељима и факторима њиховог развоја ● Уочавање трансформације насеља и њихових мрежа и система ● Развијање свести о вредности и значају антропогених културних добара	● опише антропогеографска обележја и историјско-географски континуитет насељавања Србије ● објасни кретање становништва и територијални размештај становништва у Србији ● укаже на промену броја становника Србије и наведе факторе који условљавају промене становништва ● уз помоћ графичких метода анализира основне демографске одлике; да их објашњава, врши предвиђања и изводи закључке ● дефинише појмове: наталитет, морталитет и природни прираштај ● дефинише појам миграције и разликује типове и видове миграција ● објасни структуру становништва у Србији (биолошка, економска, социјална, национална) ● разликује појмове: националног, етничког и културног идентитета ● изгради став о једнаким правима људи без обзира на расну, националну, верску и другу припадност ● објасни демографске проблеме и популациону политику у Србији ● објасни радне миграције у европске земље и именује државе и градове у којима има нашег становништва ● објасни исељавање нашег становништва на ваневропске континенте ● разликује фазе у исељавању Срба у прекоокеанске земље ● именује државе и градове у којима живи наше становништво ● дефинише појам насеља ● објасни постанак, развој и размештај насеља Србије ● наведе факторе развоја и трансформације насеља и њихових мрежа ● именује антропогена културна добра и објасни њихову заштиту	● Антропогеографска обележја ● Историјско-географски континуитет насељавања Србије ● Кретање и територијални размештај становништва (наталитет, морталитет и природни прираштај) ● Миграције. Појам, значај, типови и видови ● Структура становништва: биолошка, економска, социјална, национална (етничка и верска) ● Демографски проблеми и популациона политика у Србији ● Постанак, развој и размештај насеља Србије ● Подела насеља. Сеоска, градска, приградска и привремена ● Економско-географски фактори развоја и трансформације насеља и њихових мрежа и система ● Градски центри и њихова улога у регионалној организацији Србије ● Антропогена културна добра и њихова заштита.	
Привреда Србије	● Проширивање и продубљивање знања о привреди Србије и њеним основним карактеристикама	● анализира утицај природних и друштвених чиниоца на условљеност развоја и размештаја привреде Србије и групише гране привреде по секторима ● анализира утицај природних и друштвених фактора на развој туризма, дефинише и наведе поделу туризма	● Основне карактеристике привреде Србије и место туризма и њој	
Регионалне целине Србије	● Стицање и проширивање географских знања о регионалним целинама Србије и сагледавање њихових специфичности	● дефинише појам регије и направи картографски преглед регионалних целина Србије ● покаже на карти Србије границе Војводине и њених предеоних целина и опише њене природне и друштвене одлике ● покаже на карти Србије границе Шумадије и Поморавља и наведе њихове природне и друштвене одлике ● покаже на карти Србије границе Западне Србије и опише њене природне и друштвене одлике ● покаже на карти Србије Старовлашко-рашку висију уз анализу њених природних и друштвених одлика ● покаже на карти Србије границе Источне Србије и наведе њене природне и друштвене одлике ● покаже на карти Србије границе Јужног Поморавља и препозна његове природне и друштвене одлике ● покаже на карти Србије границе Косова и Метохије и дискутује о његовим природним и друштвеним одликама	● Војводина ● Шумадија и Поморавље (Западно и Велико) ● Западна Србија ● Старовлашко-рашка висија ● Источна Србија ● Јужно Поморавље ● Косово и Метохија	

Србија и савремени процеси у Европи и Свету	● Стицање знања о савременим политичким и економским процесима у Европи и свету који су услов за напредак свих земаља и народа ● Стварање реалне слике о Србији у светским размерама и савременим међународним процесима	● дефинише појмове: процес интеграције, глобализације ● објасни економске интеграције на Балкану и у југоисточној Европи и познаје мирољубиву политику Србије у међународним оквирима и на Балкану ● опише историјат развоја, наведе циљеве и дефинише проблеме унутар Уније ● објасни услове које Србија треба да испуни да би постала равноправна чланица заједнице ● опише историјат развоја УН, наведе циљеве и структуру организације и образложи приврженост Србије УН ● дефинише појам глобализације и разликује политичке, територијалне, економске, културне и друге видове глобализације	● Сарадња Србије са другим државама и међународним организацијама ● Европска унија – оснивање, чланице, циљеви, проблеми, фондови и њихова приступачност ● Уједињене нације. Структура и међународни значај. Србија и УН ● Глобализација као светски процес	
---	---	---	--	--

Кључни појмови садржаја: Србија, природни ресурси, популациона политика, национални идентитет, глобализација.

Назив предмета: **ХЕМИЈА**

Годишњи фонд часова: **36**

Разред: **Први**

- Циљеви учења:
1. Развој функционалног система хемијског знања као подршке за изучавање стручних предмета;
 2. Разумевање односа између структуре супстанци, њихових својстава као и могућности њихове примене;
 3. Разумевање природних појава и процеса и хемијског приступа у њиховом изучавању;
 4. Развој хемијске научне писмености;
 5. Препознавање, разумевање и примена хемијских знања у свакодневном животу и професионалном раду;
 6. Разумевање корисности од хемијске производње и за одабрану струку;
 7. Развој способности за сагледавање потенцијалних ризика, могућности превенције и мера заштите при хемијским незгодама у свакодневном животу и професионалном раду;
 8. Развој одговорног става према коришћењу супстанци у свакодневном животу и у професионалном раду;
 9. Развој комуникативности и спремности за сарадњу и тимски рад;
 10. Развој одговорности, систематичности, прецизности и позитивног става према учењу;
 11. Развој свести о сопственом знању и потреби за даљим професионалним напредовањем.

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА
Структура супстанце	● Разумевање концепта о корпускуларној грађи супстанци ● Разумевање односа између структуре супстанци и њихових својстава ● Разумевање утицаја међумолекулских сила на физичка својства супстанци	● објасни електронеутралност атома ● објасни појам изотопа и примену изотопа ● разликује атом од јона ● напише симболе елемената и формуле једињења ● објасни узрок хемијског везивања атома ● објасни типове хемијских веза ● разликује јонску везу од ковалентне везе ● разликује неполярну од поларне ковалентне везе ● објасни да својства хемијских једињења зависе од типа хемијске везе ● објасни појам релативне атомске масе и релативне молекулске масе ● објасни појам количине супстанце и повезаност количине супстанце са масом супстанце ● објасни квантитативно значење симбола и формула	● Грађа атома, атомски и масени број. Релативна атомска маса ● Хемијски симболи и формуле ● Хемијска веза (јонска и ковалентна веза). Релативна молекулска маса	На почетку теме, ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начином праћења и вредновања. Облици наставе Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: ● теоријска настава ● демонстрациони огледи Место реализације наставе Теоријска настава се реализује у: ● одговарајућем кабинету ● специјализованој учионици ● учионици Препоруке за реализацију наставе ● неопходна предзнања поновити уз максимално ангажовање ученика ● ново градиво обрадити увођењем што више примера из реалног живота и подстицати ученике на размишљање и самостално закључивање ● у настави се изводе сви предвиђени демонстрациони огледи, како би ученици разумели значај хемијског експеримента као примарног извора знања и основног метода сазнавања у хемији ● наставник бира примере и демонстрационе огледи у складу са потребама струке

Дисперзни системи	- Разумевање односа између квалитативног састава дисперзног система и његових својстава - Разумевање односа између квантитативног односа компоненти раствора и његових својстава - Сагледавање значаја примене дисперзних система у свакодневном животу и професионалном раду	- објасни да су дисперзни системи смеше више чистих супстанци - разликује дисперзну фазу и дисперзно средство - објасни појам хомогене смеше - објасни појам и наведе примену аеросола, суспензија, емулзија и колоида - објасни утицај температуре на растворљивост супстанци - израчуна масени процентни садржај раствора - објасни појам количинске концентрације раствора	- Дисперзни системи - Растворљивост - Масени процентни садржај раствора - Количинска концентрација раствора демонстрациони огледи: - припремање раствора познате количинске концентрације - припремање раствора познатог масеног процентног садржаја - размена енергије између система и околине/растварање амонијум-хлорида и натријум-хидроксида у води/	- прилагодити разматрање квантитативног аспекта хемијских реакција потребама образовног профила - упућивати ученике на претраживање различитих извора, применом савремених технологија за прикупљање хемијских података - указивати на корисност и штетност хемијских производа по здравље људи - указивати на повезаност хемије са техничко-технолошким, социо-економским и друштвеним наукама Праћење и вредновање Вредновање остварености исхода вршити кроз: - усмену проверу знања - писану проверу знања Број часова по темама - Структура супстанце (5) - Дисперзни системи (4) - Хемијске реакције (5) - Хемија елемената и једињења (20) - Хемијски аспекти загађивања животне средине (2)
Хемијске реакције	- Разумевање концепта одржања материје кроз принципе одржања масе и енергије - Разумевање концепта о корпускуларној грађи супстанци у процесу одигравања хемијских реакција	- објасни да хемијска промена значи настајање нових супстанци, раскидањем старих и стварањем нових хемијских веза - разликује реакције синтезе и анализе - напише једначине за хемијске реакције - примени знања из стехиометријског израчунавања на хемијским једначинама - разликује егзотермне и ендотермне реакције - наведе факторе који утичу на брзину хемијске реакције - објасни значај хемијске равнотеже за процесе из свакодневног живота - објасни појам електролита - објасни појам јаких и слабих електролита - прикаже електролитичку дисоцијацију киселина, база и соли хемијским једначинама - разликује киселу, базну и неутралну средину на основу pH вредности раствора	- Хемијске реакције, хемијске једначине и квантитативни аспект хемијских реакција - Топлотни ефекти хемијских реакција - Брзина хемијске реакције и хемијска равнотежа - Електролити и електролитичка дисоцијација киселина, база и соли - pH вредност демонстрациони огледи: кретање честица као услов за хемијску реакцију /реакција између гасовитог амонијака и гасовитог хлороводоника/	
Хемија елемената и једињења	- Разумевање односа структуре супстанци и њихових својстава - Сагледавање значаја примене елемената и једињења у професионалном раду и свакодневном животу - Разумевање значаја и примене елемената, једињења и легура у техничко-технолошким процесима	- објасни периодичну промену својстава елемената у ПСЕ - разликује метале, неметале и металоиде - наведе карактеристична својства неметала: водоника, кисеоника, азота, угљеника, фосфора, сумпора и хлора и њихових важнијих једињења - наведе карактеристична својства метала: натријума, калијума, магнезијума, калцијума, алуминијума и олова и њихових важнијих једињења - наведе општа својства прелазних метала и њихових једињења и њихову примену у струци - објасни процесе оксидације и редукције као отпуштања и примања електрона - објасни шта је оксидациони број и како се одређује оксидациони број атома у молекулу - препознаје практичан значај електролизе - препознаје примере корозије у окружењу - објасни својства атома угљеника у органским молекулама - познаје класификацију органских једињења (према структури и врсти хемијских веза) - објасни како хемијска својства зависе од природе хемијске везе - објасни хемијска својства органских једињења која имају примену у струци и свакодневном животу	- Преглед и опште карактеристике елемената 17, 16, 15, 14. и 13. групе ПСЕ - Преглед и опште карактеристике елемената 1. и 2. групе ПСЕ - Опште карактеристике прелазних елемената и њихова практична примена - Оксидо-редукциони процеси. Електролиза и корозија - Угљоводоници – извор енергије - Органска једињења са кисеоником: алкохоли, карбонилна једињења, карбоксилне киселине и естри - Угљени хидрати - Липиди - Протеини. Ензими - Витамини демонстрациони огледи: - реакција магнезијума и алуминијума са сирћетном киселином - дејство сирћетне киселине на предмете од бакара - припремање пенушавих освежавајућих пића - доказивање скроба раствором јода - растварање скроба у топлој и хладној води - згрушавање протеина лимунском киселином	

Хемијски аспекти загађивања животне средине	- Развој одговорног става према коришћењу супстанци у свакодневном животу и професионалном раду - Разумевање и просуђивање начина одлагања и уништавања хемијских загађивача животне средине	- објасни штетно дејство неких супстанци на животну средину и здравље људи - наводи најчешће изворе загађивања атмосфере, воде и тла - објасни значај пречишћавања воде и ваздуха - објасни значај правилног одлагања секундарних сировина	- Загађивање атмосфере, воде и тла - Извори загађивања - Пречишћавање воде и ваздуха - Заштита и одлагање секундарних сировина	
--	---	---	---	--

Кључни појмови садржаја: структура супстанце, раствори, хемијске реакције, својства неорганских и органских једињења, хемијски аспекти загађивања животне средине.

Назив предмета: **ЕКОЛОГИЈА И ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ**

Годишњи фонд часова: **33 часа**

Разред: **Други**

Циљеви учења предмета:

1. Проширивање знања о односу човека и животне средине;
2. Разумевање структуре екосистема и биосфере;
3. Схватање концепта одрживог развоја;
4. Проширивање знања о различитим облицима загађивања животне средине и њиховим утицајима на здравље човека.

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА
Основни појмови екологије	- Проширивање знања о предмету истраживања и значају екологије - Схватање структуре екосистема/биосфере и процеса који се у њима одвијају - Разумевање значаја биодиверзитета за опстанак живота на Земљи	- дефинише предмет истраживања и значај екологије - објасни структуру екосистема - објасни процесе који се одигравају у екосистему - анализира међусобне односе организама у ланцима исхране - објасни структуру биосфере - анализира биогеохемијске циклусе у биосфери - утврђује значај биодиверзитета за опстанак живота на Земљи	- Дефиниција, предмет истраживања и значај екологије - Структура екосистема - Процеси који се одигравају у екосистему - Биодиверзитет - Биосфера као јединствени еколошки систем Земље	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима евидентирања и оцењивања. Облици наставе Предмет се реализује кроз комбинацију различитих облика наставног рада и врста наставе (дидактичких модела) Место реализације наставе - Кабинет за биологију, биолошка радионица, универзална учионица, адекватни објекти изван школског комплекса, природа Препоруке за реализацију наставе - поштовање свих дидактичких принципа - примена природних наставних средстава, реализација теренске наставе, реализација биолошких/еколошких наставних екскурзија - комбиновање различитих дидактичких модела (проблемска, тимска настава биологије) - реализација самосталних ученичких радова (есеји, презентације, реферати, пројекти) Праћење и вредновање Евидентирање и оцењивање ученика (путем усмене и писане провере знања, тестирања, израде презентација и пројеката) Оквирни број часова по темама - основни појмови екологије (8 часова) - животна средина и одрживи развој (15 часова) - еколошка култура (10 часова)
Животна средина и одрживи развој	- Проширивање знања о врстама загађивања животне средине - Разумевање концепта одрживог развоја - Разумевање значаја различитих облика заштите и унапређивања животне средине - Развијање свести о последицама глобалних климатских промена	- наведе изворе загађивања животне средине - анализира врсте загађивања свог непосредног окружења - процени последице загађивања животне средине - објасни значај одрживог развоја - наведе облике енергетске ефикасности - наведе узроке нестајања биљних и животињских врста на територији Србије - испољи одговоран однос према домаћим животињама, кућним љубимцима, огледним животињама, крзнашцима и осталим угроженим животињским и биљним врстама - процени последице глобалних климатских промена	- Извори загађивања животне средине - Последице загађивања животне средине - Заштита животне средине и одрживи развој - Глобалне промене у животној средини и њихове последице	
Еколошка култура	- Проширивање знања о начинима и значају одржавања личне хигијене и хигијене животног и радног простора - Схватање значаја правилне употребе производа - Разумевање различитих утицаја на здравље човека	- објасни значај одржавања личне хигијене, хигијене животног и радног простора - разликује адитивне опасне по здравље - објасни значај употребе производа у складу са декларацијом и упутством у циљу очувања сопственог здравља и заштите животне средине - процени значај употребе биоразградиве амбалаже - протумачи утицаје стреса, буке, психоактивних супстанци, брзе хране и физичке активности на здравље човека	- Уређење животног и радног простора - Потрошачка култура - Употреба ГМ хране - Утицај савременог начина живота на здравље човека	

Кључни појмови садржаја: екосистем, биодиверзитет, животна средина, одрживи развој, здравље.

Назив предмета: **ЛИКОВНА КУЛТУРА**Годишњи фонд часова: **28 часова**Разред: **Трећи**

Циљеви учења предмета:

1. упознавање са улогом визуелне уметности у друштву, свакодневном животу и раду, са одабраним националним и светским уметничким делима и споменицима културе;
2. оспособљавање за примену наученог у свакодневном животу и раду, за коришћење различитих информација као подстицај за стваралачки рад, за сарадњу и тимски рад;
3. развијање визуелног опажања, стваралачког и критичког мишљења, естетских критеријума, самопоуздања, радозналости, предузимљивости, емпатије и толеранције;
4. формирање позитивног става према очувању визуелног националног идентитета, националне и светске баштине културе.

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ	ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ
Композиција	Упознавање са значајем визуелне уметности и применом техника, материјала и елемената композиције	- разматра значај визуелне уметности за будуће занимање - реализује идеју одабраном техником и материјалом	- Општи део – улога и значај визуелне уметности кроз историју. Значај визуелне уметности за будуће занимање; - Основне традиционалне технике визуелних уметности. Утицај савремене технологије на визуелну уметност. Традиционални материјал, рециклирани материјал, предмети за рециклажу. Безбедан и штетан материјал, заштита при раду; - Елементи композиције – линија, облик, боја, текстура и валер.	Препоруке за остваривање наставе - На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима учења, планом рада и начинима оцењивања; - Наставник планира број часова за сваку тему, садржаје, обим садржаја и начин учења у складу са образовним профилем, интересовањима и сазнајним способностима ученика. Фокус је на примени знања; - Предложени садржаји по темама су полазна тачка за разговор. У току рада наставник прилагођава методе и поступке у односу на мотивацију ученика; - Наставник припрема визуелне примере и/или презентације за сваку тему. Препорука је да се у оквиру сваке теме кратко прикаже развој уметности (из различитих углова); - У оквиру сваке теме ученици реализују један пројектни задатак, индивидуално, у групи или у тиму. Наставник може да предложи ученицима и друге задатке, као припрему за пројектни задатак.
Дизајн	Упознавање са развојем дизајна, применом принципа компоновања и начином коришћења различитих информација као подстицај за стваралачки рад	- поређа радове дизајнера на основу договореног критеријума - реализује замисао у одабраном, задатом или доступном материјалу - користи различите информације као подстицај за стваралачки рад	- Производи уметничких заната од првих цивилизација до појаве индустријског дизајна. Развој дизајна. Принципи дизајна (дизајна). Дизајн у XXI веку; - Извори (окружење, природа, уметничка дела, музика, филмови, литература...) и начини доношења до креативних идеја и решења.	
Простор	Упознавање са врстама простора, елементима амбијента и значајем обликовања простора	- изрази утисак о амбијенту простора различитих намена - разматра значај обликовања простора - реализује замисао комбинујући задате и одабране елементе и материјал	- Простор приказан на дводимензионалној подлози. Перспектива. Виртуелни простор (екран, 3Д филмови, холограми...); - Реалан простор. Амбијент (елементи који чине амбијент простора). Дизајн екстеријера и ентеријера. Илузија простора (на пример, илузија дубине или величине простора на сцени постигнута помоћу кулиса, слике, огледала, светла...).	Праћење и вредновање Вредновање вршити кроз: - праћење остварености исхода - праћење процеса рада - разговор - пројектне задатке
Култура и уметничко наслеђе	Упознавање одабраних уметничких дела и споменика културе и улоге визуелне уметности у савременом друштву	- објасни значај одабраних уметничких дела и споменика културе - тумачи визуелне поруке са којима се свакодневно среће - користи уметничка дела као подстицај за стваралачки рад	- Значајна национална и светска уметничка дела и споменици културе. Значај визуелне културе и уметности за лични развој, комуникацију, национални идентитет, развој туризма, смањење сиромаштва...; - Поруке и креативне идеје у визуелној уметности. Промоција производа.	

Кључни појмови садржаја: композиција, дизајн, простор, култура, наслеђе.

Назив предмета: Социологија са правима грађана

Годишњи фонд часова: 28

Разред: Трећи

Циљеви предмета:

- Оспособљава ученика за живот у друштву изложеном сталним променама и изазовима које доноси развој савременог друштва;
- Развија способност, код ученика, за улогу одговорног грађанина, за живот у демократски уређеном и хуманом друштву;
- Унапређује ученичке способности за све облике комуникације, дијалога и исказивања аргументованог става;

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Структура и организација друштва	Упознавање са функционисањем, структуром и организацијом друштва	• схвати структуру и организацију друштва • објасни улогу друштвених група с посебним освртом на брак и породицу • схвати друштвену поделу рада • објасни узроке друштвеног раслојавања • наведе друштвене установе и друштвене организације и направи разлику између њих • разликује особености сеоског и градског становништва	• Појам и елементи друштва • Друштвене групе • Брак и породица • Друштвена подела рада • Друштвено раслојавање • Друштвене установе и организације • Насеља и становништво	• На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања. Облици наставе Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (28 часова) • Место реализације наставе • Настава се реализује у учионици Препоруке за реализацију наставе • Користити актуелне примере из штампе и других медија релевантне за предмет • Користити Устав и релевантне законе у зависности од садржаја који се обрађује Оцењивање Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања • тестове практичних вештина Оквирни број часова по темама • Структура и организација друштва (6 часова) • Устав и правна држава у Србији (3 часова) • Држава и политика (6 часа) • Грађанин и његова права и слободе у Србији (3 часа) • Култура и друштво (6 часова) • Друштвене промене и развој друштва (4 часа)
Држава и политика	• Упознавање са политиком као вештином управљања друштвом • Оспособљавање за демократско мишљење • Упознавање са функционисањем државних институција и органа власти • Развијање знања о аутономији и локалној самоуправи	• опише улогу политике у друштву • објасни појам, развој и облике демократије • разликује законодавну, извршну и судску власт • разликује удружења грађана и политичке партије • препозна идеолошке разлике партија и поделу на левицу, десницу и центар • схвати изборни поступак и конституисање скупштине и владе • разликује државне органе власти • разликује аутономију и локалну самоуправу • разуме функционисање локалне самоуправе	• Политика – вештина управљања друштвом • Појам и развој демократије • Конститутивни елементи државе • Подела власти • Организације грађана • Политичке партије • Избори • Скупштина • Државни органи власти • Облици аутономије • Демократска локална самоуправа	
Грађанин и његова права и слободе	Богатење знања о људским правима и слободама и о улози појединца у друштвеном и политичком животу	• схвати људска права и слободе и свој положај у друштву • зна на који начин се штите права и слободе грађана	• Политичке слободе и права грађана • Економске слободе и права грађана • Личне слободе и права грађана • Остале слободе и права грађана • Заштита уставом гарантованих права и слобода	
Устав и правна држава у Републици Србији	• Упознавање са Уставом Републике Србије, његовим историјским претечама и правосудним системом Републике Србије	• схвати значај устава као највишег правног акта • разликује устав од закона • направи преглед развоја уставности у Србији • уочи значај владавине права и правне државе • зна основне одредбе Устава Републике Србије • схвати функционисање правосудног система Републике Србије	• Значење Устава Републике Србије • Принципи уставност и законитости • Уставни суд • Редовни судови	
Култура и друштво	• Развијање знања о културним тековинама	• уочи разлику и сличности између културе и цивилизације • схвати настанак религије и религијског мишљења • идентификује монотеистичке религије и објасни специфичности хришћанства • разликује обичај и морал • схвати разлику између уметности, масовне културе, подкултуре, шунда и кича	• Појам културе и цивилизације • Религија • Настанак религијског мишљења • Монотеистичке религије • Хришћанство • Обичај и морал • Уметност • Масовна култура	
Друштвене промене и развој друштва	• Оспособљавање за живот у друштву изложеном сталним променама и изазовима које доноси развој савременог друштва • Стицање знања о хоризонталној и вертикалној покретљивости друштва	• идентификује друштвене промене • зна основне карактеристике хоризонталне и вертикалне покретљивости • препозна друштвени развој формира став према савременим тенденцијама у развоју глобалног друштва	• Појам и врсте друштвених промена • Друштвена покретљивост • Друштвени развој	

Кључни појмови садржаја: друштвени односи, друштвене групе, религија, породица, морал, друштво, политика.

Б: ОБАВЕЗНИ ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ

Б: ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ

Назив предмета: **ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ**Годишњи фонд часова: **36**Разред: **први**

Циљеви учења:

- Стицање знања, развијање вештина, усвајање вредности и формирање ставова који су претпоставка за успешан, одговоран и ангажован живот у демократском друштву;
- Оснаживање ученика за поштовање, одбрану и афирмацију вредности демократског друштва;
- Јачање друштвене кохезије, уважавања различитости и подршка сузбијању сваког облика дискриминације и насиља.

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА
ЈА, МИ И ДРУГИ	● Подстицање ученика на међусобно упознавање ● Подстицање ученика да сагледају међусобне сличности и разлике и уваже их ● Развој негативног става према било ком облику дискриминације	● Анализира своје особине и да их представи другима ● Препозна, анализира сличности и разлике унутар групе ● Прихвати друге ученике и уважи њихову различитост ● Препозна предрасуде, стереотипе, дискриминацију, нетолеранцију по различитим основама ● Сагледа могуће последице нетолеранције, дискриминације, стереотипа, предрасуда и начине	● Лични идентитет ● Откривање и уважавање разлика ● Група припадност ● Стереотипи и предрасуде ● Толеранција и дискриминација	● На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања. Облици наставе Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: ● теоријска настава Подела одељења на групе ● Одељење се не дели на групе Место реализације наставе ● Настава се реализује у учионици Препоруке за реализацију наставе ● Активности на првим часовима треба тако организовати да се обезбеди међусобно упознавање ученика, упознавање ученика са циљевима и наставним садржајима предмета, али и тако да наставник добије почетни увид у то са каквим знањима, ставовима и вештинама из области грађанског васпитања група располаже с обзиром да нису сви ученици у основној школи похађали наставу грађанског васпитања у истој мери.
КОМУНИКАЦИЈА У ГРУПИ	● Оспособљавање ученика за комуникацију у групи	● Искеже, образложи и брани мишљење аргументима ● Активно слуша ● Дебатuje и дискутује на неугрожавајући начин, уважавајући мишљење других ● Објасни разлику између дијалога и дебате ● Објасни разлоге и начине настанка гласина у свакодневној комуникацији и објасни последице које изазивају гласине	● Самопоуздано реаговање ● Гласине ● Неслушање, активно слушање ● Неоптужујуће поруке ● Изражавање мишљења ● Вођење дебате и дијалога	● Реализација програма треба да се одвија у складу са принципима активне, проблемске и истраживачке наставе са сталним рефлексјама на одговарајуће појаве из друштвеног контекста прошлости и садашњости. ● Квалитет наставе се обезбеђује усаглашавањем садржаја са одговарајућим методичким активностима и сталном разменом информација унутар групе. ● Дobar индикатор успешне наставе је способност ученика да адекватно примењују стечена знања и вештине и да у пракси изражавају ставове и вредности демократског друштва. ● Наставник треба да пружи неопходну помоћ и подршку ученицима у припреми и реализацији активности, а заједно са групом да обезбеди повратну информацију о њеној успешности. ● У реализацији овог програма наставник је извор знања, организатор и водитељ ученичких активности и особа која даје повратну информацију. ● Повратна информација је од великог значаја не само за процес стицања знања, већ и за подстицање самопоуздања, учешћа у раду групе и мотивације за предмет ● За успешно реализовање наставе број ученика у групи не би требала да буде већа од 25 ученика. Оптималан број ученика је 15–20 ученика
ОДНОСИ У ГРУПИ/ ЗАЈЕДНИЦИ	● Оспособљавање ученика за рад у групи/ тиму и међусобну сарадњу ● Подстицање ученика да сукобе решавају на конструктиван начин и избегавају сукобе ● Оспособљавање ученика да препознају примере насиља у својој средини и преузму одговорност за сопствено понашање у таквој ситуацији	● Ради у групи/тиму ● Препозна предности групног/ тимског рада ● Учествује у доношењу групних одлука ● Разликује могуће облике учешћа младих у друштвеном животу ● Објасни потребу и важност партиципације младих у друштвеном животу ● Објасни степене и облике учешћа младих у друштвеном животу ● Објасни разлоге, ток и последице сукоба ● Објасни ефекте конфликта на ток комуникације ● Уочи факторе који одређују понашање у ситуацијама конфликта ● Анализира сукоб из различитих улова, (препознаје потребе и страхове актера сукоба) и налази конструктивна решења прихватљива за обе стране у сукобу. ● Образложи предности конструктивног начине решавања сукоба ● Објасни значај посредовања у сукобу ● Препозна и објасни врсте насиља ● Идентификује и анализира узроке насиља у својој средини, међу вршњацима, школи ● Идентификује и анализира могуће начине реаговања појединца у ситуацијама вршњачког насиља, из позиције жртве и посматрача ● Прихвати одговорност за сопствено понашање	● Сарадња ● Групни рад ● Групно одлучивање ● Учешће младих: „Лествица партиципације“ ● Радити заједно ● Динамика и исходи сукоба ● Стилски поступаци у конфликтима ● Сагледавање проблема из различитих улова ● Налажење решења ● Постизање договора ● Извини ● Посредовање ● Насиље у околини ● Вршњачко насиље ● Насиље у школи. ● Постизање мира	● У реализацији овог програма наставник је извор знања, организатор и водитељ ученичких активности и особа која даје повратну информацију. ● Повратна информација је од великог значаја не само за процес стицања знања, већ и за подстицање самопоуздања, учешћа у раду групе и мотивације за предмет ● За успешно реализовање наставе број ученика у групи не би требала да буде већа од 25 ученика. Оптималан број ученика је 15–20 ученика Праћење и вредновање Вредновање се вршти кроз праћење остварености исхода Оквирни број часова по темама ● Ја, ми и други (8 часова) ● Комуникација у групи (12 часова) ● Односи у групи/заједници (16 часова)

Кључни појмови садржаја: идентитет, стереотипи и предрасуде, толеранција и дискриминација, комуникација, насиље, жртва, одговорност.

Назив предмета: **ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ**
 Годишњи фонд часова: **33**
 Разред: **други**

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА
ПРАВА И ОДГОВОРНОСТИ	- Упознавање ученика са врстама права и природом (универзалност, целовитост, недељивост) - Упознавање ученика са начинима и механизмима заштите права - Сagleдавање значаја личног ангажовања у заштити сопствених права и права других људи	- Објасни значење и смисао људских права - Разликује врсте људских права (лична, политичка, социјалноекономска, културна, здравствена права) - Анализира и објашњава однос права и одговорности - Објасни целовитост и узајамну повезаност људских права - Објасни универзалност и развојност људских права - Објашњава потребу посебне заштите права детета - Проналази примере и показатеље остваривања и кршења људских права - Процени положај појединца и друштвених група са аспекта људских права - Објасни механизме и начине за заштиту људских права - Анализира и тумачи основна међународна и домаћа документа из области људских права - Објасни улогу најзначајнијих институција и процедуре заштите људских права - Објасни улогу појединца и група у заштити људских права	- Потребе и права - Права и правила - Права и закони - Међународна документа о заштити права - Права и вредности - Врсте права - Односи међу правима - Сукоб права - Дечја и људска права - Конвенције и заступљеност права у штампи - Одговорност одраслих - Одговорност деце - Кршење права детета - Заштита права детета	- На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања. Облици наставе Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: - теоријска настава Подела одељења на групе - Одељење се не дели на групе Место реализације наставе - Настава се реализује у учионици Препоруке за реализацију наставе - Реализација програма треба да се одвија у складу са принципима активне, проблемске и истраживачке наставе са сталним рефлексима на одговарајуће појаве из друштвеног контекста прошлости и садашњости. - Квалитет наставе се обезбеђује усаглашавањем садржаја са одговарајућим методичким активностима и сталном разменом информација унутар групе. - Добар индикатор успешне наставе је способност ученика да адекватно примењују стечена знања и вештине и да у пракси изражавају ставове и вредности демократског друштва. - Наставник треба да пружи неопходну помоћ и подршку ученицима у припреми и реализацији активности, а заједно са групом да обезбеди повратну информацију о њеној успешности. - У реализацији овог програма наставник је извор знања, организатор и водитељ ученичких активности и особа која даје повратну информацију. - Повратна информација је од великог значаја не само за процес стицања сазнања, већ и за подстицање самопоуздања, учешћа у раду групе и мотивације за предмет - За успешно реализовање наставе број ученика у групи не би требала да буде већа од 25 ученика. Оптималан број ученика је 15–20 ученика Праћење и вредновање Вредновање се вршити кроз праћење остварености исхода Оквирни број часова по темама - Права и одговорности (14 часова) - Планирање и извођење акције (19 часова)
ПЛАНИРАЊЕ И ИЗВОЂЕЊЕ АКЦИЈЕ	- Подстицање ученика на активну партиципацију у животу школе - Развијање вештина планирања акција	- Идентификује проблеме у својој локалној заједници/школи - Анализира изабране проблеме, изучава их - Предлаже активности и дискутује о њима са осталим члановима тима - Сарађује са члановима тима и учествује у доношењу одлука - Формулише циљеве и кораке акције - Иницира активности, прати их и оцењује их - Представи путем јавне презентацију нацрт акције и резултате акције	- Избор проблема - Идентификација могућих решења - Припрема нацрта акције - Реализација акције (ван редовних часова и учионице) - Анализа реализоване акције - Представљање резултата акције	

Кључни појмови садржаја: права, одговорност, грађанска акција.

Назив предмета: **ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ**
 Годишњи фонд часова: **28**
 Разред: **трећи**

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА
ДЕМОКРАТИЈА И ПОЛИТИКА	- Разумевање појмова демократија, политика, власт, грађански живот - Упознавање са механизмима функционисања демократије и институцијама демократије - Сагледавање значаја и начина контроле и ограничења власти у демократији	- Објасни појмове демократија, политика, власт, грађански живот - Наведе разлике између демократског и недемократског начина одлучивања - Објасни разлике између непосредне и посредне демократије - Анализира различите начине ограничавања власти - Разликује надлежности законодавне, извршне и судске власти	- Демократија, политика и власт - Функционисања институције демократије - Механизми и начини контроле и ограничења власти у демократском поретку	- На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања. Облици наставе Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: - теоријска настава Подела одељења на групе - Одељење се не дели на групе Место реализације наставе - Настава се реализује у учионици Препоруке за реализацију наставе - Реализација програма треба да се одвија у складу са принципима активне, проблемске и истраживачке наставе са сталним рефлексијама на одговарајуће појаве из друштвеног контекста прошлости и садашњости. - Квалитет наставе се обезбеђује усаглашавањем садржаја са одговарајућим методичким активностима и сталном разменом информација унутар групе. - Добар индикатор успешне наставе је способност ученика да адекватно примењују стечена знања и вештине и да у пракси изражавају ставове и вредности демократског друштва. - Наставник треба да пружи неопходну помоћ и подршку ученицима у припреми и реализацији активности, а заједно са групом да обезбеди повратну информацију о њеној успешности. - У реализацији овог програма наставник је извор знања, организатор и водитељ ученичких активности и особа која даје повратну информацију. - Повратна информација је од великог значаја не само за процес стицања сазнања, већ и за подстицање самопоуздања, учешћа у раду групе и мотивације за предмет - За успешно реализовање наставе број ученика у групи не би требала да буде већа од 25 ученика. Оптималан број ученика је 15–20 ученика Праћење и вредновање Вредновање се вршити кроз праћење остварености исхода Оквирни број часова по темама - Демократија и политика (6 часова) - Грађанин и друштво (6 часова) - Грађанска и политичка права и право на грађанску иницијативу (10 часова) - Планирање конкретне акције (6 часова)
ГРАЂАНИН И ДРУШТВО	- Сагледавање улоге грађанина/грађанке у демократском друштву - Упознање се са радом локалне самоуправе - Сагледавање улоге и карактеристика цивилног друштва у демократији - Сагледавање значаја и начина учествовања грађанина/грађанке у политици	- Разуме политичко одређење појма грађанин/грађанка - Разуме значај поштовања закона у демократској држави - Објасни улогу локалне самоуправе и послове којима се она бави - Објасни карактеристике и улогу цивилног друштва - Наведе могућности утицаја грађана на власт, правни и политички систем (различите форме грађанског удруживања, различите форме грађанских иницијатива и акција) - Идентификује и анализира факторе који ометају/подстицају демократски развој друштва	- Однос државе и грађанског друштва - Појам грађанина - Значај и начин учествовања грађанина у политици - Улога грађана у остваривању права	
ГРАЂАНСКА И ПОЛИТИЧКА ПРАВА И ПРАВО НА ГРАЂАНСКУ ИНИЦИЈАТИВУ	- Упознавање ученика са суштином грађанских права и правом на грађанску иницијативу - Сагледавање улоге грађана у остваривању људских права у демократском друштву - Сагледавање неопходности и начина активног учешћа грађана у демократском друштву	- Објасни појам људских права - Наведе врсте људских права и објасни њихов садржај - Анализира представљање људских права у актуелним медијима - Објасни улогу појединца у заштити и остваривању људских права - Објасни појам грађанске иницијативе - Наведе надлежности општине и послове којима се она бави - Разликује формалну од неформалне иницијативе - Наведе форму и садржај формалног предлога грађанске иницијативе - Наведе структуру, функционисање, правила и процедуре рада Скупштине - Изведе симулацију заседања Скупштине поштујући све процедуре у процесу доношења одлука на предлог грађана - Објасни појам, карактеристике, улогу и врсте удруживања грађана - Идентификује и анализира активности и акције удружења грађана у својој локалној заједници.	- Право на грађанску иницијативу - Партиципација грађана у процесу доношења одлука и право на самоорганизовање грађана - Улога невладиних организација	
ПЛАНИРАЊЕ КОНКРЕТНЕ АКЦИЈЕ	Подстицање и оспособљавање ученика за планирање заједничких акција и пројеката у локалној заједници	- Идентификује проблеме у својој локалној заједници - Анализира изабране проблеме, изучава их - Предлаже активности и дискутује о њима са осталим члановима тима - Сарађује са члановима тима и учествује у доношењу одлука - Формулише циљеве и кораке акције - Иницира активности, прати их и оцењује - Представи путем јавне презентацију нацрт акције и резултате акције	- Избор проблема - Идентификација могућих решења - Припрема нацрта акције - Реализација акције (ван редовних часова и учионице) - Анализа реализоване акције - Представљање резултата акције	

Кључни појмови садржаја: демократија, политика, власт, грађанин, грађанска иницијатива, невладине организације.

Б: ИЗБОРНИ ОПШЕТОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ

ИЗАБРАНИ СПОРТ

Годишњи фонд: **28 часова**Разред: **Трећи**

Циљ учења – изабраног спорта јесте да ученици задовоље своја интересовања и потребе за стицањем знања, способности за бављење спортом као интегралним делом физичке културе и настојање да стечена знања примењују у животу (стварање трајне навике за бављење спортом и учешћем на такмичењима);

Специфични циљеви учења:

- стицање теоријских знања у изабраном спорту, пружање неопходних знања из изабраног спорта (принципи, технике, начин вежбања – тренирања, стицање основних и продубљених тактичких знања;
- социјализација ученика кроз изабрани спорт и неговање етичких вредности према учесницима у такмичењу;
- откривање даровитих и талентованих ученика за одређени спорт и њихово подстицање да се баве спортом.

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА
Предлог спортова који се понуде ученицима као избор: У првом реду, спортови који се у одређеном обиму обрађују кроз наставу физичког васпитања: Атлетика Гимнастика Ритмичка Гимнастика Рукомет Кошарка Одбојка Футсал Плес Друге активности у складу са могућностима школе и окружења: Скијање Клизање Оријентиринг Бадминтон и др.	• Упознавање ученика са вредностима спорта • усмерени развој и одржавање моторичких способности ученика; • учење и усавршавање моторичких форми изабраног спорта; • стицање теоријских знања у изабраном спорту; • познавање правила такмичења у изабраном спорту; • формирање навика за бављење изабраним спортом; • социјализација ученика кроз изабрани спорт и неговање етичких вредности према учесницима у такмичења; • откривање даровитих и талентованих ученика за одређени спорт и њихово подстицање да се баве спортом. • учење и усавршавање основних и сложених елемената технике изабраног спорта; • пружање неопходних знања из изабраног спорта (принципи технике, начин вежбања-тренирања, стицање основних и продубљених тактичких знања, правила такмичења у спорту итд.) и њихова примена у пракси; • учење и усавршавање основне тактике изабраног спорта и њена примене у пракси; • обавезна реализација такмичења на одељењском и разредном нивоу;	• теоријски објасни вредности физичких активности при учествовању у спортској игри; • прикаже техничке вештине индивидуалне технике; • прикаже, објасни и демонстрира колективну тактику спортске гране са којом се упознао и учио; • игра уз примену правила игре; • учествује у организацији школских спортских такмичења • примењује правила фер плеја	• Програмски садржаји физичког васпитања – изабраног спорта чини следећа структура: • развијање моторичких способности ученика; • спортско-техничко образовање ученика (обучавање и усавршавање технике); • индивидуална и колективна тактика изабраног спорта; • теоријско образовање; • правила изабраног спорта; • организовање унутар одељенских и међуодељенских такмичења. ТЕОРИЈСКО ОБРАЗОВАЊЕ • упознавање ученика вредностима изабраног спорта; • упознавање ученика са основним принципима вежбања у складу са његовим узрастом; • упознавање ученика са штетним последицама неправилног вежбања и предозирања у изабраном спорту; • упознавање ученика са етичким вредностима и слабостима спорта; • упознавање ученика са естетским вредностима спорта. Минимални образовни захтеви: • Предметни наставници утврђују минималне образовне захтеве, у складу са усвојеним програмом за сваки изабрани спорт. Под тим се подразумева: • савладаност основне технике и њена примена; • познавање и примена елементарне тактике; • познавање и примена правила; • ангажованост и учешће ученика на такмичењима у изабраном спорту.	• Настава физичког васпитања – изабрани спорт је изборни предмет и реализује се у оквиру редовне наставе са једним или два часа недељно који се уноси у распоред часова школе. Часови се уписују према редовном распореду часова у рубрику дневника под називом – изабрани спорт (нпр. атлетика) и посебно се нумеришу; • сваки ученик је обавезан да се определи за један спорт које му се понуди почетком школске године, а још боље на крају претходног разреда; • школа ученицима треба да понуди такав избор да њиме буду понуђени најмање два индивидуална и два колективна спорта. Уколико школа има оптималне услове за рад, ученицима се може понудити и више спортова; • прихватају се они спортови за које се определило највише ученика у једном одељењу (цело одељење реализује програм изабраног спорта целе школске године). Избор спорта врши се на нивоу одељења; • предлог за изабрани спорт даје актив наставника физичког васпитања, у складу са условима рада школе. • предлог мора бити реалан; • предлажу се спортови за које постоје адекватни услови; • ученици једног одељења могу изабрати исти спорт који су упражњавали у претходним разредима или могу изабрати нови спорт који до тада нису упражњавали. ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ПРОГРАМА • Основне карактеристике програму су: • изборност; • да служи потребама ученика; • омогућавање наставницима не само да планирају већ и да програмирају рад у настави у складу са сопственим знањима, искуствима; • програм у великој мери омогућава креативност наставника; • програм је у функцији целокупне наставе физичког васпитања ученика. • Предлог спортова који се понуде ученицима као избор. 1. У првом реду, спортови који се у одређеном обиму обрађују кроз наставу физичког васпитања: • атлетика; • гимнастика; • ритмичка • гимнастика;

	• задовољавање социјалних потреба за потврђивањем и групним поистовећењем и др.; • стварање објективних представа ученика о сопственим могућностима за учешће у изабраном спорту; • подстицање стваралаштва ученика у спорту (у домену технике, тактике и такмичења). • упознавање ученика са основним принципима вежбања у складу са његовим узрастом; • упознавање ученика са штетним последицама неправилног вежбања и предозирања у изабраном спорту; • упознавање ученика са етичким вредностима и слабостима спорта; • упознавање ученика са естетским вредностима спорта.		• рукомет; • кошарка; • одбојка; • мали фудбал; • плес. 2. Спортови који се налазе у програмима такмичења „Савеза за школски спорт и олимпијско васпитање Србије”. 3. Спортови за које је заинтересована локална средина, односно локална самоуправа. 4. Спортови за које постоје одговарајући природни и материјални ресурси: – скијање; – веслање. 5. Спортови са којима су се ученици упознали кроз курсне облике рада. <i>Дидактичко-методичко упутство за реализацију часова изабране спортске гране (изборног спорта)</i> • часове изабране спортске гране потребно је са методичког становишта у што већој мери прилагодити моделу часа физичког васпитања; • у складу са моторичким формама које карактеришу изабрани спорт и које се примењују у основној фази часа, неопходно је бирати вежбања, како за уводно-припремну тако и завршну фазу часа; • тежиште рада у свим изабраним спортовима да је на техници и њеној примени у ситуационим условима; • код индивидуалних спортова инсистирати на примени кретања у такмичарским условима; Настојати да се трчи или плива што брже, скаче што више или баца што даље, постиже што више кругова итд.; • код колективних спортова (спортских игара) форсирати уважавање технике и тактике највише кроз игру и ситуационе услове приближне условима игре; • на сваком часу у одређеним временским интервалима спроводити такмичење између екипа. • у раду на овим часовима неопходно је правити тимове – екипе према способностима; • на часовима изабраног спорта обавезно је примењивати диференциране облике рада у складу са знањима и способностима ученика. Овакав приступ је обавезан уважавајући структуру ученика који су се определили за одређени спорт (има оних који су се тим спортом већ бавили или се њиме баве и ученика почетника); • садржаје рада на часовима програмирају наставници задужени за реализацију предмета физичког васпитања – изабрани спорт у складу са знањима о спортској грани и сагледавањем способности и знања ученика; • програмирани садржаји планирају се као и сви остали часови наставе физичког васпитања; • оцењивање ученика је у складу са обимом и квалитетом оног наученог садржаја који је за ученике одређен (програм за почетнике и програм за напредније); • реализацијом часова физичког васпитања – изабрани спорт пратити и запажати ученике који су посебно талентовани за спорт и упућивати их да се њиме баве и изван школе у клубовима и спортским школама ако то желе или имају интересовања;
--	--	--	---

				• током рада са ученицима учавати оне чије се интересовање за одређени спорт не поклапа са њиховим могућностима и истим на крају школске године саветовати за који спорт да се одреде у наредној школској години. II. ОРГАНИЗАЦИЈА НАСТАВЕ И УЧЕЊА • садржаји наставе физичко васпитање – изабрани спорт могу се реализовати у објектима школе, на одговарајућим вежбаљима – објектима ван школе, под условом да се налазе у близини школе или да је за ученике организован наменски превоз (спортска хала, базен, отворени терени, клизалиште, скијаљаште итд.); • часови се могу организовати у истој смени у оквиру распореда часова са другим предметима или у супротној смени, ако за тим постоји потреба и адекватни услови. III. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА • планирање образовно-васпитног рада спроводе наставници у складу са основним принципима планирања наставе физичког васпитања. Годишњи план рада је обавезни облик наставног планирања из кога проистичу месечни и недељни планови рада; • сходно уобичајеној пракси, наставници обавезно израђују и припрему за појединачан час. Припрема за час базира се на прихваћеној четвороделној структури часа примереног потребама наставе физичког васпитања. IV. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ <i>Праћење и вредновање постигнућа ученика</i> • праћење напретка ученика обавља се sukcesивно током целе школске године, а на основу јединствене методологије која предвиђа следеће тематске целине. У осмом разреду оцењивање се врши бројчано, на основу остваривања оперативних задатака и минималних образовних захтева: • стање моторичких способности; • усвојене здравствено-хигијенске навике; • достигнути ниво савладаности моторних знања, умења и навика у складу са индивидуалним могућностима; • однос према раду. 1. Праћење и вредновање моторичких способности врши се на основу савладаности програмског садржаја којим се подстиче развој оних физичких способности за које је овај узраст критичан период због њихове трансформације под утицајем физичких активности – координација, гипкост, равнотежа, брзина, снага и издржљивост. 2. Усвојеност здравствено-хигијенских навика прати се на основу утврђивања нивоа правилног држања тела и одржавања личне и колективне хигијене, а, такође, и на основу усвојености и примене знања из области здравља.
--	--	--	--	---

				3. Степен савладаности моторних знања и умења спроводи се на основу минималних програмских захтева, који је утврђен на крају навођења програмских садржаја. 4. Однос према раду вреднује се на основу редовног и активног учествовања у наставном процесу, такмичењима и ваншколским активностима. Оцењивање ученика у оквиру праћења и вредновања наставног процеса, врши се на основу правилника о оцењивању ученика основне школе и на основу савремених дидактичко методичких знања. Педагошка документација и дидактички материјал Обавезна педагошка документација је: <i>Дневник рада</i>, структура и садржај утврђује се на републичком нивоу и одобрава га министар, а наставнику се оставља могућност да га допуни оним материјалом за које има још потребе. <i>Планови рада</i>: годишњи, по разредима и циклусима, план стручног актива, план ванчасовних и ваншколских активности и праћење њихове реализације. <i>Писане претеме</i> наставник сачињава за поједине наставне теме које садрже: временску артикулацију остваривања наставне теме (укупан и редни број часова, време реализације), конзистентну дидактичку структуру часова (облике рада, методичке поступке обучавања и увежбавања). <i>Радни картон</i>: има сваки ученик са програмом садржаја који се вежба, а који сачињава учитељ или предметни наставник и који је прилагођен конкретним условима рада. <i>Формулари за обраду података</i> за: стање физичких способности, реализацију програмских садржаја у часовној и ванчасовној организацији рада. <i>Очигледна средства</i>: цртежи, контурограми, видео-траке аранжирани, таблице оријентационих вредности моторичких способности, разноврсна обележавања радних места и други писани материјали који упућују ученике на лакше разумевање и остваривање радних циљева и задатака.
--	--	--	--	---

Назив предмета: **ИСТОРИЈА (ОДАБРАНЕ ТЕМЕ)**Годишњи фонд часова: **28**Разред: **Трећи**

Циљеви учења:

- Стицање хуманистичког образовања и развијање историјске свести;
- Разумевање историјског простора и времена, историјских догађаја, појава и процеса и улоге истакнутих личности;
- Развијање индивидуалног и националног идентитета;
- Стицање и проширивање знања, развијање вештина и формирање ставова неопходних за разумевање савременог света (у националном, регионалном, европском и глобалном оквиру);
- Унапређивање функционалних вештина и компетенција неопходних за живот у савременом друштву (истраживачких вештина, критичког и креативног мишљења, способности изражавања и образлагања сопствених ставова, разумевања мултикултуралности, развијање толеранције и културе аргументованог дијалога);
- Оспособљавање за ефикасно коришћење информационо-комуникационих технологија;
- Развијање свести о потреби сталног усавршавања и свести о важности неговања културно-историјске баштине.

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА
Село и град некад и сад	• Стицање знања о миграцијама село – град као константним појавама у историји људског друштва. • Проширивање знања о животу сеоског и градског становништва у Србији у XIX и XX веку.	• опише начин живот у српским селима у XIX и XX веку; • уочи сличности и разлике у начину живота у српским градовима и селима у XIX и XX веку; • разуме значај и последице развоја модерних градова; • образложи најважније узроке и последице миграција село–град; • уочи разлике у начину становања између села и града кроз историју; • уочи разлике у начину становања између припадника различитих друштвених слојева кроз историју.	• Живот у градовима и селима у новом веку и савременом добу (примери Париза, Лондона, Берлина, Њујорка, Москве, Санкт Петербурга...; просторно и урбано планирање; индустријске четврти, радничка насеља и предграђа; боемске четврти; појава модерне инфраструктуре – водовод, канализација, метро, проблем загађења, одношење и складиштење отпада; становање – грађевински материјали, начин градње, развој грађевинске технике, врсте објеката и организација простора; разлика у начину становања између села и града и између припадника различитих друштвених слојева, миграције; осветљење – гас и струја; грејање, употреба соларне енергије, кућни апарати; оплемењивање стамбеног простора). • Живот у српским градовима и селима у XIX и XX веку (примери Београда, Новог Сада, Ниша, Крагујевца...; основни типови градских насеља – град, варош, варошица, „дивља” насеља; оријентални и европски утицаји; електрификација, јавни градски превоз – фијакери, трамваји, тролејбуси и аутобуси; основни типови сеоских насеља, обележја земљорадње, виноградарства и сточарства; задруга, моба, позајмица; пољопривредна оруђа, млинови, ветрењаче; миграције село – град, разлике у становању код Срба: дворци, градске куће, конаци, сеоске куће; дворови владара – Милоша, Михаила, Милана и Александра Обреновића, кнеза Александра и краљева Петра и Александра Карађорђевића, Николе Петровића, резиденције Јосипа Броза).	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања Облици наставе: Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава. Место реализације наставе: • Теоријска настава реализује се у учионици или одговарајућем кабинету. Праћење и вредновање: Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања. Оквирни број часова по темама: • Свакој од четири теме које буду изабране треба посветити четвртину часова предвиђених наставним планом. Препоруке за реализацију наставе: • задатак наставника је да на почетку школске године од дванаест понуђених наставних тема, ученицима предложи шест, од којих ће они, као група, у складу са својим склоностима, изабрати четири, • структура програма конципирана је с циљем да помогне наставнику у планирању непосредног рада са ученицима, олакшавајући му одређивање обима и дубине обраде појединих наставних садржаја, • за сваку тематску целину дати су циљеви, исходи и садржаји, а исходи треба да послуже да наставни процес буде тако обликован да се наведени циљеви остваре,

Култура одевања и исхране некад и сад	● Проширивање знања о променама у начину одевања и исхрани кроз историју. ● Уочавање промена у начину одевања код Срба кроз историју. ● Уочавање улоге различитих културних утицаја на начин одевања и исхрану код Срба кроз историју.	● уочи основна обележја културе одевања од антике до савременог доба; ● идентификује основна обележја културе одевања код Срба кроз историју; ● наведе и упореди разлике у начину одевања између села и града кроз историју; ● наведе и упореди разлике у начину одевања између припадника различитих друштвених група кроз историју; ● препозна и разуме утицаје различитих култура на начин одевања код Срба кроз историју; ● препозна и разуме утицаје различитих култура на начин исхране код Срба кроз историју; ● наведе и упореди карактеристике исхране у различитим историјским периодима.	● Култура одевања од антике до данас (материјали, начин обраде и бојење, разлике у одевању код припадника различитих друштвених група; појава вештачких материјала, стилови у одевању, модне куће, појава модне индустрије, свакодневна и свечана одећа, цинс као карактеристика одевања младих у читавом свету; накит, фризура, шминка, парфеми...). ● Одевање код Срба кроз историју (материјали и тканине – кудеља, конопља, чоја, крзно, кожа, лан, свила; разлика у одевању код Срба у Хабзбуршком и Османском царству, као и код припадника различитих друштвених група; грађанско одело и европски узор у облачењу српског грађанског staleжа; униформе државних чиновника, лекара, цариника, професора Лицеја и гимназија у обновљеној Србији; народна ношња, савремени начин одевања). ● Култура исхране од антике до данас (сакупљање и припремање намирница, лов и риболов, начини чувања хране, пиће, реконструкција могућег јеловника – двор, град, село; посни и мрсни циклуси; национална кухиња код Срба, утицаји других кухиња; конзумирање кафе и дувана, употреба источњачких зачина, понашање за столом, прибор за јело; кухињски апарати; ресторани „брзе хране“).	● садржаје треба прилагођавати ученицима, како би најлакше и најбрже достигли наведене исходе, ● наставник има слободу да сам одреди распоред и динамику активности за сваку тему, уважавајући циљеве предмета, ● програм се може допунити садржајима из прошлости завичаја, чиме се код ученика постиже јаснија представа о историјској и културној баштини у њиховом крају (археолошка налазишта, музејске збирке), ● у школама на наставном језику неке од националних мањина могу се обрадити и проширени наставни садржаји из прошлости тог народа, ● важно је искористити велике могућности које историја као наративни предмет пружа у подстицању ученике ● радозналости, која је у основи сваког сазнања, ● наставни садржаји треба да буду представљени као „прича“ богата информацијама и детаљима, не зато да би оптеретили памћење ученика, већ да би им историјски догађаји, појаве и процеси били предочени јасно, детаљно, живо и динамично,
Војска, оружје и рат некад и сад	● Проширивање знања о развоју војне технике и променама у начину ратовања кроз историју. ● Проширивање знања о развоју војске и начину ратовања код Срба кроз историју. ● Развијање критичког става према рату.	● уочи основна обележја ратова и војне организације и технике од антике до савременог доба; ● разуме утицај научно-технолошких достигнућа на промене у начину ратовања кроз историју; ● уочи карактеристике развоја оружја и војне организације; ● уочи основна обележја војне организације код Срба кроз историју; ● наведе и упореди карактеристике ратовања у различитим периодима; ● разуме улогу појединца у рату (војсковођа, официра, регрута, цивила); ● аргументовано дискутује о рату и његовим последицама на живот људи.	● Војска, оружје и рат кроз историју (војничка опрема – одећа, оклопи, штитови, оружје; родови војске, опасне справе, увежбавање ратничких вештина, витешки турнири, мегдани, појава ватреног оружја – од примитивних пушака аркебуза и мускета до разорне артиљерије; увођење стајаће војске, развој модерне војне стратегије и тактике – појава генералштаба, униформе и војна одликовања; војно образовање, живот војника у рату и миру; жене у војсци; међународне конвенције о правилима ратовања, највеће војсковође). ● Војска код Срба кроз историју (српска војска у средњем веку – опрема, начин ратовања; Срби у аустријској и османској војсци; војска устаничке Србије; војна организација у XIX и XX веку у српској и југословенској држави; војно образовање – оснивање војне академије; српске и југословенске војне униформе и одликовања).	● посебно место у настави <i>историје</i> имају питања, како она која поставља наставник ученицима, тако и она која долазе од ученика, подстакнута оним што су чули у учioniци или што су сазнали ван ње користећи различите изворе информација, ● добро осмишљена питања наставника имају подстицајну функцију за развој историјског мишљења и критичке свести, не само у фази утврђивања и систематизације градива, већ и у самој обради наставних садржаја, ● у зависности од циља који наставник жели да оствари, питања могу имати различите функције, као што су: фокусирање пажње на неки садржај или аспект, подстицање поређења, трагање за појашњењем, ● настава би требало да помогне ученицима у стварању што јасније представе не само о томе шта се десило, већ и зашто се то десило и какве су последице из тога проистекле, ● у настави треба што више користити различите облике организоване активности ученика (индивидуални рад, рад у пару, рад у групи, радионице или домаћи задатак), ● да би схватио догађаје из прошлости, ученик треба да их „оживи у свом уму“, у чему велику помоћ може пружити употреба различитих историјских текстова, карата и других извора историјских података (документарни и играни видео и дигитални материјали, музејски експонати, илустрације), облажање културно-историјских споменика и посете установама културе, ● треба искористити и утицај наставе историје на развијање језичке и говорне културе (беседништва), јер историјски садржаји богате и оплемењују језички фонд ученика,
Новца и банке кроз историју	● Проширивање знања о улози новца и банака у економским системима кроз историју. ● Усвајање знања о улози новца и банака у свакодневном животу некад и сад. ● Проширивање знања о историји новца и развоју банкарства код Срба.	● уочи основне карактеристике и функције новца од антике до савременог доба; ● изведе закључак о улози и значају банака кроз историју; ● уочи основна обележја историјата српског новца и банака кроз историју; ● примени стечено знање о новцу и банкама у свакодневном животу.	● Нумизматика (као наука о постанку, развоју и употреби кованог новца). ● Новац и банке у садашњости (новац као мера вредности, платежно средство и једно од обележја самосталности државе; банка као предузеће које тргује новцем; појмови – штедња, трезор, кредит, камата, деоница, инфлација, дефлација; фалсификовања новца, новац у савременом потрошачком друштву...). ● Новац и банке у прошлости (историјат новца и банака – од старог века до данас; материјали од којих је израђиван новац, историјски феномен „кварења“ новца; ликови и различити симболи на кованом и папирном новцу...). ● Новац у Србији некад и сад (историјат новца од средњег века до данас; динар као званична валута модерне Србије; мотиви на новчаницама; настанак и развој Народне банке као прве финансијске институције у Србији).	● Новац и банке у прошлости (историјат новца и банака – од старог века до данас; материјали од којих је израђиван новац, историјски феномен „кварења“ новца; ликови и различити симболи на кованом и папирном новцу...). ● Новац у Србији некад и сад (историјат новца од средњег века до данас; динар као званична валута модерне Србије; мотиви на новчаницама; настанак и развој Народне банке као прве финансијске институције у Србији).

Верски живот и обичаји кроз историју	● Проширивање знања о веровањима и обичајима у прошлости и садашњости. ● Уочавање прожимања веровања и културе кроз историју. ● Сагледавање сличности и разлика у веровањима и обичајима некад и сад. ● Проширивање знања о веровањима и обичајима код Срба кроз историју.	● уочи основна обележја веровања од праисторије до савременог доба; ● наведе и упореди карактеристике обичаја и веровања у различитим периодима; ● идентификује сличности и разлике у обичајима различитих верских заједница; ● уочи утицај веровања и обичаја на културно стваралаштво; ● разуме утицај и повезаност верских институција и верског живота кроз историју; ● разуме утицај и повезаност верских институција и верског живота код Срба кроз историју; ● препозна и разуме основне одлике верског живота и обичаја код Срба кроз историју.	● Веровања у старом Египту и Месопотамији (загробни живот, балсамовање, хороскопи, астрологија, обреди и ритуални предмети...). ● Веровања старих Грка и Римљана (пророчишта, загробни живот, свештеници и свештенице, приношење жртве боговима...). ● Религије Далеког истока. ● Верски живот и обичаји у средњем веку (главне одлике хришћанства, ислама и јудаизма; обележја различитих верских конфесија – сличности и разлике у веровањима и обичајима; обележавање верских празника, страхови средњовековног човека). ● Верски живот и обичаји у новом веку и савременом добу (верски идентитет, сличности и разлике између католика, протестаната, православца, муслимана, Јевреја; атеизам).	● у раду са ученицима неопходно је имати у виду интегративну функцију историје, која у образовном систему, где су знања подељена по наставним предметима, помаже ученицима да постигну целовито схватање о повезаности и условљености географских, економских и културних услова живота човека кроз простор и време, ● пожељно је избегавати фрагментарно и изоловано учење историјских чињеница јер оно има најкраће трајање у памћењу и најслабији трансфер у стицању других знања и вештина, ● у настави треба, кад год је то могуће, примењивати дидактички концепт мултиперспективности, ● одређене теме, по могућности, треба реализовати са одговарајућим садржајима из сродних предмета,
Образовање и васпитање кроз историју	● Продубљивање знања о развоју образовања кроз историју. ● Уочавање сличности и разлика у образовању и васпитању некад и сад. ● Разумевање утицаја привредног развоја на квалитет образовања. ● Продубљивање знања о развоју образовања код Срба кроз историју.	● уочи основна обележја образовања и васпитања од антике до савременог доба; ● опише развој система образовања и васпитања кроз историју; ● опише развој система образовања и васпитања код Срба кроз историју; ● упореди карактеристике образовања и васпитања у различитим периодима; ● изведе закључак о значају образовања и васпитања у животу људи; ● препозна међусобну условљеност степена привредног развоја и квалитета образовања.	● Образовање и васпитање у старом веку (Египат, Месопотамија, стара Грчка и Рим). ● Образовање и васпитање у средњем веку (манастири као центри писмености и образовања; оснивање школа и универзитета, утицај цркве на образовање и васпитање...). ● Образовање и васпитање у новом веку и савременом добу (појава штампарства и ширење писмености, улога цркве и државе – појава световног и обавезног образовања, школских уџбеника; положај ученика – награђивање и кажњавање, одевање ученика...). ● Образовање и васпитање код Срба (манастири као центри писмености и образовања; значај Хиландара, просветитељски рад у устанничкој Србији, оснивање световних школа, оснивање Лицеја, Велике школе и Београдског универзитета; један дан у школи, школска слава, одевање ученика, школовање женске деце; стипендирање ученика).	● током рада са ученицима потребно је стално правити поређења са савременим добом, чиме се наглашава схватање континуитета у развоју друштва и богатство садржаја из прошлости, ● задатак наставника је и да подстиче осамостаљивање ученика у прикупљању и сређивању историјских података, да их усмерава на различите изворе информација и подучава их како да се према њима критички односе, чиме се негује истраживачки дух и занимање за науку и подстиче развој мишљења заснованог на провереним чињеницама и аргументима, ● овај предмет пружа велике могућности за интеграцију школског и ваншколског знања ученика, за излазак из оквира школских уџбеника и учионица, укључивање родитеља и суграђана који поседују знања, колекције, књиге, филмове и другу грађу која може да помогне у реализацији програма,
Комуникације, путовања и туризам некад и сад	● Уочавање значаја комуникација и њиховог развоја у историји друштва. ● Разумевање утицаја комуникација на упознавање и приближавање држава, народа и њихових култура.	● опише развој комуникација од праисторије до савременог доба; ● наведе и упореди карактеристике комуникације у различитим периодима; ● изведе закључак о значају комуникације у животу људи кроз историју; ● разуме последице развоја модерних комуникација; ● изведе закључак о утицају развоја комуникација на интеграцију сваке нације и друштва; ● користи информације са историјске карте и повеже их са стеченим знањем о комуникацијама; ● уочи утицај комуникација на приближавање држава, народа и њихових култура.	● Комуникације, путовања и туризам кроз историју (утицај трговине и војних похода на развој комуникација; ходочашћа – света места, мисионари; значајни сајмови, развој поштанског, телеграфског, телефонског, железничког, аутомобилског и авионоског саобраћаја; ауто и авио клубови, новине и новинарство, Интернет, откривање нових дестинација, гостинице и хотели, бање).	● наставник треба да тежи комбиновању различитих метода рада (кратка предавања, гледање филмова, читање књига, дискусије, анализа писаних извора, слика и фотографија...), ● у извођењу наставе самостално истраживање ученика је најважније, без обзира на изабране методе рада, а наставникова је улога да организује наставу, пружи помоћ ученицима у раду (од давања информација до упућивања на изворе информација) и да подстиче интересовање ученика за предмет, ● у припреми и реализацији часова наставницима може користити следећа литература: Д. М. Ацовић, <i>Хералдика и Срби</i>, Београд 2008. Д. Бабац, <i>Специјалне јединице југословенске војске у Априлском рату</i>, Београд 2006. Д. Бабац, Ч. Васић, М. Марковић, <i>Црногорска војска 1896–1916</i>, Београд 2007. Д. Бандић, <i>Народна религија Срба у 100 појмова</i>, Београд 2004. В. Бикић, <i>Средњовековно село</i>, Београд 2007. М. Благојевић, <i>Србија у доба Немањића</i>, Београд 1989. С. Бојанин, <i>Забаве и светковине у средњовековној Србији (од краја XII до краја XV века)</i>, Београд 2005. Е. Бухари, <i>Наполеонова гардијска коњица</i>, Београд 2006.

Друштвени и породични живот кроз историју	● Продубљивање знања о развоју друштвеног и породичног живота кроз историју. ● Уочавање сличности и разлика у друштвеном и породичном живота некад и сад. ● Проширивање знања о породичном животу код Срба кроз историју.	● идентификује основна обележја друштвеног живота од антике до данас; ● идентификује основна обележја породичног живота од антике до данас; ● наведе основна обележја друштвеног живота код Срба кроз историју; ● наведе основна обележја породичног живота код Срба кроз историју; ● упореди карактеристике друштвеног и породичног живота у различитим периодима; ● уочи сличности и разлике у начину обележавања празника кроз историју; ● истакне одлике друштвеног и породичног живота данас у односу на раније епохе.	● Друштвени живот од антике до данас (игре, гозбе, плес уз музику, музички инструменти, позориште, маскирање, трубадури, властооске гозбе: жонглери, путујући свирачи и забављачи; балови, позориште у доба Шекспира и Молијера, настанак опере, књижевне дружине и читалишта, концерти, биоскопи, игре на срећу, савремена популарна музика). ● Друштвени живот код Срба кроз историју (основни празници и њихов значај; утицај политичких прилика на празнике и празновања, радни и нерадни дани; различити облици друштвених активности на селу и у граду...). ● Породични односи од антике до данас (положај мушкарца, жене и детета, свадбени обичаји, однос према старијима, породични празници, традиционални и модерни погледи на породицу; промене у односима међу половима...). ● Породични односи код Срба кроз историју (положај мушкарца, жене и детета; свадбени обичаји, однос према старијима, породични празници – крсна слава...)	А. Веселиновић, Р. Љушић, <i>Српске династије</i>, Нови Сад 2001. П. Вилар, <i>Злато и новац у историји 1450–1920</i>, Београд 1990. А. Вулетић, Ј. Мијаиловић, <i>Између посела и балова. Живот у Србији у 19. веку</i>, Београд 2005. Р. Вучетић, <i>Престоница независне Србије (1878–1918)</i>, Београд 2008. К. Гравет, <i>Витезови</i>, Београд 2006. С. Димитријевић, <i>Средњовековни српски новац</i>, Београд 1997. Љ. Димић, <i>Културна политика у Краљевини Југославији 1918–1941</i>, I–III, Београд 1996. А. Ђуровић, <i>Модернизација образовања у Краљевини Србији 1905–1914</i>, Београд 2004. <i>Историја приватног живота</i>, I–V, приредили Ф. Аријес и Ж. Диби, Београд 2000–2004. М. Јовановић Стојмировић, <i>Силуете старог Београда</i>, Београд 2008. Д. Косановић, <i>Почети кинематографије на тлу Југославије 1896–1918</i>, Београд 1985. <i>Лексикон српског средњег века</i>, приредили С. Ђирковић и Р. Михаљчић, Београд 1999. П. Ј. Марковић, <i>Београд 1918–1941</i>, Београд 1992.
Фотографија, филм, радио и телевизија кроз историју	● Проширивање знања о развоју фотографије, филма, радија и телевизије кроз историју. ● Разумевање утицаја фотографије, филма, радија и телевизије на друштвени, политички и културни живот. ● Проширивање знања о развоју фотографије, филма, радија и телевизије у Србији. ● Уочавање значаја фотографије, филма, радија и телевизије као историјских извора.	● уочи основна обележја развоја фотографије, филма, радија и телевизије кроз историју; ● изведе закључак о значају фотографије, филма, радија и телевизије у животу појединца и читавог друштва; ● изведе закључак о значају фотографије, филма, радија и телевизије као историјских извора; ● опише развој фотографије, филма, радија и телевизије у Србији; ● разуме последице развоја фотографије, филма, радија и телевизије.	● Значај фотографије, филма, радија и телевизије (као техничких достигнућа, начина уметничког изражавања, средстава масовне комуникације, сазнавања и образовања, и као историјских извора). ● Фотографија, филм, радио и телевизија кроз историју (развој – оптичка сочива, дагеротипија, мокра плоча, фото-апарат, филмска трака, покретне слике, биоскоп, радио таласи; прва филмска пројекција, филм као извор информација о догађајима; филм као масовна забава и индустрија; почетак ере звучног филма, појава анимираних филмова; појава колор филмова; филмски фестивали и награде; оснивање радио-станица, појава телевизије; превласт телевизије над другим медијима у другој половини XX века; примери злоупотребе фотографије, филма, радија и телевизије у XX веку). ● Фотографија, филм, радио и телевизија у Србији некад и сад (делатност дворског фотографа Анастаса Јовановића, породични фото-албуми, прва филмска пројекција у Србији 1896, први српски филмови и биоскопи; почетак рада прве радио-станице – Радио Београда 1929, јавна демонстрација телевизије на сајму у Београду 1939, тајно праћење програма Радио Лондона за време окупације, оснивање Телевизије Београд 1958, кућни радио и ТВ апарати као показатељи животног стандарда).	П. Ј. Марковић, <i>Београд између Истока и Запада 1948–1965</i>, Београд 1996. П. Ј. Марковић, <i>Трајност и промена. Друштвена историја социјалистичке свакодневице у Југославији и Србији</i>, Београд 2007. М. Милићевић, <i>Грб Србије: развој кроз историју</i>, Београд 1995. Ј. Миодраговић, <i>Народна педагогија у Срба или како наш народ подиже пород свој</i>, Београд 1914. Д. Мрђеновић, А. Палавестра, Д. Спасић, <i>Родословне таблице и грбови српских династија и властеле</i>, Београд 1987. <i>Образовање код Срба кроз векове</i>, Београд 2001. Е. Пирсон, <i>Стара Грчка</i>, Београд 2006. Р. Плат, <i>Свет филма</i>, Београд 2006. <i>Приватни живот у српским земљама средњег века</i>, приредиле С. Марјановић Душанић и Д. Поповић, Београд 2004. <i>Приватни живот у српским земљама у освит модерног доба</i>, приредио А. Фотић, Београд 2005. <i>Приватни живот код Срба у деветнаестом веку. Од краја осамнаестог века до Првог светског рата</i>, приредили А. Столић и Н. Макуљевић, Београд 2006. <i>Приватни живот код Срба у двадесетом веку</i>, приредио М. Ристовић, Београд 2007. Р. Радић, <i>Страх у позној Византији I–II</i>, Београд 2000. Р. Радић, <i>Византија – пурпур и пергамент</i>, Београд 2006. Р. Радић, <i>Цариград – приче са Босфора</i>, Београд 2007. <i>Службено одело у Србији у 19. и 20. веку</i>, Београд 2001. Д. Стојановић, <i>Калдрма и асфалт. Урбанизација и европеизација Београда 1890–1914</i>, Београд 2008. Ж. Стојановић, <i>Папирни новац Србије и Југославије</i>, Београд 1996. Н. Томас, Д. Бабац, <i>Армије на Балкану 1914–1918</i>, Београд 2006.

Брига о телу и здрављу кроз историју	● Продубљивање знања о развоју здравствене културе кроз историју. ● Уочавање утицаја економског и културног развитка на степен здравствене културе. ● Проширивање знања о развоју здравствене културе код Срба.	● уочи основна обележја развоја здравствене културе од антике до данас; ● уочи основна обележја развоја здравствене културе код Срба кроз историју; ● наведе и упореди различите методе лечења кроз историју; ● разуме повезаност степена економског и културног развитка и здравствене културе; ● разуме значај хуманитарних организација и њиховог деловања.	● Брига о телу и здрављу од антике до данас (болести људи, хигијенски услови, епидемије, развој медицине, медицински инструменти, лекови и лековито биље, здравствене установе – манастирске болнице, санаторијуми, стационари, домови здравља, апотеке; начини здравствене заштите и превентиве, хуманитарне организације). ● Брига о телу и здрављу код Срба (утицај животних услова и хигијенских прилика на појаву болести; најчешће болести и епидемије, народна медицина и надрилекарство, манастирске болнице; прве болнице и лекари, отварање болница у Србији у време кнеза Милоша, оснивање Медицинског факултета у Београду...).	Ц. Харт, <i>Стари Египат</i>, Београд 2006. Ф. Џајс, <i>Витезови кроз историју</i>, Београд 2003. Ф. Џајс, Ц. Џајс, <i>Живот у средњовековном граду</i>, Београд 2004. Ф. Џајс, Ц. Џајс, <i>Живот у средњовековном замку</i>, Београд 2005. Ф. Џајс, Ц. Џајс, <i>Живот у средњовековном селу</i>, Београд 2006. С. Џејмс, <i>Стари Рим</i>, Београд 2006.
Грбови и заставе некад и сад	● Продубљивање знања о развоју грбова и застава и њиховом значају у историји. ● Упознавање са развојем, улогом и значајем грбова и застава у прошлости српског народа.	● уочи основна обележја развоја грбова и застава кроз историју; ● уочи основна обележја развоја грбова и застава код Срба кроз историју; ● изведе закључак о значају грбова и застава кроз историју; ● наведе најчешће хералдичке симболе; ● опише изглед и порекло савременог српског грба и заставе.	● Улога и значај грбова и застава (као симбола државе, нације, владара, војске, града, установе, предузећа, политичке организације, спортског друштва...; појава грбова у XII веку – породични грбови на штитовима као начин распознавања витезова на турнирима и у ратним походима; грбови на заставима, новцу, печатима, поштанским маркама, споменицима, шлемовима...; најчешћи хералдички симболи; појава првих застава – <i>вексилум</i> – застава римских царева, <i>лабарум</i> – застава Константина Великог; основни елементи застава). ● Грбови и заставе у прошлости српског народа (порекло савременог српског грба и заставе, значење четири оцила, најчешћи хералдички симболи на грбовима српских нововековних и средњовековних држава и династија и властелинских породица – двоглави бели орао Немањића, Лазаревића, Карађорђевића, Обреновића и Петровића-Његоша, лав Бранковића и Петровића-Његоша, вук Балшића, љиљани Котроманића...).	
Спорт некад и сад	● Проширивање знања о развоју спортског живота кроз историју. ● Уочавање сличности и разлика у спортским играма и надметањима некад и сад. ● Проширивање знања о развоју спортског живота код Срба.	● уочи основна обележја спорта од антике до савременог доба; ● разуме улогу и значај спорта у људском друштву; ● именује и опише спортске дисциплине заступљене на античким Олимпијским играма; ● наведе и упореди карактеристике спортских надметања у различитим периодима; ● опише развој спортског живота код Срба.	● Улога и значај спорта од антике до савременог доба (спорт као део бриге о здрављу и као забава; спорт и Олимпијске игре у античкој Грчкој као основ спортских игара савременог доба; спортска надметања кроз историју – најпопуларнији спортови, аматерски и професионални спорт, модерне Олимпијске игре). ● Спорт код Срба кроз историју (народне и пастирске игре као прва спортска надметања, прва спортска друштва, оснивање Српског олимпијског клуба 1910, учешће на међународним такмичењима и велики успеси, спортска друштва и клубови; савремени спорт и спортски живот).	

Кључни појмови садржаја: историјски извори, историјско истраживање.

МУЗИЧКА КУЛТУРА

Годишњи фонд часова: 28

Разред: Трећи

Циљеви учења:

1. Оспособљавање ученика за разликовање обележја стилова различитих музичких жанрова;
2. Развијање свести о значају и улози музичке уметности кроз развој цивилизације и друштва;
3. Оспособљавање ученика за уочавање разлика и сличности између наше и других традиција и култура у домену музике;
4. Унапређивање естетских критеријума код ученика;
5. Развијање навика код ученика за праћење културно-уметничких манифестација у локалној средини и путем електронских медија (концерти, телевизија, филм, интернет);
6. Оспособљавање ученика за самостално истраживање стручне литературе, архиве, медијатеке, интернета;
7. Подстицање уметничког развоја и усавршавања у складу са индивидуалним интересовањима и способностима.

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА
Класична музика (општа музичка анализа и теорија кроз слушање музике)	- Оспособљавање ученика за разликовање музичких стилова од првобитне заједнице до 21. века. - Развијање навика за слушање уметничке музике. - Оспособљавање уочавања разлика карактера композиција - Формирање музичког укуса и адекватног музичког експресивног доживљаја музичког дела приликом слушања (аудио апарата и уживо на концертима)	- Препознаје и разликује одлике стилова у музичком изражавању од првобитне заједнице до данас. - Испољава потребу за свакодневним слушањем музике и на основу тога формира трајно интересовање према музици уопште - Препознаје одслушане композиције уз познавање њихових аутора као и време настанка.. - Експресивно, аутономно доживљава карактер одслушане композиције - Поседује адекватан музички укус. - Самоницијативно посећује концерте и друге музичке манифестације у локалној заједници.	- Значај музике у животу и друштву: првобитна заједница, стари век (духовна и световна музика) - Грегоријански корал, Византијско певање, Кир Стефан Србин: Ниња сили. Ренесанса и барок: Палестрина Л. <i>Огни белта</i>, Вивалди А.: <i>4 годишња доба</i>, Хендл Г. Ф.: <i>Месија (Алелуја)</i>, Бах Ј.С.: <i>Токата и fuga d-mol</i>, <i>Брандбуршки концерт бр. 3 G-dur</i> Класицизам: Хајдн Ј.: <i>Симфонија изненађења бр. 94. G-dur</i>, Моцарт В. А.: <i>Симфонија бр. 40. G-dur</i>, <i>Рекејем</i>, <i>Мала ноћна музика</i>, <i>Турски мари</i>, Бетовен Л.В.: <i>5. и 9. симфонија</i>, <i>За Елизу</i>, <i>Месечева соната</i>, Романтизам Менделсон Ф.: <i>Свадбени мари</i>, Шопен Ф.: <i>Валцер des-dur</i>; Брамс Ј.: <i>Мађарске игре по избору</i>, Сметана Б.: <i>Влтава</i>, Дворжак А.: <i>Симфонија из новог света</i> Импесионизам Дебиси К.: <i>Прелид за поподне једног пауна</i>, Равел М.: <i>Болеро</i> Музика XX века Шостакович: <i>Камерна симфонија</i>, Прокофјев С.: <i>Ромео и Јулија</i>, Шенберг, Стравински, Веберн	- На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања. Облици наставе Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава Место реализације наставе - Настава се реализује у учионици Препоруке за реализацију наставе - Користити сва доступна наставна средства - Користити мултимедијалне презентације - Упућивати ученике да користе интернет и стручну литературу - Примењивати индивидуални рад, рад у паровима и рад у мањим групама - Континуирано упућивати ученике на присуство музике у свакодневном животу, примену у пракси и другим наставним предметима Праћење и вредновање Вредновање остварености исхода вршити кроз: - праћење остварености исхода - тестове знања
Опера и балет Оперета и мјузикл	- Значај корелације између текста, музичког и сценског извођења - Оспособљавање ученика за препознавање и разликовање разних видова опере кроз историју	- Разуме међусобну повезаност текста, музике и покрета. - Разликује музичко сценска дела према периоду настанка. - Препознаје историјско културни амбијент у коме су настала поједина дела	опере: Бизе Ж.: <i>Кармен</i>, Верди Ђ.: <i>Трубадур</i>, Росини Ђ.: <i>Севилски берберин</i>, Пучини: <i>Тоска</i>, Боеми, балети Чајковски П. И.: <i>Лабудово језеро</i>, <i>Успавана лепотица</i>, Прокофјев С.: <i>Ромео и Јулија</i> оперете Штраус Ј.: <i>Слепи миш</i> Мјузикли: Цигани лете у небо, Коса, Мама Миа, Чикаго...	Оквирни број часова по темама - класична музика (10 часова) - опера и балет; оперета и мјузикл (5 часова) - традиционална музика (5 часова) - џез и блуз музика (4 часа) - филм и филмска музика (4 часа)
Традиционална музика (народне песме, игре, плесови)	- Оспособљавање ученика за препознавање и разликовање културе и традиције како свог тако и других народа - Развијање естетских критеријума код ученика - Развијање способности уочавања утицаја народног стваралаштва на уметничко стваралаштво.	- Препознаје естетске вредности у култури свог и народа других земаља уочавањем карактеристичних обележја музике светске народне баштине. - Сагледава и вреднује утицај народног стваралаштва на уметничко стваралаштво.	- Изворно певање традиционалних композиција са нашег и суседних подручја. Кола и народне игре Србије и суседних земаља. - Мокрањац Ст. Ст.: <i>Руковети</i>, Тајчевић М.: <i>Охридска легенда</i> - Народна музика интегрисана у забавну, електронску, џез и разне алтернативне правце. - извођачи: Биљана Крстић, састав Балканика „Слободан Трукуља, Василиса, Кирил Џајковски...	
Џез и блуз музика Филм и филмска музика	- Способност препознавања критеријума који се односе на ритмичку строгост и импровизовање мелодије као карактеристика одређене врсте музике (џез, блуз) - Способности разликовања боје звука различитих инструмената као и њихових састава.	- Препознаје критеријуме који се односе на начине настајања мелодијско ритмичких образаца различитих музичких жанрова. - Разликује боју звука различитих инструмената, као и њихов визуелни изглед - Разликује саставе извођача (Соло глас-хор, Соло инструмент-камерни састав-оркестар)	Џез и блуз: Луис Армстронг, Мајлс Дејвис; Били Холидеј; Џон Колтрејн, Чарли Паркер, Јован Маљковић, Шабан Бајрамовић... Филм: Моцарт филмска музика: Е. Мориконе: музика из филмова: <i>Амелија Пулен</i>, <i>Титаник</i>, <i>Ватрене улице</i>, <i>Клавир</i>...	

Кључни појмови садржаја: Слушање музике, музички стилови и жанрови.

Назив предмета: СТРАНИ ЈЕЗИК
 Годишњи фонд часова: 28
 Разред: Трећи

ЦИЉ	ИСХОДИ НА КРАЈУ ТРЕЋЕГ РАЗРЕДА Ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНЕ ТЕМЕ ОПШТЕ И СТРУЧНЕ И ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ	КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ	УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА
СЛУШАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање усменог говора	- разуме основне поруке и захтеве исказане јасним стандардним језиком када је реч о блиским темама (школа, посао, хоби) - разуме глобално суштину нешто дужих разговора или дискусија на састанцима, који се односе на мање сложене садржаје из струке, уколико се говори развојно стандардним језиком, поставља питања и тражи објашњења у вези са темом дискусије/ разговора	Напомена: Тематске области се прожимају и исте су у сва четири разреда. Аутори уџбеника и наставници обрађују их у складу са интересовањима ученика, актуелним збивањима у свету као и потребама струке - Свакодневни живот (организација времена, послова, слободно време); - Свет рада (перспективе и образовни системи); - Генерацијске разлике, вршњачке и друге социјалне групе; родна равноправност; - Интересантне животне приче и догађаји; - Живи свет и заштита човекове околине; - Научна достигнућа, модерне технологије и свет компјутера (распрострањеност, примена, корист и негативне стране); - Медији и комуникација; - Храна и здравље (навике у исхрани, карактеристична јела и пића у земљама света); - Потрошачко друштво; - Спортски и спортске манифестације; - Познати градови и њихове знаменитости, региони и земље у којима се говори циљни језик; - Европа и заједнички живот народа; - Регионалне специфичности језика (дијалекти, наречја); - Живот и дела славних људи (из света науке, културе, спорта, музике и друго); - Језик струке (процес рада, материјал и алат за рад, организација и процес рада, праћење новина у области струке, људски ресурси, описи послова, одговорности и обавезе, мере заштите и очувања околине, пословна комуникација)	1. Представљање себе и других 2. Поздрављање (састајање, растанак; формално, неформално, специфично по регионима) 3. Идентификација и именовање особа, објеката, боја, бројева итд.) 4. Давање једноставних упутстава и команди 5. Изражавање молби и захвалности 6. Изражавање извињења 7. Изражавање потврде и негирање 8. Изражавање допадања и недопадања 9. Изражавање физичких сензација и потреба 10. Искривљавање просторних и временских односа 11. Давање и тражење информација и обавештења 12. Описивање и упоређивање лица и предмета 13. Изрицање забране и реаговање на забрану 14. Изражавање припадања и поседовања 15. Скретање пажње 16. Тражење мишљења и изражавање слагања и неслагања 17. Тражење и давање дозволе 18. Искривљавање честитки 19. Искривљавање препоруке 20. Изражавање хитности и обавезности 21. Искривљавање сумње и несигурности	Комуникативна настава страних језика подразумева поимање језика као средства комуникације; инсистира на употреби циљног језика у учioniци у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике; претпоставља примену тзв. Teachertalk, одн. прилагођавање говорне делатности наставника интересовањима и знањима ученика; инсистира на комуникативном аспект у употребе језика, одн. на значењу језичке поруке, а не толико на граматичкој прецизности исказа ; претпоставља да се знања ученика мере прецизно дефинисаним релативним, а не толико апсолутним критеријумима тачности.

ЧИТАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање прочитаних текстова	● разуме једноставније текстове (стандардна писма, информације о процесу рада у струци) који су писани обичним језиком или језиком струке ● разуме опис догађаја и осећања ● разуме основни садржај као и важније детаље у извештајима, брошурама и уговорима везаним за струку	ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ Напомена: У трећем разреду трогодишње средње стручне школе нису предвиђени нови граматички садржаји. У настави се систематизују и утврђују они граматички садржаји чије савладавање ученицима представља посебну тешкоћу а који се у датој струци често користе.	Један од кључних елемената комуникативне наставе је и социјална интеракција кроз рад у учioniци. Она се базира на групном или индивидуалном решавању проблема, потрази за информацијама и мање или више комплексним задацима. У тим задацима увек су јасно одређени контекст, процедура и циљ, чиме се унапређује квантитет језичког материјала који је неопходан услов за било које учење језика. Такозвана комуникативно-интерактивна парадигма у настави страних језика, између осталог, укључује и следеће компоненте: ● усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину ● поимање наставног програма као динамичне, заједнички припремљене и ажуриране листе задатака и активности ● наставник је ту да омогући приступ и прихватање нових идеја ● ученици се третирају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину ● уџбеници су само један од ресурса; осим њих препоручује се и примена других извора информација и дидактичких материјала, поготову кад је реч о стручним темама ● учioniца постаје простор који је могуће реструктурирати из дана у дан	
ГОВОР Оспособљавање ученика за кратко монолошко излагање и за учешће у дијалогу на страном језику	● једноставним средствима опише статус и образовање, будуће запослење ● опише делатност, фирму, процес рада или пак преприча телефонски разговор или одлуке неког договора у оквиру познате лексике образложи краће своје намере, одлуке, поступке			Важан циљ у учењу страног језика у средњим стручним школама је овладавање језиком струке, и то у оноликој мери која је неопходна да се језик користи ради информисаности и оспособљености за једноставну комуникацију у усменом и писаном облику на страном језику. Тај сегмент наставе страног језика који се прогресивно увећава од 20 до 50% током четворогодишњег образовања мора да буде јасно дефинисан и у складу са исходима везаним за квалификације струке. Неопходно је да стручна тематика која се обрађује на страном језику прати исходе појединих стручних предмета и буде у корелацији са њима. Реализација наставе језика струке се много више огледа у развијању рецептивних вештина него продуктивних јер је сврха учења страног језика, у првој линији, усмерена на то да се ученици оспособе да прате одређену стручну литературу у циљу информисања, праћења иновација и достигнућа у области струке, усавршавања и напредовања.
ПИСАЊЕ Оспособљавање ученика за писање краћих текстова различитог садржаја	● попуњава рачуне, признанице и хартије од вредности ● напише једноставно пословно писмо према одређеном моделу опише и појасни садржај схема и графикона везаних за струку			

ИНТЕРАКЦИЈА Оспособљавање ученика за учешће у дијалогу на страном језику и размену краћих писаних порука	- поведе, настави и заврши неки једноставан разговор, под условом да је лице у лице са саговорником - буде схваћен у размени идеја и информација о блиским темама у предвидљивим, свакодневним ситуацијама			Стога је спектар текстова који се препоручују велики: шематски прикази, упутства о примени апарата, инструмената или пак материјала, хемикалија, рецепти, декларације, краћи стручни текстови чији је садржај релевантан за тематске садржаје стручних предмета, извештаји, каталози, програми сајамских активности и сл. Веома је битно у раду са таквим текстовима одредити добру дидактичку подршку. Добро осмишљени налози упућују на то да одређене текстове, у зависности од тежине и важности информација које они носе, треба разумети глобално, селективно или пак детаљно. Продуктивне вештине треба ограничити на строго функционалну примену реалну за захтеве струке. То подразумева писање кратких порука, мејлова у оквиру пословне комуникације (поруџбенице, рекламације, захтеви, молбе) и вођење усмене комуникације која омогућава споразумевање на основном нивоу било у директном контакту са саговорником или у телефонском разговору.
МЕДИЈАЦИЈА Оспособљавање ученика да преводи, сажима и препричава садржај краћих усмених и писаних текстова	Сажима садржај текста, филма, разговара и сл.			
МЕДИЈСКА ПИСМЕНОСТ Оспособљавање ученика да користе медије као изворе информација и развијају критичко мишљење у вези са њима	идентификује различита гледишта о истој теми			
ЗНАЊА О ЈЕЗИКУ	коректно употребљава једноставне структуре користећи зависне реченице (уз одређене системске елементарне грешке које глобални смисао не доводе у питање)			

9

На основу члана 67. став 3. Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС”, бр. 88/17, 27/18 – др. закон и 10/19),

Министар просвете, науке и технолошког развоја доноси

П РА В И Л Н И К

**о плану и програму наставе и учења стручних предмета средњег стручног образовања и васпитања у подручју рада
Текстилно и кожарство**

Члан 1.

Овим правилником утврђује се план и програм наставе и учења стручних предмета средњег стручног образовања и васпитања у подручју рада Текстилно и кожарство за образовни профил индустријски кројач, који је одштампан уз овај правилник и чини његов саставни део.

Члан 2.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије – Просветном гласнику”, а примењује се од школске 2019/2020. године.

Број 110-00-143/2019-03
У Београду, 4. јуна 2019. године

Министар,
Младен Шарчевић, с.р.

**ПЛАН И ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА
ЗА ОБРАЗОВНИ ПРОФИЛ ИНДУСТРИЈСКИ КРОЈАЧ**

СТАНДАРД КВАЛИФИКАЦИЈЕ

1. Назив квалификације: Индустријски кројач

2. Сектор – подручје рада: Текстилно и кожарство

3. Ниво квалификације: III

4. Начин стицања квалификације:

Квалификација се стиче након успешно завршеног образовања у средњој стручној школи.

5. Трајање:

Програм средњег стручног образовања за стицање квалификације траје три године.

6. Начин провере:

Достигнутост исхода програма средњег стручног образовања проверава се на завршном испиту који спроводи средња школа.

7. Заснованост квалификације:

Квалификација се заснива на опису рада, циљевима стручног образовања и исходима стручног образовања.

7.1. Опис рада

Дужности – стручне компетенције:

- Припрема и организација рада
- Кројење предмета од текстила/коже
- Шивење предмета од текстила/коже
- Дорада предмета од текстила/коже

Дужности – стручне компетенције	Задаци – јединице компетенција
Припрема и организација рада у складу са заштитним и еколошким мерама у процесу рада	– коришћење заштитних средстава и опреме у раду; – припремање машина и уређаја за рад; – вођење евиденција по радном налогу; – набављање/преузимање материјала и помоћног материјала; – контролисање сопственог рада и квалитета производа; – основно одржавање машине; – сортирање и одлагање отпада на еколошки прихватљив начин.
Кројење предмета од текстила/коже	– припремање шаблона; – припремање основног материјала; – формирање кројне наслаге; – машинско кројење; – контролисање искројених делова; – комплетирање и паковање искројених делова.
Шивење предмета од текстила/коже	– ендлање шавова; – прошивање или опшивање; – шивење искројених делова; – контролисање сашивених делова; – шивење на специјализованим машинама.
Дорада готових производа	– сортирање и комплетирање готових производа; – паковање и припрема за отпремање готових производа.

7.1.1. Екстремни услови под којима се обавља посао са стеченом квалификацијом:

- екстремна температура (висока, ниска, честе промене и сл.);
- просторна скученост;
- лоше осветљење (недостатак дневне светлости, вештачко осветљење).

7.1.2. Изложеност ризицима при обављању посла са стеченом квалификацијом:

- ризик од механичких повреда;
- ризик од опекотина.

7.2. Циљеви стручног образовања

Циљ стручног образовања за квалификацију **Индустријски кројач** је оспособљавање ученика за припрему, кројење предмета од текстила/коже на основу шаблона и израду предмета на основу техничке документације и искројених делова.

Неопходност сталног прилагођавања променљивим захтевима тржишта рада, потребе континуираног образовања, стручног усавршавања, развој каријере, унапређивање запошљивости, усмерава да ученици буду оспособљавани за:

- примену теоријских знања у практичном контексту;
- преузимање одговорности за властито континуирано учење и напредовање у послу и каријери;
- благовремено реаговање на промене у радној средини;
- препознавање пословних могућности у радној средини и ширем социјалном окружењу;
- примену сигурносних и здравствених мера у процесу рада;
- примену мера заштите животне средине у процесу рада;
- употребу информатичке технологије у прикупљању, организовању и коришћењу информација у раду и свакодневном животу.

7.3. Исходи стручног образовања

Стручне компетенције	Знања	Вештине	Способности и ставови
По завршеном програму образовања, лице ће бити у стању да:			
Припрема и организација рада у складу са заштитним и еколошким мерама у процесу рада	– објасни значај и улогу радно-техничке документације у производном процесу израде предмета од текстила и коже; – објасни начин избора и припреме материјала за шивење; – објасни начин одржавања радног места; – објасни паковање и припрему за отпремање готових производа; – наведе и објасни факторе који утичу на радну ефикасност; – наведе услове који су потребни за ефикасно пословање; – објасни основна правила организације рада предузећа и конкретних радних места; – објасни значај контроле квалитета у току и на крају процеса производње; – објасни значај примене мера сигурности рада у складу са прописима.	– чита техничко-технолошку документацију; – изврши избор материјала за дефинисани предмета од текстила и коже; – изврши избор конца за шивење и осталих помоћних материјала (патент затварача, копчи, дугмади, трака за паспулирање и др.); – врши избор машина за шивење према операционом листу; – припрема и поставља машине у функцију за шивење; – примењује мере заштите на раду и заштите околине; – одржава радно место	– савесно, одговорно, уредно и прецизно обавља поверене послове; – ефикасно организује време; – испољи позитиван однос према значају спровођења прописа и стандарда који важе у текстилној индустрији; – испољи позитиван однос према значају функционалне и техничке исправности машина, уређаја и алата које користи при обављању посла; – испољи љубазност, комуникативност, ненаметљивост и флексибилност у односу према сарадницима; – решава проблеме и прилагоди се променама у раду; – испољи иницијативу и предузимљивост; – испољи позитиван однос према професионално-етичким нормама и вредностима.
Кројење предмета од текстила/коже;	– објасни начин кројења материјала; – објасни функције уређаја у кројачници, њихова својства и примену.	– припреми кројне слике за одређени предмета од текстила/коже; – припреми и постави материјал за кројење; – врши грубо исецање кројних наслага коришћењем апарата и уређаја за грубо кројење; – врши фино кројење основног и помоћног материјала коришћењем апарата и уређаја за компјутерско кројење – обележава искројене делове.	
Шивење предмета од текстила/коже;	– наведе врсте материјала, њихове основне карактеристике и начин употребе у изради предмета од текстила/коже; – објасни значај конструкције у производњи предмета од текстила/коже; – разликује делове који улазе у састав предмета од текстила/коже; – наведе врсте ручних и машинских бодова и шавова; – објасни функције уређаја за шивење, њихова својства и примену; – наведе врсте машинских игала и начин избора према врсти материјала и концу; – објасни могућности класичне машине за шивење; – наведе врсте и специфичности специјалних машина за шивење; – објасни технолошке поступке добијања предмета од текстила/коже;.	– шије комплетан предмет на обичној и специјалним машинама; – комплетира искројене делове; – контролише поједине фазе у току израде предмета.	
Дорада предмета од текстила/коже;	– објасни процес пеглања и избор параметара пеглања у зависности од материјала и функцију уређаја за пеглање; – сортира и комплетира готове производе према бојама, материјалима, наруџбинама итд.; – врши паковање и припрему за отпремање готових производа	– подешава параметре пеглања и пегла на различитим уређајима за пеглање; – пакује готове производе.	

ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА

[illegible]

Напомена: **Уколико ученик изабере стручни изборни предмет

Б. Листа изборних предмета према програму образовног профила

Ред. бр.	Листа изборних предмета	РАЗРЕД		
		I	II	III
Стручни предмети				
1.	Примена CAD система у конструкцијској припреми			1
2.	Дизајн веза за шиваће аутомате			1

Остали облици образовно-васпитног рада током школске године

	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова	УКУПНО часова
Час одељењског старешине	72	68	58	198
Додатни рад*	до 30	до 30	до 30	до 90
Допунски рад*	до 30	до 30	до 30	до 90
Припремни рад*	до 30	до 30	до 30	до 90

* Ако се укаже потреба за овим облицима рада

	I РАЗРЕД	II РАЗРЕД	III РАЗРЕД
Екскурзија	до 3 дана	до 5 дана	до 5 дана
Језик другог народа или националне мањине са елементима националне културе	2 часа недељно		
Трећи страни језик	2 часа недељно		
Други предмети*	1–2 часа недељно		
Стваралачке и слободне активности ученика (хор, секција и друго)	30–60 часова годишње		
Друштвене активности (ученички парламент, ученичке задруге)	15–30 часова годишње		
Културна и јавна делатност школе	2 радна дана		

* Поред наведених предмета, школа може да организује, у складу са опредељењима ученика, факултативну наставу из предмета који су утврђени наставним плановима других образовних профила истог или другог подручја рада, наставним плановима гимназије или по програмима који су претходно донети.

Остваривање школског програма по недељама

	I РАЗРЕД	II РАЗРЕД	III РАЗРЕД
Разредно часовна настава	36	34	29
Менторски рад (настава у блоку, пракса)	1	3	5
Обавезне ваннаставне активности	2	2	2
Матурски испит			3
Укупно радних недеља	39	39	39

Подела одељења у групе

разред	предмет/модул	годишњи фонд часова			*број ученика у групи – до	Потребно ангажовање помоћног наставника ¹
		вежбе	практична настава	настава у блоку		
I	Материјали у текстилној индустрији	72			10	да
	Конструкција индустријских производа	72			10	да
	Практична настава		216	30	10*/5**	да ¹
II	Аутоматизација у текстилној индустрији	102			10	да
	Конструкција индустријских производа	68		30	10	да
	Практична настава/учење кроз рад		408	90	10*/5**	да ¹
III	Конструкција индустријских производа	58			10	да
	Изборни предмет	58		30	10	да
	Практична настава/учење кроз рад		522	120	10*/5**	да ¹
	Предузетништво	58			15	не

Ученици се деле у групе на часовима који су планом наставе и учења предвиђени за вежбе, практичну наставу или наставу у блоку

* уколико се програм реализује по моделу учења кроз рад, један инструктор обучава највише 5 ученика

**Уколико се практична настава одвија у школи одељење се дели на групе (број ученика у групи – до 10 ученика)

¹ за вежбе и практичну наставу која се одвија у школи

A2: ОБАВЕЗНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ**МАТЕРИЈАЛИ У ТЕКСТИЛНОЈ ИНДУСТРИЈИ****1. ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ**

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
I	108	72				180

2. ЦИЉЕВИ УЧЕЊА

- Добијање теоријских знања о текстилним влакнима, врстама, својствима и употреби;
- Схватање значаја прераде влакана у одговарајуће текстилне материјале и њихову улогу у добијању готових производа. Подстицање и развијање способности препознавања влакана на основу изгледа и опипа;
- Схватање значаја и утицаја својстава влакана на карактеристике крајњег производа;
- Овладавање знањима о начину израде пређе, врстама, карактеристикама и употреби пређе;
- Стицање знања о начину израде текстилних површина, врстама, карактеристикама и употреби;
- Стицање знања о начину израде нетканог текстила, врстама, карактеристикама и употреби;
- Стицање знања о општим појмовима о кожи;
- Схватање значаја начина прераде коже и његовог утицаја на својства добијене готове коже;
- Схватање утицаја особина готових кожа и помоћних материјала на карактеристике готових производа;
- Стицање знања о појединим врстама готових кожа;
- Развијање способности препознавања готових кожа;
- Развијање способности избора готове коже при изради производа од коже;
- Стицање знања о вештачким кожама;
- Стицање знања о помоћним материјалима који ће се користити у пракси;
- Схватање значаја примене помоћних материјала при изради производа од коже.

3. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА

Разред: први

Ред. бр.	НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)
1.	Текстилна влакна и испитивање основних карактеристика влакана	40
2.	Израда пређе и испитивање основних карактеристика пређе и конца	15
3.	Израда плетенине и испитивање основних карактеристика плетенина	20
4.	Израда тканина и испитивање основних карактеристика тканина	20
5.	Израда нетканог текстила и испитивање основних карактеристика нетканог текстила	20
6.	Кожа и испитивање основних карактеристика кожа	30
7.	Помоћни материјали и испитивање основних карактеристика помоћних материјала	10
8.	Технички текстил и испитивање основних карактеристика техничког текстила	10
9.	Оплемењивање текстилних материјала и испитивање својстава оплемењених материјала	15

4. ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИНИ ОЦЕЊИВАЊА МОДУЛА

Разред: први

Назив модула: Текстилна влакна и испитивање основних карактеристика влакана

Трајање модула: 40 часова

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
● Стицање знања о текстилним влакнима, врстама, карактеристикама и употреби. ● Стицање знања и развијање способности распознавања текстилних влакана. ● Стицање знања и вештина за испитивање карактеристика влакана и статистичку обраду података.	● наведе врсте и дефинише својства текстилних влакана; ● разликује текстилна влакна и одреди област њихове примене; ● објасни како се идентификују влакна; ● идентификује текстилна влакна; ● испита карактеристике влакана; ● изврши статистичку обраду података резултата.	Теорија: ● Природна влакана, добијање, својства и примена (памук, лан, вуна, свила); ● Принципи производње хемијских влакана, њихове карактеристике и употреба (вискоза, полиамид, полиестар, полиакрилонитрил, полиуретан, полипропилен); ● Мешавине и нови типови влакана. Вежбе: ● Примена статистике у испитивању текстилних материјала (основне статистичке величине); ● Одређивање влажности ваздуха и влажности текстилних материјала; ● Микроскопско испитивање и идентификација текстилних влакана; ● Одређивање дужине, дебљине и подужне масе влакана; ● Идентификација влакана.	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања. Реализација наставе Модул се реализује кроз следеће облике наставе: ● теоретску наставу (24 часа) ● вежбе (16 часова). Подела одељења на групе ● Одељење се дели на групе приликом реализације вежби (до 10 ученика у групи). Место реализације наставе ● теоријска настава се реализује у учионици; ● вежбе се реализују у школском кабинету са фондом од 2 часа недељно. Оцењивање Вредновање остварености исхода врши се кроз: ● праћење остварености исхода; ● усмено излагање; ● тестове знања; ● активност на часу; ● тестове практичних вештина.

Назив модула: **Израда пређе и испитивање основних карактеристика пређе и конца**
 Трајање модула: **15 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
- Стицање основних знања о начину израде пређе, врстама, карактеристикама и употреби. - Стицање основних знања и вештина за испитивање карактеристика пређе и намени у зависности од карактеристика.	- објасни технолошке поступке добијања пређе према врсти влакана; - разликује врсте пређа, карактеристике и могућност примене; - означи пређу намењену за шивење и вез; - испита геометријска и основна физичко-механичка својства.	Теорија: - Појам и начини израде пређе; - Врсте пређа и карактеристике; - Израда пређе од природних влакана; - Израда пређе од хемијских влакана и мешавине влакана; - Израда и означавање конца за шивење и вез; - Употреба пређе. Вежбе: - Одређивање подужне масе пређе и конца; - Одређивање упредености пређе и конца; - Одређивање прекидне силе пређе и конца; - Одређивање равномерности пређе и конца.	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања. Реализација наставе Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоретску наставу (9 часова) вежбе (6 часова). Подела одељења на групе - Одељење се дели на групе приликом реализације вежби (до 10 ученика у групи). Место реализације наставе - теоријска настава се реализује у учионици; - вежбе се реализују у школском кабинету са фондом од 2 часа недељно. Оцењивање Вредновање остварености исхода врши се кроз: - праћење остварености исхода; - усмено излагање - тестове знања; - активност на часу; - тестове практичних вештина.

Назив модула: **Израда плетенина и испитивање основних карактеристика плетенина**
 Трајање модула: **20 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
- Стицање основних знања о начину израде плетенине, врстама, основним карактеристикама и употреби. - Стицање основних знања о врсти преплетаја плетенине. - Стицање основних знања и вештина за испитивање карактеристика плетенине и намени у зависности од карактеристика.	- дефинише плетенину, начин израде и основне карактеристике; - класификује плетенине према карактеристичним својствима, преплетају и машинама на којима се израђују; - распознаје врсте плетенина и да одреди поље примене; - испита геометријска и основна физичко-механичка својства плетенине.	Теорија: - Појам и израда плетенине; - Врсте плетенина и карактеристике; - Преплетаји плетенина; - Понашање плетенина у току кројења и шивења; - Употреба плетенина. Вежбе: - Основне врсте преплетаја плетенина; - Карактеристике плетенина: хоризонтална, вертикална и укупна густина плетенине, маса 1 m², дужина петље.	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима, планом рада и начинима оцењивања. Реализација наставе Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоретску наставу (12 часова) вежбе (8 часова). Подела одељења на групе - Одељење се дели на групе приликом реализације вежби (до 10 ученика у групи). Место реализације наставе - теоријска настава се реализује у учионици; - вежбе се реализују у школском кабинету са фондом од 2 часа недељно. Оцењивање Вредновање остварености исхода врши се кроз: - усмено излагање - тестове знања; - активност на часу; - тестове практичних вештина.

Назив модула: **Израда тканина и испитивање основних карактеристика тканина**
 Трајање модула: **20 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
- Стицање основних знања о начину израде тканина, врстама и употреби; - Стицање основних знања о врсти преплетаја тканине; - Стицање основних знања и вештина за испитивање карактеристика тканина и намени у зависности од карактеристика.	- дефинише тканину, начин израде и основне карактеристике; - класификује тканине према карактеристичним својствима, преплетају и машинама на којима се израђује; - распознаје врсте тканина и да одреди поље примене; - испита геометријска и основна физичко-механичка својства тканина.	Теорија: - Појам и израда тканина; - Врсте тканина и карактеристике; - Преплетаји тканина (основни, комбиновани, изведени, сложени) - Понашање тканина у току кројења и шивења; - Употреба тканина. Вежбе: - Преплетаји тканина, ткачка шема - Карактеристике тканина: правац основе и потке, ширина, ивице, лице и наличје, густина тканине, одређивање масе 1 m², одређивање прекидне силе и издужења тканине.	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања. Реализација наставе Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоретску наставу (12 часова) вежбе (8 часова). Подела одељења на групе - Одељење се дели на групе приликом реализације вежби (до 10 ученика у групи). Место реализације наставе - теоријска настава се реализује у учионици; - вежбе се реализују у школском кабинету са фондом од 2 часа недељно. Оцењивање Вредновање остварености исхода врши се кроз: - праћење остварености исхода; - усмено излагање; - тестове знања; - активност на часу; - тестове практичних вештина.

Назив модула: **Израда нетканог текстила и испитивање основних карактеристика нетканог текстила**
 Трајање модула: **20 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
- Стицање основних знања о начину израде нетканог текстила, врстама, карактеристикама и употреби. - Стицање основних знања и вештина за испитивање карактеристика нетканог текстила и намени у зависности од карактеристика.	- дефинише неткани текстил, начин израде и основне карактеристике; - препозна врсте нетканог текстила и да одреди поље примене; - разликује неткану површину од тканине и плетенине; - испита карактеристике нетканог текстила.	Теорија: - Појам и подела нетканог текстила; - Поступци израде нетканог текстила; - Карактеристике нетканог текстила; - Употреба нетканог текстила. Вежбе: - Испитивање основних карактеристика нетканог текстила: димензије, маса 1 m², дебљина	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања. Реализација наставе Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоретску наставу (12 часова) вежбе (8 часова). Подела одељења на групе - Одељење се дели на групе приликом реализације вежби (до 10 ученика у групи). Место реализације наставе - теоријска настава се реализује у учионици; - вежбе се реализују у школском кабинету са фондом од 2 часа недељно. Оцењивање Вредновање остварености исхода врши се кроз: - праћење остварености исхода; - усмено излагање; - тестове знања; - активност на часу; - тестове практичних вештина.

Назив модула: **Кожа и испитивање основних карактеристика кожа**
 Трајање модула: **30 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
- Стицање основних знања о начинима добијања и примени свих врста готових кожа, природних и вештачких - Стицање основних знања и вештина за испитивање карактеристика коже	- Наведе поделу и врсте готових кожа; - Препозна врсте готових кожа; - Разликује природну и вештачку кожу; - Процени квалитет готових кожа на основу спољашњег изгледа. - Примени методе за испитивање коже; - Изврши правилан избор коже за одређену врсту готових производа;	Теорија: - Техничке коже (сировине, поступак добијања, примена); - Природне коже (сировине, поступак добијања, примена). - Вештачке коже (сировине, поступак добијања, примена). Вежбе: - Испитивање кожа (понашање на повишеној и ниској температури, при савијању и наизменичном превијању); - Испитивање вештачких кожа (понашање на повишеној и ниској температури, при савијању и наизменичном превијању);	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања. Реализација наставе Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоретску наставу (18 часова) вежбе (12 часова). Подела одељења на групе - Одељење се дели на групе приликом реализације вежби (до 10 ученика у групи). Место реализације наставе - теоријска настава се реализује у учионици; - вежбе се реализују у школском кабинету са фондом од 2 часа недељно. Оцењивање Вредновање остварености исхода врши се кроз: - праћење остварености исхода; - усмено излагање; - тестове знања; - активност на часу; - тестове практичних вештина.

Назив модула: **Помоћни материјали и испитивање основних карактеристика помоћних материјала**
Трајање модула: **10 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
- Стицање основних знања о врстама помоћних материјала који се користе при изради производа од текстила/коже; - Стицање основних знања о правилном избору помоћних материјала; - Стицање основних знања о утицају помоћних материјала на готов производ.	- Наведе врсте помоћних материјала; - Наведе примену помоћних материјала у струци; - Наведе критеријуме за правилан избор помоћних материјала. - Изврши правилан избор помоћних материјала при изради готових производа	Теорија: - Хартија; - Лепкови; - Гума; - Пластичне масе. Вежбе: - Испитивање помоћних материјала (хартије, лепкова, гуме и пластичних маса)	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања. Реализација наставе Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоретску наставу (6 часова) вежбе (4 часова). Подела одељења на групе - Одељење се дели на групе приликом реализације вежби (до 10 ученика у групи). Место реализације наставе - теоријска настава се реализује у учионици; - вежбе се реализују у школском кабинету са фондом од 2 часа недељно. Оцењивање Вредновање остварености исхода врши се кроз: - праћење остварености исхода; - усмено излагање; - тестове знања; - активност на часу; - тестове практичних вештина.

Назив модула: **Технички текстил и испитивање основних карактеристика техничког текстила**
Трајање модула: **10 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
- Стицање основних појмова о техничком текстилу - Стицање основних знања о врстама и начинима израде техничког текстила	- дефинише технички текстил, начин израде и основне карактеристике; - препозна врсте техничког текстила и да одреди поље примене; - разликује површину техничко текстила од других материјала; - испита основне карактеристике нетканог текстила.	Теорија: - Технички текстил. Вежбе: - Испитивање техничког текстила (понашање на повишеној и ниској температури, механичка својства, дебљина, маса 1 m²);	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања. Реализација наставе Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоретску наставу (6 часова) вежбе (4 часа). Подела одељења на групе - Одељење се дели на групе приликом реализације вежби (до 10 ученика у групи). Место реализације наставе - теоријска настава се реализује у учионици; - вежбе се реализују у школском кабинету са фондом од 2 часа недељно. Оцењивање Вредновање остварености исхода врши се кроз: - праћење остварености исхода; - усмено излагање; - тестове знања; - активност на часу; - тестове практичних вештина.

Назив модула: **Опелемењивање текстилних материјала и испитивање својстава опелемењених материјала**
Трајање модула: **15 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
- Стицање знања о опелемењивању материјала од текстила/коже и о утицају опелемењивања на укупни квалитет текстилних производа. - Стицање основних знања и вештина за испитивање карактеристика опелемењеног материјала.	- дефинише процес опелемењивања и улогу опелемењивања у формирању крајњег изгледа материјала од текстила/коже; - класификује опелемењене текстилне материјале према врсти опелемењивања и постигнутим ефектима; - објасни бојење текстилног материјала; - описе поступке штампања и ефекте који се добијају; - учи ефекте који се могу добити механичком, а који хемијском дорадом; - учи ефекте добијене специјалним врстама дораде; - распозна врсте опелемењеног материјала од текстила/коже и да одреди поље примене; - испита карактеристике материјала после дораде.	Теорија: - Припрема материјала од текстила/коже за опелемењивање; - Механичка дорада материјала од текстила/коже - Хемијска дорада материјала од текстила/коже - Специјалне врсте опелемењивања - Начин одржавања материјала од текстила/коже стандардизоване ознаке. Вежбе: - Испитивање механичких и хемијских својстава опелемењеног материјала (отпорност на гужвање, јачина, водоодбојност, стабилност димензија)	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања. Реализација наставе Модул се реализује кроз следеће облике наставе: теоретску наставу (9 часова) вежбе (6 часова). Подела одељења на групе - Одељење се дели на групе приликом реализације вежби (до 10 ученика у групи). Место реализације наставе - теоријска настава се реализује у учионици; - вежбе се реализују у школском кабинету Оцењивање Вредновање остварености исхода врши се кроз: - праћење остварености исхода; - усмено излагање; - тестове знања; - активност на часу; - тестове практичних вештина.

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ: текстилна влакна, пређа, плетенина, тканина, неткани текстил, технички текстил, кожа, помоћни материјали.

АУТОМАТИЗАЦИЈА У ТЕКСТИЛНОЈ ИНДУСТРИЈИ

Циљеви учења:

- Стицање знања из области аутоматизације у текстилној индустрији, неопходних за решавање практичних проблема;
- Оспособљавање ученика за коришћење рачунара у струци;
- Стицање практично примењивих знања и вештина;
- Обучавање ученика да у реалном систему (производњи) могу да учествују у пројектовању и примени аутоматизације у текстилној индустрији;
- Повећање нивоа стручне оспособљености ученика што ће допринети њиховом бржем укључивању у производни процес.

Разред: други
Годишњи фонд часова: 102 часа

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Опште поставке аутоматског управљања	Стицање знања о појму и значају примене аутоматизације система у текстилној индустрији	- објасни основне појмове; - зна начин коришћења различитих програмских алата; - објасни предности примене рачунара у изради предмета од текстила/коже.	- Подела технолошких система - Циљеви аутоматизације - Увод у аутоматизацију машина у конфекцији - Дефиниција аутоматизације и њена подела - Системи кодирања и прекодирања	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања Облици наставе Предмет се реализује као вежбе (10 часа) Подела одељења на групе Одељење се дели на групе до 10 ученика приликом реализације вежби Место реализације наставе Вежбе се реализују у специјализованом кабинету опремљеним рачунарима или код социјалног партнера. Препоруке за реализацију наставе - обезбедити рачунаре са уграђеним софтверским пакетима - користити софтвер који поседује школа или се налази у локалној средини Оцењивање Вредновање остварености исхода вршити кроз: - праћење практичног рада - тестове знања
Аутоматизација машина у текстилној индустрији	- Стицање практично примењивих знања и вештина - Обучавање ученика за учествовање у пројектовању и примени аутоматизације у текстилној индустрији	- уради и реши шему управљања; - управља машинама и уређајима за производњу предмета од текстила/коже; - изради листу инструкција и конкретног плана за рад на машини за израду предмета од текстила/коже; - користи и примени податке из реалног система за рад на машини у производњи.	- Методе решавања шема управљања (ВДМА, каскадна и корачна) - Сложенији системи управљања на машинама за производњу предмета од текстила/коже - Управљање машинама и уређајима у текстилној индустрији помоћу PLC-ова (LOGO, SIMATIC, FPC 405, IPC и слично) - Израда листа инструкција, контактнoг плана и функцијског плана за конкретне примере машина у производњи - Давачи сигнала на машинама за производњу предмета - Правци развоја аутоматизације - Рад са подацима из реалног система (производње)	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања Облици наставе Предмет се реализује као вежбе (92 часа) Подела одељења на групе Одељење се дели на групе до 10 ученика приликом реализације вежби Место реализације наставе Вежбе се реализују у специјализованом кабинету опремљеним рачунарима или код социјалног партнера. Препоруке за реализацију наставе - обезбедити рачунаре са уграђеним софтверским пакетима - користити софтвер који поседује школа или се налази код послодавца у локалној средини Оцењивање Вредновање остварености исхода вршити кроз: - праћење практичног рада - тестове знања

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ: аутоматизација, програмски алати; системи управљања.

ТЕХНОЛОГИЈА ИНДУСТРИЈСКЕ ПРОИЗВОДЊЕ

1. ОСТВАРИВАЊА ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА			УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	
I	72			72
II	68			68
III	58			58

2. ЦИЉЕВИ УЧЕЊА:

- Добијање темељних теоријских знања за израду предмета од текстила/коже, организовање производње и решавање текућих проблема у процесу рада;
- Развијање систематичности и уредности у раду;
- Оспособљавање за самосталан и тимски рад;
- Стицање основних знања за коришћење технолошке документације за израду предмета од текстила/коже;
- Развијање логичког мишљења и међусобног повезивања теоријских знања и практичних вештина и указивање на њихову међусобну условљеност;
- Стицање знања о припреми и одржавању радног места као и о заштити на раду;
- Стицање знања о економским принципима производње.

3. ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПРЕДМЕТА ПО ТЕМАМА

Разред: **први**
Годишњи фонд часова: **72 часа**

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Карактеристике индустријске производње предмета од текстила/коже	• Стицање знања о карактеристи-кама производње предмета од текстила/коже • Стицање знања о занатском и индустријском начину израде предмета од текстила/коже	• објасни карактеристике занатског начина производње различитих предмета од текстила/коже; • објасни карактеристике индустријског начина производње различитих предмета од текстила/коже; • објасни различите функције предмета од текстила/коже; • зна намену помоћних материјала (међупоставе, поставе, конца, траке, гајтана, патент затварача, дугмади, копчи и друго); • изврши избор основног и помоћног материјала у зависности од врсте и намене предмета од текстила/коже; • разуме шему производње предмета од идеје до готовог производа;	• Подела технолошког процеса производње; • Производња предмета од текстила/коже на занатски начин; • Индустријски начин производње предмета од текстила/коже; • Организациона шема производње;	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања. Облици наставе Предмет се реализује као теоријска настава. Место реализације наставе Настава се реализује у учионици или одговарајућем кабинету. Препоруке за реализацију наставе • Издавање подржати шемама, скицама и ИКТ; • Приказати разне врсте игала и њихову намену у односу на конач и материјал за шивење; • Обавезно приказати разне врсте шавова односно убода (користити каталог шавова, користити исти каталог на часовима технологије индустријске производње и практичне наставе); • Обавезно обрадити специјалне машине које су најзаступљеније код социјалних партнера; • Користити шеме, скице или покретне слике разних врста пегли и термофиксир пресе. Оцењивање Вредновање остварености исхода вршити кроз: • тестове знања; • активност на часу; • усмено излагање. Оквири број часова по темама • Карактеристике производње предмета од текстила/коже (2 часа); • Кројење материјала у текстилној индустрији (14 часова); • Технологија пеглања (6 часова); • Класична шивања машина и апарати (12 часова); • Технолошки поступак израде детаља на предметима од текстила/коже (8 часова); • Специјалне машине (6 часова); • Технолошки поступак детаља на предметима од текстила/коже (6 часова); • Специјалне машине (18 часова).
Кројење текстилног материјала	• Стицање знања о технологији кројења материјала у текстилној индустрији	• објасни како се припрема кројна наслага за кројење и преноси кројна слика на наслагу; • контролише основни и помоћни материјал за кројење; • зна понашање материјала при кројењу; • објасни када се примењује ручно кројење маказама, а када кројење помоћу уређаја и машина; • уочи разлику између грубог и финог кројења; • разликује машине за грубо и машине за фино кројење; • објасни како се обележавају искројени делови; • контролише искројене делове; • комплетира искројене делове.	• Припрема материјала и полагање у кројну наслагу; • Преносење кројне слике на кројну наслагу; • Грубо и фино кројење; • Кројење помоћу маказа и осталих уређаја и машина за кројење; • Маachine за грубо и машине за фино кројење; • Начини обележавања; искројених делова. • Комплетирање искројених делова у свежење.	
Технологија пеглања	• Стицање знања о технологији пеглања.	• одређује параметре пеглања у зависности од материјала; • зна понашање материјала при пеглању; • зна обликовање кројних делова поступком пеглања; • објасни распеглавање и унеглавање шавова; • објасни могућности примене различитих врста пегли и термофиксир пресе.	• Параметри пеглања; • Електрична, парна, електропарна пегла, столови и термофиксир преса.	

Класична шиваћа машина и апарати	Стицање знања о примени обичне шиваће машине и апарата.	- објасни улогу бода и елементе бодова; - објасни функцију и могућности класичне машине за шивење; - дефинише делове и карактеристике игле за машинско шивење; - одреди врсту и дебљину машинске игле у зависности од текстилног материјала и конца; - објасни значај правилне напетости конца; - објасни делове машине и њихову функцију.	- Основни елементи шивења (игла, конач, бод); - Класична индустријска машина за шивење; - Машинска игла (врсте, примена, однос игле и конца, однос игле и материјала); - Могућности класичне машине за шивење са додатком помоћних уређаја.	
Технолошки поступак израде детаља на предметима од текстила/коже	Стицање знања о редоследу операција при изради детаља на предметима од текстила/коже	- објасни поступак израде детаља; - зна понашање материјала при шивењу; - објасни како прилагодити технолошки поступак израде детаља расположивим машинама и уређајима у радионици; - објасни основне карактеристике различитих врста шавова и њихову примену; - изврши контролу обављених операција.	- Шавови, врсте и њихова намена; - Поступак израде различитих облика депова; - Поступак израде отвора са патент затварачем и поступак пришивања патент затварача; - Поступак израде паспулирања предмета од текстила/коже (на више начина и др.); - Контрола израђених детаља.	
Специјалне машине	Стицање знања о примени специјалних машина.	разликује машине за специјалну намену.	- Оверлок специјална машина за шивење и њена примена. - Специјалне машине за шивење и њихова примена у пракси (најмање две машине које су најзаступљеније код социјалних партнера).	
Технолошки поступак израде кухињског текстилног програма	Стицање знања о технолошком поступку израде кухињског текстилног програма	- објасни поступак израде кројења, шивења и пеглања предмета из кухињског текстилног програма; - одреди поступак за израду предмета из кухињског текстилног програма на индустријски начин; - одабере и примени машину и апарате за израду предмета; - прилагоди технолошки поступак израде предмета расположивим машинама и апаратима.	Поступак израде кухињског текстилног програма: (крпе, надстољњаци, стољњаци, кецеље, рукавице и др.)	

Разред: други
Годишњи фонд часова: 68 часова

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученици ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Технолошки поступак израде хигијенског текстилног програма	Стицање знања о технолошком поступку хигијенског текстилног програма	- објасни поступак израде хигијенског текстилног програма; - уочи разлику у поступку израде у зависности од материјала (тканина или плетенина); - одабере машине и апарате за израду предмета из хигијенског текстилног програма.	- Поступак израде пешкира. - Поступак израде завеса за купатила. - Поступак израде подних простирки. - Примена специјалних машина и аутомата при изради различитих предмета из хигијенског текстилног програма.	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, планом рада и начинима оцењивања. Облици наставе Предмет се реализује као теоријска настава. Место реализације наставе Настава се реализује у учионици или одговарајућем кабинету. Препоруке за реализацију наставе - Издавање поткрепити скицама на којима је објашњена поступност израде детаља; - Указивати ученицима на разлику у технолошком поступку израде предмета у зависности од врсте материјала; - Демонстрирати делове, детаље и готове предмете у карактеристичним фазама израде; - Образложити врсте машина које се користе у појединим фазама; - Информативно упознати ученике са врстама докумената и њиховим елементима (користити оригинална документа из производних погона); - Упознати ученике са начином добијања (израчунавања) елемената појединих докумената;
Аутомати	Стицање знања о примени аутомата.	разликује врсте аутомата и њихову примену.	Аутомати који су најзаступљенији код социјалних партнера и њихова примена у пракси (аутомати за израду рупица и нашивање дугмади).	
Технолошки поступак израде декоративног текстилног програма	Стицање знања о технолошком поступку израде декоративних предмета од текстила/коже.	- одреди поступак за израду декоративних предмета од текстила/коже на индустријски начин; - објасни поступак израде, одабере и примени аутомате; - прилагоди технолошки поступак израде декоративних предмета од текстила/коже расположивим машинама и апаратима.	Поступак израде декоративног текстилног програма. (завесе, драперије, јастучнице, прекривачи и др.)	

Технолошки поступак израде баштенског текстилног програма	Стицање знања о технолошком поступку израде, предмета од текстила/коже за баштенски текстилни програм.	- одреди поступак за израду баштенских предмета од текстила/коже на индустријски начин; - објасни поступак израде, одабере и примени аутомате; - прилагоди технолошки поступак израде баштенских предмета од текстила/коже расположивим машинама и апаратима.	Поступак израде баштенског текстилног програма. (подметачи за столице, навлаке за столице и др.)	- Образложити циљ и значај контроле квалитета (излагање подржати конкретним примерима из производње); - Ученике упознати са структуром теста и критеријумима за оцењивање; - Исту скицу предмета од текстила/коже, опис и сашивен узорак усвојити у оквиру стручних већа, како би се успоставила корелација са предметима конструкција индустријских производа и практична настава.
Аутомати	Стицање знања о примени аутомата	разликује врсте аутомата и њихову примену.	Аутомати који су најзаступљенији код социјалних партнера и њихова примена у пракси (аутомат за израду учвршћења и још најмање три аутомата).	Оцењивање Вредновање остварености исхода вршити кроз: - тестове знања; - активност на часу; - усмено излагање.
Технолошки поступак израде постељинског текстилног програма	Стицање знања о технолошком поступку израде, предмета од текстила/коже за израду постељинског текстилног програма	- одреди поступак за израду предмета од текстила из постељинског програма на индустријски начин; - објасни поступак израде, одабере и примени аутомате; - прилагоди технолошки поступак израде предмета од текстила из постељинског програма расположивим машинама и апаратима.	- Поступак израде постељинског текстилног програма (постељина и др.); - Примена специјалних машина и аутомата при изради постељинског текстилног програма.	Оквирни број часова по темама - Технолошки поступак израде хигијенског текстилног програма (4 часа); - Аутомати (10 часова); - Технолошки поступак израде декоративног текстилног програма (6 часова);
Технолошки поступак израде аутоиндустријског програма	Стицање знања о технолошком поступку израде, предмета од текстила/коже за аутоиндустријски програм	- одреди поступак за израду предмета од текстила/коже из аутоиндустријског програма; - објасни поступак израде одабере и примени аутомате; - прилагоди технолошки поступак израде предмета од текстила/коже из аутоиндустријског програма расположивим машинама и апаратима.	- Поступак израде аутоиндустријског програма (патоснице, цираде, навлаке за седишта и остали предмети од текстила/коже и др.); - Примена специјалних машина и аутомата при изради аутоиндустријског програма.	- Технолошки поступак израде баштенског текстилног програма (6 часова); - Аутомати (12 часова); - Технолошки поступак израде постељинског текстилног програма (10 часова); - Технолошки поступак израде аутоиндустријског програма (10 часова); - Техничко-технолошка документација (10 часова).
Техничко-технолошка документација	Упознавање ученика са основном техничко-технолошком документацијом и системом квалитета.	- разликује документа техничко-технолошке документације; - објасни начин израде различитих докумената; - објасни значај техничко-технолошке документације и функције појединих докумената; - објасни значај и начин контроле у појединим етапама производње; - зна да сортира и комплетира готове производе, - зна да контролише, пакује и припрема за отпремање готове производе.	- Значај и садржај техничко-технолошке документације; - Врста докумената; - Операциони лист, елементи и начин добијања елемената; - Технолошка контрола у појединим фазама процеса производње (међуфазна, завршна); - Значај контроле за поштовање система квалитета производа и предмета од текстила/коже.	

Разред: **трећи**
Годишњи фонд часова: **58 часова**

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Аутомати	Стицање знања о примени аутомата	- разликује врсте аутомата и њихову примену; - аутомати који су најзаступљенији код социјалних партнера и њихова примена у пракси.	Аутомати који су најзаступљенији код социјалних партнера и њихова примена у пракси	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, планом рада и начинима оцењивања. Облици наставе Предмет се реализује као теоријска настава.
Технолошки поступак израде програма према захтеву социјалних партнера	Стицање знања о технолошком поступку израде, предмета од текстила/коже према захтеву социјалних партнера	- одреди поступак за израду предмета од текстила/коже према захтеву социјалних партнера (за аутоиндустријски програм и др.); - објасни поступак израде, одабере и примени аутомате; - прилагоди технолошки поступак израде предмета од текстила/коже расположивим машинама и апаратима.	Примена специјалних машина и аутомата. Поступак израде: (патосница, цирада, навлака за дечија седишта, навлака за седишта, торби и др.)	Место реализације наставе Настава се реализује у учионици или одговарајућем кабинету. Препоруке за реализацију наставе - Излагање поткрепити скицама на којима је објашњена поступност израде детаља; - Указивати ученицима на разлику у технолошком поступку израде предмета у зависности од врсте материјала; - Демонстрирати делове, детаље и готове предмете у карактеристичним фазама израде; - Образложити врсте машина које се користе у појединим фазама; - Информативно упознати ученике са врстама докумената и њиховим елементима (користити оригинална документа из производних погона);

			- Упознати ученике са начином добијања (израчунавања) елемената појединих докумената; - Образложити циљ и значај контроле квалитета (излагање подржати конкретним примерима из производње); - Ученике упознати са структуром теста и критеријумима за оцењивање; - Исту скицу предмета од текстила/коже, опис и шашивен узорак усвојити у оквиру стручних већа, како би се успоставила корелација са предметима конструкција индустријских производа и практична настава. Оцењивање Вредновање остварености исхода вршити кроз: - тестове знања; - активност на часу; - усмено излагање. Оквирни број часова по темама: - Аутомати (30 часова); - Технолошки поступак израде програма према захтеву социјалних партнера (28 часова).
--	--	--	--

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ: индустријска производња, кројење, пеглање, шиваћа машина, специјалне машине, аутомати, декоративни текстилни програм, баштенски програм, постелински програм, аутоиндустријски програм.

КОНСТРУКЦИЈА ИНДУСТРИЈСКИХ ПРОИЗВОДА

1. ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
I		72				72
II		68				68
III		58		30		88

2. ЦИЉЕВИ УЧЕЊА:

- Развијање способности запажања и уочавања основних карактеристика предмета од текстила/коже;
- Схватање улоге конструкције у коначном изгледу производа;
- Савладавање елемената конструкције кројева предмета од текстила/коже;
- Упознавање са правилима комплетирања и израде шаблона;
- Прилагођавање конструкције материјалу и намени.

3. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА

Разред: **први**

Трајање модула: **72 часа**

Ред. бр.	НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)
1.	Основе техничког цртања	20
2.	Основе конструисања индустријских предмета од текстила/коже	20
3.	Конструкција детаља на предметима од текстила/коже	10
4.	Конструкција предмета од текстила/коже за кухињски програм	22

Разред: **други**

Трајање модула: **68 часова**

Ред. бр.	НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)
1.	Конструкција предмета од текстила/коже за хигијенски програм	18
2.	Конструкција предмета од текстила/коже за декоративни програм	18
3.	Конструкција предмета од текстила/коже за постелински програм	16
4.	Конструкција предмета од текстила/коже за баштенски програм	16

Разред: **трећи**

Трајање модула: **58 часова + 30 часова наставе у блоку**

Ред. бр.	НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)
1.	Конструкција предмета од текстила/коже за индустријску производњу	20
2.	Конструкција предмета од текстила/коже према захтевима социјалних партнера	68

4. ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА

Разред: **први**
 Назив модула: **Основе техничког цртања**
 Трајање модула: **20 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
- Стицање основних знања из техничког цртања неопходних за реализацију садржаја предмета конструкција индустријских предмета од текстила/коже; - Развијање способности јасног, прецизног и уредног техничког изражавања.	- препозна врсте и формате техничких цртежа; - црта различите врсте линија; - примени основне принципе техничког цртања у конструисању индустријских предмета од текстила/коже.	- Задатак и значај техничког цртања; - Материјал и прибор за техничко цртање; - Руковање прибором; - Врсте и формате техничких цртежа; - Размера цртежа; - Врсте линија; - Паралелне, нормалне и криве линије; - Симетрија.	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања. Облици наставе Модул се реализује кроз вежбе (20 часова). Подела одељења на групе Одељење се дели на групе приликом реализације вежби (до 10 ученика у групи). Место реализације наставе Вежбе се реализују у учионици или одговарајућем кабинету. Препоруке за реализацију наставе - Користити савремена наставна средства и наставне методе; - Приказати различите типове вежби како би ученик савладао конструисање различитих кривих линија; - Инсистирати на правилном коришћењу прибора за цртање; - Наставу реализовати у специјализованим учионицама (кабинетима); - Образложити начин и критеријуме оцењивања. Оцењивање Вредновање остварености исхода вршити кроз: - праћење остварености исхода; - активност на часу; - домаће задатке; - графички рад.

Назив модула: **Основе конструисања индустријских предмета од текстила/коже**
 Трајање модула: **20 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
- Стицање знања о елементима неопходним за дефинисање предмета од текстила /коже - Оспособљавање ученика за одређивање мера потребних за конструисање предмета од текстила/коже.	- препознаје различите предмете од текстила/коже и материјале за њихову израду; - користи стандарде; - узме и израчуна мере које су неопходне за конструкцију предмета.	- Врсте предмета од текстила/коже; - Скица и опис предмета од текстила/коже; - Значај конструисања; - Стандарди; - Мере за конструкцију: начин узимања и израчунавање мера - Примена рачунарске графике и рад у програму Corel Draw или другом софтверском пакету;	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања. Облици наставе Модул се реализује кроз вежбе (20 часова). Подела одељења на групе Одељење се дели на групе приликом реализације вежби (до 10 ученика у групи). Место реализације наставе Вежбе се реализују у учионици или одговарајућем кабинету. Препоруке за реализацију наставе - Користити савремена наставна средства и наставне методе; - Користити скице, проспекте, каталоге, цртеже, стандарде; - Посебну пажњу посветити израчунавању мера; - Инсистирати на правилном и тачном израчунавању мера; - Посебан акценат ставити на увежбавање тумачења скица, препознавање и позиционирање мера, њихово узимање и израчунавање, како би ученици што боље савладали модул; - Омогућити рад на рачунару уз примену програма за цртање (Corel Draw, Gerber, Lectra и други); - Образложити начин и критеријуме оцењивања. Оцењивање Вредновање остварености исхода вршити кроз: - тестове знања; - активност на часу; - домаће задатке; - графички рад.

Назив модула: **Конструкција детаља на производима од текстила/коже**
 Трајање модула: **10 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Оспособљавање за конструкцију детаља на предметима од текстила/коже.	- користи прибор за конструкцију; - изради шаблоне детаља;	- Материјал и прибор за конструкцију предмета од текстила/коже - Техничка скица и опис детаља на предметима од текстила/коже - Конструкција и комплетирање шаблона детаља на предметима од текстила/коже: унутрашњи цепови, спољашњи цепови и др.	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања. Облици наставе Модул се реализује кроз вежбе (10 часова). Подела одељења на групе Одељење се дели на групе приликом реализације вежби (до 10 ученика у групи). Место реализације наставе Вежбе се реализују у учионици или одговарајућем кабинету. Препоруке за реализацију наставе - Користити савремена наставна средства и наставне методе; - Користити скице, проспекте, каталоге, цртеже, стандарде; - На часовима вежби радити шаблоне у природној величини; - Омогућити рад на рачунару уз примену програма за цртање (Corel Draw, Gerber, Lectra и други); - Број и врсту предмета одређивати према могућностима и интересовањима ученика; - Исту скицу модела, опис и сашивен узорак усвојити у оквиру стручних већа, како би се успоставила корелација са предметима технологија индустријске производње и практична настава; - Домаћи задаци: конструисати детаље за предмет од текстила/коже по задатку у природној величини или умањеној размери. Оцењивање Вредновање остварености исхода вршити кроз: - активност на часу; - домаће задатке; - графички рад.

Назив модула: **Конструкција предмета од текстила/коже за кухињски програм**
 Трајање модула: **22 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
- Оспособљавање ученика за конструкцију предмета од текстила/коже по радном задатку - Оспособљавање ученика уклапање кројне слике од текстила/коже по радном задатку	- узме и израчуна мере које су неопходне за конструкцију предмета од текстила/коже по радном задатку; - конструише и комплетира предмет од текстила/коже по радном задатку; - формира, контролише и одређује дужину кројне слике по задатом моделу и радном задатку.	- Техничка скица и опис предмета од текстила/коже - Избор материјала за израду - Конструкција и комплетирање шаблона за кухињски програм: крпе, надстољњаци, стољњаци, кецеље, рукавице и др. - Формирање кројне слике	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања. Облици наставе Модул се реализује кроз следеће вежбе (22 часа). Подела одељења на групе Одељење се дели на групе приликом реализације вежби (до 10 ученика у групи). Место реализације наставе Вежбе се реализују у учионици или одговарајућем кабинету. Препоруке за реализацију наставе - Користити савремена наставна средства и наставне методе; - Користити скице, проспекте, каталоге, цртеже, стандарде; - Број и врсту предмета одређивати према могућностима и интересовањима ученика; - Омогућити рад на рачунару уз примену програма за цртање (Corel Draw, Gerber, Lectra и други); - Током реализације садржаја посебан акценат треба ставити на пропорције као основне факторе за одређивање и конструкцију предмета од текстила/коже; - Исту скицу модела, опис и сашивен узорак усвојити у оквиру стручних већа, како би се успоставила корелација са предметима технологија индустријске производње и практична настава; - Домаћи задаци: конструкција предмета од текстила/коже по радном задатку у природној величини или умањеној размери.

			Оцењивање Вредновање остварености исхода вршити кроз: • активност на часу; • домаће задатке; • графички рад Оцењивање обухвата конструкцију, комплетирање и израду плана кројења два предмета од текстила/коже у природној величини различите сложености
--	--	--	--

Разред: **други**
Назив модула: **Конструкција предмета од текстила/коже за хигијенски програм**
Трајање модула: **18 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
- Оспособљавање ученика за конструкцију предмета од текстила/коже за хигијенски програм по радном задатку - Оспособљавање ученика уклапање кројне слике од текстила/коже по радном задатку	- узме и израчуна мере које су неопходне за конструкцију предмета од текстила/коже за хигијенски програм по радном задатку; - конструише и комплетира предмет од текстила/коже за хигијенски програм по радном задатку; - формира, контролише и одређује дужину кројне слике по задатом моделу и радном задатку.	- Техничка скица и опис предмета од текстила/коже - Избор материјала за израду - Конструкција и комплетирање шаблона за хигијенски програм: пешкири, завесе и др. - Формирање кројне слике	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања. Облици наставе Модул се реализује кроз следеће вежбе (часова 18). Подела одељења на групе Одељење се дели на групе приликом реализације вежби (до 10 ученика у групи). Место реализације наставе Вежбе се реализују у учионици или одговарајућем кабинету. Препоруке за реализацију наставе - Користити савремена наставна средства и наставне методе; - Користити скице, проспекте, каталоге, цртеже, стандарде; - Омогућити рад на рачунару уз примену програма за цртање (Corel Draw Gerber, Lectra, и други); - Број и врсту предмета одређивати према могућностима и интересовањима ученика; - Исту скицу модела, опис и сашивен узорак усвојити у оквиру стручних већа, како би се успоставила корелација са предметима технологија индустријске производње и практична настава; - Домаћи задаци: конструкција предмета од текстила/коже за хигијенски програм по радном задатку умањеној размери. Оцењивање Вредновање остварености исхода вршити кроз: • активност на часу; • домаће задатке; • графички рад. Оцењивање обухвата конструкцију, комплетирање и израду плана кројења два предмета од текстила/коже у природној величини различите сложености

Назив модула: **Конструкција предмета од текстила/коже за декоративни програм**
Трајање модула: **18 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
- Оспособљавање ученика за конструкцију предмета од текстила/коже за декоративни програм по радном задатку - Оспособљавање ученика уклапање кројне слике од текстила/коже по радном задатку	- узме и израчуна мере које су неопходне за конструкцију предмета од текстила/коже за декоративни програм по радном задатку; - конструише и комплетира предмет од текстила/коже за декоративни програм по радном задатку; формира, контролише и одређује дужину кројне слике по задатом моделу и радном задатку.	- Техничка скица и опис предмета од текстила/коже за декоративни програм - Избор материјала за израду предмета од текстила/коже - Конструкција и комплетирање шаблона за декоративни програм: завесе, драперије, јастучнице, прекривачи и др. - Формирање кројне слике	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања. Облици наставе Модул се реализује кроз следеће вежбе (18 часова). Подела одељења на групе Одељење се дели на групе приликом реализације вежби (до 10 ученика у групи). Место реализације наставе Вежбе се реализују у учионици или одговарајућем кабинету. Препоруке за реализацију наставе - Користити савремена наставна средства и наставне методе; - Користити скице, проспекте, каталоге, цртеже, стандарде; - Омогућити рад на рачунару уз примену програма за цртање (Corel Draw, Gerber, Lectra и други);

			• Број и врсту предмета одређивати према могућностима и интересовањима ученика; • Исту скицу модела, опис и сашивен узорак усвојити у оквиру стручних већа, како би се успоставила корелација са предметима технологија индустријске производње и практична настава; • Домаћи задаци: конструкција предмета од текстила/коже за декоративни програм по радном задатку умањеној размери. Оцењивање Вредновање остварености исхода вршити кроз: • активност на часу; • домаће задатке; • графички рад. Оцењивање обухвата конструкцију, комплетирање и израду плана кројења два предмета од текстила/коже у природној величини различите сложености
--	--	--	--

Назив модула: **Конструкција предмета од текстила/коже за постељински програм**Трајање модула: **16 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
• Оспособљавање ученика за конструкцију предмета од текстила/коже за постељински програм по радном задатку • Оспособљавање ученика уклапање кројне слике од текстила/коже по радном задатку	• узме и израчуна мере које су неопходне за конструкцију предмета од текстила/коже за постељински програм по радном задатку; • конструише и комплетира предмет од текстила/коже за постељински програм по радном задатку; • формира, контролише и одређује дужину кројне слике по задатом моделу и радном задатку.	• Техничка скица и опис предмета од текстила/коже за постељински програм • Избор материјала за израду • Конструкција и комплетирање шаблона за постељински програм: јастучнице, чаршафи навлаке и др. • Формирање кројне слике	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања. Облици наставе Модул се реализује кроз следеће вежбе (16 часова). Подела одељења на групе Одељење се дели на групе приликом реализације вежби (до 10 ученика у групи). Место реализације наставе Вежбе се реализују у учионици или одговарајућем кабинету. Препоруке за реализацију наставе • Користити савремена наставна средства и наставне методе; • Користити скице, проспекте, каталоге, цртеже, стандарде; • Омогућити рад на рачунару уз примену програма за цртање (Corel Draw, Gerber, Lectra и други); • Број и врсту предмета одређивати према могућностима и интересовањима ученика; • Исту скицу модела, опис и сашивен узорак усвојити у оквиру стручних већа, како би се успоставила корелација са предметима технологија индустријске производње и практична настава; • Домаћи задаци: конструкција предмета од текстила/коже за постељински програм по радном задатку умањеној размери. Оцењивање Вредновање остварености исхода вршити кроз: • активност на часу; • домаће задатке; • графички рад. Оцењивање обухвата конструкцију, комплетирање и израду плана кројења два предмета од текстила/коже у природној величини различите сложености

Назив модула: **Конструкција предмета од текстила/коже за баштенски програм**Трајање модула: **16 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
• Оспособљавање ученика за конструкцију предмета од текстила/коже за баштенски програм по радном задатку • Оспособљавање ученика уклапање кројне слике од текстила/коже по радном задатку	• узме и израчуна мере које су неопходне за конструкцију предмета од текстила/коже за баштенски програм по радном задатку; • конструише и комплетира предмет од текстила/коже за баштенски програм по радном задатку; • формира, контролише и одређује дужину кројне слике по задатом моделу и радном задатку.	• Техничка скица и опис предмета од текстила/коже за баштенски програм • Избор материјала за израду • Конструкција и комплетирање шаблона за баштенски програм: навлаке, јастуци и др. • Формирање кројне слике	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања. Облици наставе Модул се реализује кроз следеће вежбе (16 часова). Подела одељења на групе Одељење се дели на групе приликом реализације вежби (до 10 ученика у групи).

			Место реализације наставе Вежбе се реализују у учионици или одговарајућем кабинету. Препоруке за реализацију наставе ● Користити савремена наставна средства и наставне методе; ● Користити скице, проспекте, каталоге, цртеже, стандарде; ● Омогућити рад на рачунару уз примену програма за цртање (Corel Draw, Gerber, Lectra и други); ● Број и врсту предмета одређивати према могућностима и интересовањима ученика; ● Исту скицу модела, опис и сашивен узорак усвојити у оквиру стручних већа, како би се успоставила корелација са предметима технологија индустријске производње и практична настава; ● Домаћи задаци: конструкција предмета од текстила/коже за постелински програм по радном задатку умањеној размери. Оцењивање Вредновање остварености исхода вршити кроз: ● активност на часу; ● домаће задатке; ● графички рад. Оцењивање обухвата конструкцију, комплетирање и израду плана кројења два предмета од текстила/коже у природној величини различите сложености
--	--	--	--

Разред: **трећи**
 Назив модула: **Конструкција предмета од текстила/коже за индустријску производњу**
 Трајање модула: **20 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
● Оспособљавање ученика за конструкцију предмета од текстила/коже за потребе социјалних партнера	● узме и израчуна мере које су неопходне за конструкцију предмета од текстила/коже (за аутоиндустријски програм: цираде, патоснице, навлаке за седишта и остали предмети од текстила/коже); ● Конструира и комплетира предмет од текстила/коже (за аутоиндустријски програм: цираде, патоснице, навлаке за седишта и остали предмети од текстила/коже); ● Формира, контролише и одређује дужину кројне слике по задатом моделу и радном задатку.	● Техничка скица и опис предмета од текстила/коже израду предмета (за аутоиндустријски програм: цираде, патоснице, навлаке за седишта и остали предмети) ● Избор материјала за израду предмета (за аутоиндустријски програм: цираде, патоснице, навлаке за седишта и остали предмети од текстила/коже) ● Конструкција и комплетирање шаблона (за аутоиндустријски програм: цираде, патоснице, навлаке за седишта и остали предмети од текстила/коже) ● Формирање кројне слике	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања. Облици наставе Модул се реализује кроз вежбе (20 часова). Подела одељења на групе Одељење се дели на групе приликом реализације вежби (до 10 ученика у групи). Место реализације наставе Вежбе се реализују у учионици или одговарајућем кабинету. Препоруке за реализацију наставе ● Користити савремена наставна средства и наставне методе; ● Користити скице, проспекте, каталоге, цртеже, стандарде; ● На часовима вежби радити у умањеној величини; ● Омогућити рад на рачунару уз примену програма за цртање (Corel Draw, Gerber, Lectra и други); ● Број и врсту предмета одређивати према могућностима и интересовањима ученика; ● Исту скицу модела, опис и сашивен узорак усвојити у оквиру стручних већа, како би се успоставила корелација са предметима технологија индустријске производње и практична настава; ● Домаћи задаци Оцењивање Вредновање остварености исхода вршити кроз: ● активност на часу; ● домаће задатке; ● графички рад. Оцењивање обухвата конструкцију, комплетирање и израду плана кројења два предмета од текстила/коже у природној величини различите сложености.

Назив модула: Конструкција предмета од текстила/коже према захтевима социјалних партнера

Трајање модула: 38 часова + 30 часова наставе у блоку

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
- Оспособљавање ученика за конструкцију производа од текстила/коже према захтевима социјалних партнера - Оспособљавање ученика уклапање кројне слике од текстила/коже применом рачунарске графике према захтевима социјалних партнера	- конструира, моделује и комплетира шаблоне за израду предмета од текстила/коже према захтевима одговарајућих социјалних партнера; - формира, контролише и одређује дужину кројне слике по задатом моделу и радном задатку; - контролише кројну слику, уклапање кројних делова, отклања грешке у раду	- Конструкција и моделовање кројних делова основног и помоћног материјала; - Подешавање параметара неопходних за израду кројне слике; - Израда плана кројења за основни и помоћни материјал уклапањем кројних делова Настава у блоку: - Израда плана кројења према захтевима социјалних партнера.	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања. Облици наставе Модул се реализује кроз следеће облике наставе: - вежбе (38 часова); - настава у блоку (30 часова). Подела одељења на групе Одељење се дели на групе (до 10 ученика у групи) приликом реализације вежби и наставе у блоку. Место реализације наставе - Вежбе се реализују у одговарајућем кабинету или код социјалних партнера; - Настава у блоку се реализује код социјалних партнера. Препоруке за реализацију наставе - Користити савремена наставна средства и наставне методе; - Користити скице, проспекте, каталоге, цртеже, стандарде; - На часовима вежби радити на рачунару уз примену програма; Gerber, Lectra, Optitex и други. - Исту скицу модела, опис и сашивен узорак усвојити у оквиру стручних већа, како би се успоставила корелација са предметима технологија индустријске производње и практична настава; - Домаћи задаци Оцењивање Вредновање остварености исхода вршити кроз: - активност на часу; - домаће задатке; - графички рад. Оцењивање обухвата конструкцију, комплетирање и израду плана кројења два предмета од текстила/коже у природној величини различите сложености.

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ: техничко цртање, техничка скица, шаблони, кројна слика, конструкција детаља, конструкција предмета.**ПРАКТИЧНА НАСТАВА****1. ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ****1.1. ПРЕМА ПЛАНУ И ПРОГРАМУ НАСТАВЕ И УЧЕЊА¹**

	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава*	Настава у блоку	УКУПНО
I		156	60	30	246
II		348	60	90	498
III		464	58	120	642

¹ Уколико се програм реализује у „школском систему”

* Уколико се део практичне наставе обавља код послодавца, потребно је да школа и послодавац детаљно испланирају и утврде место и начин реализације исхода, и унесу их у оперативне планове

1.2. ПРЕМА НАСТАВНОМ ПЛАНУ И ПРОГРАМУ – ДУАЛНО ОБРАЗОВАЊЕ²

	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку	УЧЕЊЕ КРОЗ РАД*	УКУПНО
I	156	60	30		246
II			90	408	498
III			120	522	642

² Уколико се програм реализује у складу са Законом о дуалном образовању

* Потребно је да школа и послодавац детаљно испланирају и утврде место и начин реализације исхода, и унесу их у план реализације учења кроз рад

2. ЦИЉЕВИ УЧЕЊА:

- Добијање темељних практичних знања за израду предмета од текстила/коже и решавање проблема у процесу рада;
- Развијање способности коришћења различитих извора информација;
- Развијање свести о неопходности задовољења естетских и функционалних карактеристика предмета од текстила/коже као неодвојивих елемената израде;
- Развијање потребних вештина у изради предмета од текстила/коже;
- Развијање систематичности и уредности у раду;
- Оспособљавање за самосталан и тимски рад;
- Оспособљавање за правилно руковање уређајима за кројење, машинама за шивење и уређајима и апаратима за пеглање;

- Развијање логичког мишљења и међусобног повезивања теоријских знања и практичних вештина и указивање на њихову међусобну условљеност;
- Стицање основних знања о припреми и одржавању радног места, као и о заштити на раду.

3. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛАРазред: **први**Трајање модула: **216 часова + 30 часова наставе у блоку**

Ред. бр.	НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)
1.	Припрема и организација рада у складу са заштитним и еколошким мерама у процесу рада	12
2.	Ручно и машинско кројење	12
3.	Ручно и машинско шивење	60
4.	Израда машинских шавова и пеглање	24
5.	Израда детаља на предметима од текстила/коже	60
6.	Израда предмета од текстила/коже за кухињски програм	48
	Израда предмета од текстила/коже према захтевима социјалних партнера – настава у блоку	30

Разред: **други**Трајање модула: **408 часова + 90 часова наставе у блоку**

Ред. бр.	НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)
1.	Израда предмета од текстила/коже за хигијенски програм	96
2.	Израда предмета од текстила/коже за декоративни програм	96
	Израда предмета од текстила/коже према захтевима социјалних партнера – настава у блоку	30
3.	Израда предмета од текстила/коже за постелински програм	120
	Израда предмета од текстила/коже према захтевима социјалних партнера – настава у блоку	30
4.	Израда предмета од текстила/коже за баштенски програм	96
	Израда предмета од текстила/коже према захтевима социјалних партнера – настава у блоку	30

Разред: **трећи**Трајање модула: **522 часова + 120 часова наставе у блоку**

Ред. бр.	НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)
1.	Израда предмета од текстила/коже према захтевима социјалних партнера	522
2.	Израда предмета од текстила/коже према захтевима социјалних партнера – настава у блоку	120

4. ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛАРазред: **први**Назив модула: **Припрема и организација рада у складу са заштитним и еколошким мерама у процесу рада**Трајање модула: **12 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Припрема и организација рада у складу са заштитним и еколошким мерама у процесу рада.	- наведе и објасни факторе који утичу на радну ефикасност; - наведе услове који су потребни за ефикасно пословање; - објасни основна правила организације рада предузећа и конкретних радних места; - објасни значај контроле квалитета у току и на крају процеса производње; - објасни значај примене мера сигурности рада у складу са прописима; - објасни начин одржавања радног места; - објасни значај и улогу радно-техничке документације у производном процесу израде предмета од текстила/коже;	- Карактеристике индустријске производње; - Појам, елементи, припрема и одржавање радног места; - Мере заштите на раду и заштите околине; - Техничко-технолошка документација;	На почетку програма ученике упознати са циљем/циљевима и исходима, планом и начинима оцењивања. Облици наставе Модул се реализује кроз следеће облике наставе: - практична настава/учење кроз рад Подела одељења на групе Одељење се дели на групе приликом реализације: - практичне наставе/учења кроз рад Методе рада: - демонстрација - извршење задатка - презентација израде радног задатка (усмено објашњавање поступка израде); Место реализације наставе Настава се реализује у школској радионици или код социјалног партнера. Препоруке за реализацију наставе - Припремити радно место за рад; - Припремити машину за рад; - Нагласити значај правилног држања тела при раду; - Инсистирати на самосталном раду и пратити рад ученика. Оцењивање Вредновање остварености исхода вршити кроз: - самостални практични рад; - усмено излагање; - активност на часу.

Назив модула: **Ручно и машинско кројење**
 Трајање модула: **12 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
- Оспособљавање ученика за ручно кројење; - Упознавање ученика са уређајима за машинско кројење.	- припреми материјал за кројење; - уцрта делове које кроји; - користи маказе; - искроји уцртане кројне делове; - означи и нумерише кројне делове.	- Прибор за ручно кројење и његово правилно коришћење; - Формирање кројне наслаге; - Преношење кројне слике на наслагу; - Апарати и уређаји за грубо и фино кројење; - Означавање и нумерисање искројених делова.	На почетку програма ученике упознати са циљем/циљевима и исходима, планом и начинима оцењивања. Облици наставе Модул се реализује кроз следеће облике наставе: - практична настава/учење кроз рад Подела одељења на групе Одељење се дели на групе приликом реализације: - практичне наставе/учења кроз рад Методе рада: - демонстрација - извршење задатка - презентација израде радног задатка (усмено објашњавање поступка израде); Место реализације наставе Настава се реализује у школској радионици или код социјалног партнера. Препоруке за реализацију наставе - Користити алат за ручно кројење; - Формирати кројну наслагу; - Пренети кројну слику на горњи слој наслаге; - Демонстрирати грубо и фино кројење уз правилно коришћење уређаја; - Приказати како се означавају и нумеришу кројни делови; - Инсистирати на самосталном раду и пратити рад ученика. Оцењивање Вредновање остварености исхода вршити кроз: - Континуално праћење достигнутих исхода и нивоа постигнутих компетенција

Назив модула: **Ручно и машинско шивење**
 Трајање модула: **60 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Оспособљавање ученика за ручно и машинско шивење.	- изради ручне бодове (прошивајући, опшивајући, прекривни, коси, цик-цак, ланчани и др.); - изради ручним путем рупице; - ручно ушије дугмад припреми машине и уређаје за рад; - изводи операције шивења на обичним шиваћим машинама; - обавља основно одржавање машина и уређаја за рад; - користи специјалне машине за шивење.	- Ручни бодови: прошивајући, опшивајући, прекривни, коси, цик-цак, ланчани и др. - Израда рупица; - Ушивање дугмади. - Машина за шивење: изглед, делови, функција, правилно руковање (намештање игле, увођење горњег конца, постављање чунка са доњим концем); - Увежбавање штепова; - Специјалне машине за шивење.	На почетку програма ученике упознати са циљем/циљевима и исходима, планом и начинима оцењивања. Облици наставе Модул се реализује кроз следеће облике наставе: - практична настава/учење кроз рад Подела одељења на групе Одељење се дели на групе приликом реализације: - практичне наставе/учења кроз рад Методе рада: - демонстрација - извршење задатка - презентација израде радног задатка (усмено објашњавање поступка израде); Место реализације наставе Настава се реализује у школској радионици или код социјалног партнера. Препоруке за реализацију наставе - Нагласити значај правилног држања тела при раду; - Припремити узорке и демонстрирати израду ручних бодова и рупица; - Припремити машину за рад; - Демонстрирати рад на класичним и специјалним машинама за шивење; - Инсистирати на прецизној изради штепова; - Вежбати израду штепова, најпре на папиру затим на одговарајућем материјалу; - Обавезно применити потребне мере заштите на раду; - Информисати ученике о начину провере усвојених знања и вештина и критеријумима за оцењивање; - Инсистирати на самосталном раду и пратити рад ученика.

			Оцењивање Вредновање остварености исхода вршити кроз: • Континуално праћење достигнутих исхода и нивоа постигнутих компетенција.
--	--	--	---

Назив модула: **Израда машинских шавова и пеглање**Трајање модула: **24 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Оспособљавање ученика за израду и међуфазно пеглање шавова.	- састави кројне делове применом задатих шавова; - врши међуфазно пеглање шавова; - утврди потребне мере заштите на раду.	- Врсте шавова: отворени и затворени (распеглани, напетгани, наштепани једном или два пута, француски, порубни отворени, порубни затворени и др.); - Примена шавова: састављање, опшивање ивица материјала, израда рубних шавова; - Међуфазно пеглање: параметри пеглања, електрична, електропарна и парна пегла, столони за пеглање.	На почетку програма ученике упознати са циљем/циљевима и исходима, планом и начинима оцењивања. Облици наставе Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • практична настава/учење кроз рад • Подела одељења на групе Одељење се дели на групе приликом реализације: • практичне наставе/учења кроз рад Методе рада: • демонстрација • извршење задатка • презентација израде радног задатка (усмено објашњавање поступка израде); Место реализације наставе Настава се реализује у школској радионици или код социјалног партнера. Препоруке за реализацију наставе • Инсистирати на прецизној изради свих врста шавова; • Указати на понашање различитих врста шавова у зависности од врсте материјала и намене предмета од текстила/коже; • Инсистирати на самосталном раду; • Обавезно применити потребне мере заштите на раду; Оцењивање Вредновање остварености исхода вршити кроз: • Континуално праћење достигнутих исхода и нивоа постигнутих компетенција

Назив модула: **Израда детаља на предметима од текстила/коже**Трајање модула: **60 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Оспособљавање ученика за израду детаља на предметима од текстила/коже;	- искроји и шашије џепове за индустријске предмете од текстила/коже (нашивен, нашивен са поклопцем, са једним паспулом, са два паспула и други облици); - причврсти ознаку, украсе и етикете; - означи место за дугмад и рупице; - машински изради рупице за дугмад; - машински ушива дугмад; - нашије патент затварач.	- Кројење и израда џепова за индустријске предмете од текстила/коже (нашивен, нашивен са поклопцем, са једним паспулом, са два паспула и други облици); - Ушивање патент затварача - Израда рупица - Пришивање дугмади, етикета и украса	На почетку програма ученике упознати са циљем/циљевима и исходима, планом и начинима оцењивања. Облици наставе Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • практична настава/учење кроз рад • Подела одељења на групе Одељење се дели на групе приликом реализације: • практичне наставе/учења кроз рад Методе рада: • демонстрација • извршење задатка • презентација израде радног задатка (усмено објашњавање поступка израде); Место реализације наставе Настава се реализује у школској радионици или код социјалног партнера. Препоруке за реализацију наставе • Инсистирати на прецизној изради предмета од текстила/коже; • Указати на понашање предмета од текстила/коже у зависности од врсте материјала и намене предмета; • Инсистирати на прецизној изради детаља; • Савладати правилан редослед технолошких операција израде: кројење, шивење, међуфазно и завршно пеглање;

			- Исту скицу модела, опис и сашивен узорак усвојити у оквиру стручних већа, како би се успоставила корелација са предметима технологија индустријске производње и конструкција индустријских производа; - Инсистирати на самосталном раду; - Обавезно применити потребне мере заштите на раду. Оцењивање Вредновање остварености исхода вршити кроз: Континуално праћење достигнутих исхода и нивоа постигнутих компетенција
--	--	--	---

Назив модула: **Израда предмета од текстила/коже за кухињски програм**Трајање модула: **48 часова + 30 часова наставе у блоку**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
- Оспособљавање ученика за израду предмета од текстила/коже за кухињски програм. - Кројење и израда предмета од текстила/коже по задатим шаблонима и операционом листу - Уочавање грешака које се јављају током израде, откривање узрока и начин њиховог отклањања.	- припреми основни и помоћни материјал за израду предмета од текстила/коже по задатом моделу, шаблонима и операционом листу; - формира, контролише и одређује дужину кројне слике; - искроји и комплетира кројне делове предмета по задатом моделу и шаблонима; - сашије предмет по задатом моделу и операционом листу; - врши по потреби међуфазно и завршно пеглање предмета по задатом моделу; - сортира и комплетира предмет од текстила/коже; - контролише, поправља грешке на предмету од текстила/коже; - спакује предмет од текстила/коже.	- Кројење и израда предмета од текстила/коже по задатим шаблонима и операционом листу за кухињски програм (крпе, надстољњаци, стољњаци, кецеље, рукавице и др.) - Формирање кројне слике за израду предмета од текстила/коже по задатим шаблонима и операционом листу за кухињски програм - Контрола и паковање готових производа Настава у блоку: - Израда предмета од текстила/коже према захтевима одговарајућих социјалних партнера (користити шаблоне израђене од стране социјалних партнера).	На почетку програма ученике упознати са циљем/циљевима и исходима, планом и начинима оцењивања. Облици наставе Модул се реализује кроз следеће облике наставе: - практична настава/учење кроз рад Подела одељења на групе Одељење се дели на групе приликом реализације: - практичне наставе/учења кроз рад Методе рада: - демонстрација - извршење задатка - презентација израде радног задатка (усмено објашњавање поступка израде); Место реализације наставе Настава се реализује у школској радионици или код социјалног партнера. Препоруке за реализацију наставе Практична настава/учење кроз рад се одвија у школским радионицама и погонима на конкретним (реалним) машинама. У случају да школа поседује одређене типове машина–потребно је одредити колико времена ће ученици провести у компанијама на практичној настави. - Сваку машину контролише наставник практичне наставе/учења кроз рад/инструктор учења кроз рад - Наставник практичне наставе/инструктор проверава да ли је послодавац извршио процену ризика на радном месту на коме ради млади и да ли је извео уводну обуку младих о безбедности и здрављу на раду - Блок настава се искључиво изводи и у компанијама, ученици се упознају са организационом структуром компанија и радним погонима Оцењивање Вредновање остварености исхода вршити кроз: Континуално праћење достигнутих исхода и нивоа постигнутих компетенција

Разред: други

Назив модула: **Израда предмета од текстила/коже за хигијенски програм**
 Трајање модула: **96 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
- Оспособљавање ученика за израду предмета од текстила/коже за хигијенски програм. - Кројење и израда предмета од текстила/коже по задатим шаблонима и операционом листу - Уочавање грешака које се јављају током израде, откривање узрока и начин њиховог отклањања.	- припреми основни и помоћни материјал за израду предмета од текстила/коже по задатом моделу, шаблонима и операционом листу; - формира, контролише и одређује дужину кројне слике; - искроји и комплетира кројне делове предмета по задатом моделу и шаблонима; - сашије предмет по задатом моделу и операционом листу; - врши по потреби међуфазно и завршно пеглање предмета по задатом моделу; - сортира и комплетира предмет од текстила/коже; - контролише, поправља грешке на предмету од текстила/коже; - спакује предмет од текстила/коже.	- Кројење и израда предмета од текстила/коже по задатим шаблонима и операционом листу за хигијенски програм (пешкири, завесе, патоснице и др.) - Формирање кројне слике за израду предмета од текстила/коже по задатим шаблонима и операционом листу за хигијенски програм - Контрола и паковање готових производа	На почетку програма ученике упознати са циљем/циљевима и исходима, планом и начинима оцењивања. Облици наставе Модул се реализује кроз следеће облике наставе: - практична настава/учење кроз рад Подела одељења на групе Одељење се дели на групе приликом реализације: - практичне наставе/учења кроз рад Методе рада: - демонстрација - извршење задатка - презентација израде радног задатка (усмено објашњавање поступка израде); Место реализације наставе Настава се реализује у школској радионици или код социјалног партнера. Препоруке за реализацију наставе - Уколико школа располаже одговарајућим машинама, ученици се прво обучавају на њима, па прелазе код послодавца Практична настава/учење кроз рад се одвија у школским радионицама и погонима на конкретним (реалним) машинама. У случају да школа поседује одређене типове машина–потребно је одредити колико времена ће ученици провести у компанијама на практичној настави. - Сваку машину контролише наставник - практичне наставе/учења кроз рад/инструктор учења кроз рад - Наставник практичне наставе/инструктор проверава да ли је послодавац извршио процену ризика на радном месту на коме ради млади и да ли је извео уводну обуку младих о безбедности и здрављу на раду - Блок настава се искључиво изводи и у компанијама, ученици се упознају са организационом структуром компанија и радним погонима Оцењивање Вредновање остварености исхода вршити кроз: Континуално праћење достигнутих исхода и нивоа постигнутих компетенција

Назив модула: **Израда предмета од текстила/коже за декоративни програм**
 Трајање модула: **96 часова + 30 часова наставе у блоку**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
- Оспособљавање ученика за израду предмета од текстила/коже за декоративни програм. - Кројење и израда предмета од текстила/коже по задатим шаблонима и операционом листу - Уочавање грешака које се јављају током израде, откривање узрока и начин њиховог отклањања	- припреми основни и помоћни материјал за израду предмета од текстила/коже по задатом моделу, шаблонима и операционом листу; - формира, контролише и одређује дужину кројне слике; - искроји и комплетира кројне делове предмета по задатом моделу и шаблонима; - сашије предмет по задатом моделу и операционом листу; - врши по потреби међуфазно и завршно пеглање предмета по задатом моделу; - сортира и комплетира предмет од текстила/коже; - контролише, поправља грешке на предмету од текстила/коже; - спакује предмет од текстила/коже.	- Кројење и израда предмета од текстила/коже по задатим шаблонима и операционом листу за декоративни програм (завесе, драперије, јастучнице прекриваче и др.) - Формирање кројне слике за израду предмета од текстила/коже по задатим шаблонима и операционом листу за декоративни програм - Контрола и паковање готових производа Настава у блоку: - Израда предмета од текстила/коже према захтевима одговарајућих социјалних партнера (користити шаблоне израђене од стране социјалних партнера).	На почетку програма ученике упознати са циљем/циљевима и исходима, планом и начинима оцењивања. Облици наставе Модул се реализује кроз следеће облике наставе: - практична настава/учење кроз рад Подела одељења на групе Одељење се дели на групе приликом реализације: - практичне наставе/учења кроз рад Методе рада: - демонстрација - извршење задатка - презентација израде радног задатка (усмено објашњавање поступка израде); Место реализације наставе Настава се реализује у школској радионици или код социјалног партнера.

			Препоруке за реализацију наставе - Уколико школа располаже одговарајућим машинама, ученици се прво обучавају на њима, па прелазе код послодавца Практична настава/учење кроз рад се одвија у школским радионицама и погонима на конкретним (реалним) машинама. У случају да школа поседује одређене типове машина – потребно је одредити колико времена ће ученици провести у компанијама на практичној настави. - Сваку машину контролише наставник практичне наставе/учења кроз рад/инструктор учења кроз рад - Наставник практичне наставе/инструктор проверава да ли је послодавац извршио процену ризика на радном месту на коме ради млади и да ли је извео уводну обуку младих о безбедности и здрављу на раду - Блок настава се искључиво изводи и у компанијама, ученици се упознају са организационом структуром компанија и радним погонима Оцењивање Вредновање остварености исхода вршити кроз: Континуално праћење достигнутих исхода и нивоа постигнутих компетенција
--	--	--	---

Назив модула: **Израда предмета од текстила/коже за постелински програм**Трајање модула: **120 часова + 30 часова наставе у блоку**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
- Оспособљавање ученика за израду предмета од текстила/коже за постелински програм. - Кројење и израда предмета од текстила/коже по задатим шаблонима и операционом листу - Уочавање грешака које се јављају током израде, откривање узрока и начин њиховог отклањања	- припреми основни и помоћни материјал за израду предмета од текстила/коже по задатом моделу, шаблонима и операционом листу; - формира, контролише и одређује дужину кројне слике; - искроји и комплетира кројне делове предмета по задатом моделу и шаблонима; - сашије предмет по задатом моделу и операционом листу; - врши по потреби међуфазно и завршно пеглање предмета по задатом моделу; - сортира и комплетира предмет од текстила/коже; - контролише, поправља грешке на предмету од текстила/коже; - спакује предмет од текстила/коже.	- Кројење и израда предмета од текстила/коже по задатим шаблонима и операционом листу за постелински програм (постелина за децу и одрасле и др.) - Формирање кројне слике за израду предмета од текстила/коже по задатим шаблонима и операционом листу за постелински програм - Контрола и паковање готових производа Настава у блоку: - Израда предмета од текстила/коже према захтевима одговарајућих социјалних партнера (користити шаблоне израђене од стране социјалних партнера).	На почетку програма ученике упознати са циљем/циљевима и исходима, планом и начинима оцењивања. Облици наставе Модул се реализује кроз следеће облике наставе: - практична настава/учење кроз рад Подела одељења на групе Одељење се дели на групе приликом реализације: - практичне наставе/учења кроз рад Методе рада: - демонстрација - извршење задатка - презентација израде радног задатка (усмено објашњавање поступка израде); Место реализације наставе Настава се реализује у школској радионици или код социјалног партнера. Препоруке за реализацију наставе - Уколико школа располаже одговарајућим машинама, ученици се прво обучавају на њима, па прелазе код послодавца Практична настава/учење кроз рад се одвија у школским радионицама и погонима на конкретним (реалним) машинама. У случају да школа поседује одређене типове машина – потребно је одредити колико времена ће ученици провести у компанијама на практичној настави. - Сваку машину контролише наставник практичне наставе/учења кроз рад/инструктор учења кроз рад - Наставник практичне наставе/инструктор проверава да ли је послодавац извршио процену ризика на радном месту на коме ради млади и да ли је извео уводну обуку младих о безбедности и здрављу на раду - Блок настава се искључиво изводи и у компанијама, ученици се упознају са организационом структуром компанија и радним погонима Оцењивање Вредновање остварености исхода вршити кроз: Континуално праћење достигнутих исхода и нивоа постигнутих компетенција

Назив модула: **Израда предмета од текстила/коже за баштенски програм**
 Трајање модула: **96 часова + 30 часова наставе у блоку**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
- Оспособљавање ученика за израду предмета од текстила/коже за баштенски програм. - Кројење и израда предмета од текстила/коже по задатим шаблонима и операционом листу - Уочавање грешака које се јављају током израде, откривање узрока и начин њиховог отклањања	- припреми основни и помоћни материјал за израду предмета од текстила/коже по задатом моделу, шаблонима и операционом листу; - формира, контролише и одређује дужину кројне слике; - искроји и комплетира кројне делове предмета по задатом моделу и шаблонима; - сашије предмет по задатом моделу и операционом листу; - врши по потреби међуфазно и завршно пеглање предмета по задатом моделу; - сортира и комплетира предмет од текстила/коже; - контролише, поправља грешке на предмету од текстила/коже; - спакује предмет од текстила/коже.	- Кројење и израда предмета од текстила/коже по задатим шаблонима и операционом листу за баштенски програм (подметачи за столице, навлаке за столице и др.) - Формирање кројне слике за израду предмета од текстила/коже по задатим шаблонима и операционом листу за баштенски програм - Контрола и паковање готових производа Настава у блоку: - Израда предмета од текстила/коже према захтевима одговарајућих социјалних партнера (користити шаблоне израђене од стране социјалних партнера).	На почетку програма ученике упознати са циљем/циљевима и исходима, планом и начинима оцењивања. Облици наставе Модул се реализује кроз следеће облике наставе: - практична настава/учење кроз рад Подела одељења на групе Одељење се дели на групе приликом реализације: - практичне наставе/учења кроз рад Методе рада: - демонстрација - извршење задатка - презентација израде радног задатка (усмено објашњавање поступка израде); Место реализације наставе Настава се реализује у школској радионици или код социјалног партнера. Препоруке за реализацију наставе - Уколико школа располаже одговарајућим машинама, ученици се прво обучавају на њима, па прелазе код послодавца Практична настава/учење кроз рад се одвија у школским радионицама и погонима на конкретним (реалним) машинама. У случају да школа поседује одређене типове машина–потребно је одредити колико времена ће ученици провести у компанијама на практичној настави. Сваку машину контролише наставник практичне наставе/учења кроз рад/инструктор учења кроз рад Наставник практичне наставе/инструктор проверава да ли је послодавац извршио процену ризика на радном месту на коме ради млади и да ли је извео уводну обуку младих о безбедности и здрављу на раду Блок настава се искључиво изводи и у компанијама, ученици се упознају са организационом структуром компанија и радним погонима Оцењивање Вредновање остварености исхода вршити кроз: Континуално праћење достигнутих исхода и нивоа постигнутих компетенција

Разред: трећи

Назив модула: **Израда предмета од текстила/коже према захтевима социјалних партнера**
 Трајање модула: **522 часа+120 часова наставе у блоку**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
- Оспособљавање ученика за израду предмета од текстила/коже према захтевима одговарајућих социјалних партнера. - Кројење и израда предмета од текстила/коже по задатим шаблонима и операционом листу - Уочавање грешака које се јављају током израде, откривање узрока и начин њиховог отклањања.	- припреми основни и помоћни материјал за израду предмета од текстила/коже по задатом моделу, шаблонима и операционом листу; - формира, контролише и одређује дужину кројне слике; - искроји и комплетира кројне делове предмета по задатом моделу и шаблонима; - сашије предмет по задатом моделу и операционом листу; - врши по потреби међуфазно и завршно пеглање предмета по задатом моделу; - сортира и комплетира предмет од текстила/коже; - контролише, поправља грешке на предмету од текстила/коже; - спакује предмет од текстила/коже.	- Кројење и израда предмета од текстила/коже по задатим шаблонима и операционом листу (аутоиндустријски програм, патоснице, цираде, торбе, навлаке за дечија седишта, навлаке за седишта и др.) - Операције паспулирања, нашивање етикета, ознака, вез на предмету од текстила/коже и друго - Контрола и паковање готових производа Настава у блоку: - Израда предмета од текстила/коже према захтевима социјалних партнера (користити шаблоне израђене од стране социјалних партнера).	На почетку програма ученике упознати са циљем/циљевима и исходима, планом и начинима оцењивања. Облици наставе Модул се реализује кроз следеће облике наставе: - практична настава/учење кроз рад Подела одељења на групе Одељење се дели на групе приликом реализације: - практичне наставе/учења кроз рад Методе рада: - демонстрација - извршење задатка - презентација израде радног задатка (усмено објашњавање поступка израде); Место реализације наставе Настава се реализује у школској радионици или код социјалног партнера.

			Препоруке за реализацију наставе • Уколико школа располаже одговарајућим машинама, ученици се прво обучавају на њима, па прелазе код послодавца • Практична настава/учење кроз рад се одвија у школским радионицама и погонима на конкретним (реалним) машинама. У случају да школа поседује одређене типове машина–потребно је одредити колико времена ће ученици провести у компанијама на практичној настави. • Сваку машину контролише наставник практичне наставе/учења кроз рад/инструктор учења кроз рад • Наставник практичне наставе/инструктор проверава да ли је послодавац извршио процену ризика на радном месту на коме раде млади и да ли је извео уводну обуку младих о безбедности и здрављу на раду • Блок настава се искључиво изводи и у компанијама, ученици се упознају са организационом структуром компанија и радним погонима Оцењивање Вредновање остварености исхода вршити кроз: Континуално праћење достигнутих исхода и нивоа постигнутих компетенција.
--	--	--	--

5. КЉУЧНИ ПОЈМОВИ: заштитне и еколошке мере, техничко-технолошка документација, ручно кројење, кројна наслага, машинско кројење, машински шавови, пеглање.

ПРЕДУЗЕТНИШТВО

1. ЦИЉЕВИ:

- Развијање пословних и предузетничких знања, вештина и понашања (иновативност и креативност, покретање иницијатива, преузимање одговорности и ризика; управљање променама, тимски рад, вештине комуникације, конструктивно решавање проблема, критичко мишљење, управљање временом, лидерство...);
- Развијање предузетничких вредности и способности да се препознају предузетничке могућности у локалној средини и делује у складу са тим;
- Развијање пословног и предузетничког начина мишљења;
- Мултидисциплинарни приступ и оријентација на праксу;
- Развијање основе за континуирано учење;
- Развијање свести о сопственим знањима и способностима и даљој професионалној оријентацији;
- Оспособљавање за активно тражење посла (запошљавање и samozapoшљавање);
- Развој одговорног односа према очувању природних ресурса и еколошке равнотеже.

2. СТРУКТУРА „ПРЕДУЗЕТНИШТВО”

- Предмет реализовати кроз 2 часа вежби недељно;
- Препорука је да се тема „Ученички пројекат – израда и презентација пословног плана, започне приликом обрађивања теме „Процена пословних идеја”. На овај начин предавач може да интегрише ученички пројекат током наредних тема.

УПУТСТВА ЗА СВЕ ТЕМЕ:

- Методе рада: мини предавања, дискусија, групни рад, играње улога, студије случаја, симулација, рад на терену, Brainstorming; swot анализа, анкета/интервју, презентација;
- Циклус емпиријског учења;
- Дневник рада – објаснити вођење дневника рада;
- Место одржавања: довољно велики простор који омогућује рад у групама;
- Користити позитивне примере из праксе.

3. ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА

Разред: **трећи**
Годишњи фонд часова: **58 часова**

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Предузетништво и предузетник	• Разумевање појма и значаја предузетништва; • Препознавање особности предузетника.	• наведе адекватне примере предузетништва из локалног окружења; • наведе карактеристике предузетника; • објасни значај мотивационих фактора у предузетништву; • доведе у однос појмове предузимљивост и предузетништво.	• Појам, развој и значај предузетништва; • Профил и карактеристике успешног предузетника; • Мотиви предузетника; • Технике и критеријуми за утврђивање предузетничких предиспозиција.	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања. Облици наставе Предмет се реализује као вежбе. Место реализације наставе Вежбе се реализује у учioniци или одговарајућем кабинету.

Од пословне идеје до бизнис плана	- Развијање способности за уочавање, формулисање и процену пословних идеја; - Упознавање ученика са елементима маркетинг плана; - Оспособљавање за учешће у изради скица за доношење бизнис планова.	- селектује из мноштва идеја оне које је применљива и реална за отпочињања бизниса; - препозна различите начине отпочињања посла; - објасни и примени SWOT анализу у механизму доношења одлука - учи међусобно деловање фактора који утичу на тржиште; - самостално прикупи податке са тржишта–конкуренција, потенцијални клијенти, величина тржишта; - прави понуду услуге; - развија маркетинг стратегију за своју пословну идеју и презентује свој маркетинг план; - разликује значај и препозна садржај бизнис плана.	- Трагање за пословним идејама; - Окружење – фактор предузетничке активности; - Пословне могућности за нови пословни подухват (могућност начина реализације и облици власништва и извора финансирања идеја, swot анализа); - Фактори пословног окружења: потенцијални клијенти, величина тржишта, директна и индиректна конкуренција, трендови на тржишту итд.; - Елементи маркетинг плана; - Процена могућности за реализацију бизнис идеје; - Презентација маркетинг план као дела бизнис плана; - Бизнис план – појам и садржај и значај.	Препоруке за реализацију наставе - Дати пример доброг предузетника и/или позвати на један час госта – предузетника који би говорио ученицима о својим искуствима; - Кроз олују идеја и вођене дискусије, наставник помаже ученицима да се креативно изразе у смишљању бизнис идеја и избору реалне идеје за даљи рад на њој; - Ученици се деле на групе у којима остају до краја и раде на деловима пословног плана; - Групе ученика окупљене око једне пословне идеје врше истраживање тржишта по наставничким упутствима; - Групе ученика у посетама малим предузећима информису се о начину прављења понуде и самостално праве понуду за пример њиховог предузећа; - Користити сајтове за прикупљање информација (www.apr.sr.gov.yu, www.sme.sr.gov.yu, www.msppbg.co.yu...) - Посета социјалним партнерима на локалном нивоу (општина, филијале, Националне службе за запошљавање, Регионалне агенције за развој малих и средњих предузећа и сл.); - Организовати долазак стручњака за процену бизнис плана; - У презентацији користити сва расположива средства за визуализацију.
Управљање и организација	- Стицање и развијање свести о значају доброг управљања; - Упознавање ученика са стиловима руковођења; - Разумевање значаја развоја људских ресурса за потребе организације.	- наведе особине успешног менаџера; - разликује управљачке стилове; - објасни суштину менаџмента услуга/производње; - објасни значај планирања и одабира људских ресурса за потребе организације; - препозна сврху и именује послове планирање процеса рада; - објасни послове организовања процеса рада са аспекта предузетника; - објасни вођење процеса рада; - разликује и објасни контролу остварених резултата процеса рада. - Разликује и објасни структуру трошкова и значај амортизације - Објасни шта је доходак и како се остварује - Објасни ризик и осигурање од ризика - Објасни како се формира цена и шта је то калкулација	- Предузетник и менаџер; - Знања и вештине успешног менаџера; - Друштвена одговорност и пословни морал предузетника; - Формирање цене производа (тражња, понуда, формирање цене и калкулација трошкова који улазе у цену) - Планирање процеса рада (обим пословања, средства и извора средстава, кадрове, улагања, трошкове и резултате пословања); - Производња и продуктивност - Улагања и трошкови (доходак, штетња и инвестиција, структура трошкова, амортизација, ризик и осигурање) - Организација процеса рада (пословна средства, кадрове); - Вођење процес рада (пословни разговори, мотивација, управљање временом, препознаје уско грло и празан ход, прати трошкове, примењује иновације у циљу смањења трошкова, и прати остваривање резултате пословања); - Контрола остварених резултата процеса рада (промет, приход, трошкови, профит).	Оцењивање Вредновање остварености исхода вршити кроз: - праћење остварености исхода - усмено излагање - активност на часу - домаћи задатак - дневник рада - самостални практични рад - тест - вештина презентације - завршни тест Оквирни број часова по темама - Предузетништво и предузетник (4 часа); - Од пословне идеје до бизнис плана (10 часова); - Управљање и организација (16 часова); - Правни оквир за оснивање и функционисање делатности (4 часа); - Економија пословања (12 часова); - Ученички пројект-презентација пословног плана (10 часова).
Правни оквир за оснивање и функционисање делатности	- Стицање знања битних за оснивање и почетак рада предузетника; - Давање основних упутстава где доћи до неопходних информација.	- наведе сва правна акта и норме донете у Републици Србији, који се односе на предузетништво, - познаје институције и инфраструктуру за подршку предузетништву; - објасни процедуру за коришћење услуга институција за подршку предузетницима; - направи преглед документације потребне за регистрацију предузетничке радње; - направи редослед корака при регистрацији предузетничке радње; - описе позитивне и негативне примере из праксе, везане за регистрацију предузетничке радње; - самостално сачини или попуни пословну документацију (CV, пословна писма, молбе, записник, обрасци...).	- Законске форме организовања делатности; - Правни и институционални оквири развоја предузетништва у Србији; - Институције и инфраструктура за подршку предузетништву; - Оснивање и регистрација предузетничке радње (документација, ПИБ, отварање рачуна, избор пословног простора, пријем запослених и подела радних задатака).	
Економија пословања	- Упознавање ученика са финансијским аспектима предузећа/ радње; - Оспособљавање ученика да препозна и објасни начин састављања биланса стања и биланса успеха; - Оспособљавање ученика да обрачуна финансијски резултат.	- планира производњу и трошкове за сопствени бизнис; - класификује трошкове предузећа и израчуна праг рентабилности; - састави финансијске извештаје у најједноставнијој форми (биланс стања, биланс успеха и ток готовине предузећа); - састави биланс успеха на основу остварених прихода и расхода и утврди финансијски резултат; - разликује све облике пореских обавеза предузетника.	- Биланс стања; - Приходи и расходи; - Финансијски резултат – добит као основни мотив предузетника; - Пореске обавезе предузетника; - Биланс успеха.	

Ученички пројект-презентација пословног плана	Оспособљавање ученика вештини презентације пословног плана.	- повеже све сегменте пословног плана за сопствену бизнис идеју; - стечене вештине и знања примени у оквиру тима и на презентацији пословног плана.	- Израда целовитог бизнис плана за сопствену бизнис идеју; - Презентација појединачних/групних бизнис планова и дискусија.	
---	---	--	---	--

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ: пословна идеја, бизнис план, структура трошкова, амортизација, доходак, калкулација, финансијски извештај.

Б: ИЗБОРНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ

ДИЗАЈН ВЕЗА ЗА ШИВАЊЕ АУТОМАТЕ

Циљеви предмета:

- Упознавање ученика са применом персоналних рачунара у изради дизајна веза.
- Упознавање са основама програма „Stitch & Sew” који ће омогућити упознавање и са другим програмима исте или сличне намене.
- Оспособљавање ученика за повезивање и коришћење већ стеченог знања из области рачунарства и информатике.
- Развијање маштовитости и самосталности у реализацији.
- Подстицање заинтересованости ученика за коришћење рачунара у струци.

Разред: **трећи**
Годишњи фонд часова: **29 часова**

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Увод у дизајн веза	Упознавање ученика са радним окружењем програма „Stitch & Sew”.	- Подеси и распозна радно окружење програма. - Изврши преглед дизајна у 3Д симулацији - Изврши промену димензија дизајна и изврши додавање текста око дизајна - Изврши дигитализацију облика	- Подешавање јединица мере, размере и мреже, боје позадине и величине приказа. - Пребацивање на различите режиме рада у програму. - Учитавање постојећих датотека дизајна веза. - Позиционирање дизајна према центру оброча машине за вез. - Преглед дизајна у 3Д симулацији. - Унос текста и избор врсте и величине фонта. „Bold” и „Italic” ефекти. - Размак између слова и поравнање текста. - Стављање текста у оквире различитог облика. - Учитавање датотека. Избор боја блокова веза. - Промена димензија дизајна. Додавање текста око дизајна. - Цртање облика на празној позадини. (Цртање једноставних геометријских облика: правоугаоник, квадрат, елипса, круг, полигон, звезда. Цртање алатима „Freeform” и „Column”.) - Цртање облика уз помоћ уметничке слике као подлоге. (Увоз слике у програм. Подешавање димензија слике. Подела слике у елементе за дигитализацију. Употреба мреже за контролу величине детаља и убода.	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, планом рада и начинима оцењивања Облици наставе Предмет се реализује као вежбе. Место реализације наставе Вежбе се реализују у специјализованом кабинету опремљеним рачунарима или код социјалних партнера. Подела одељења на групе Одељење се дели на групе до 10 ученика приликом реализације вежби. Препоруке за реализацију наставе - Настава се изводи по принципу један ученик – један рачунар. - Наставу изводити уз примену очигледних наставних средстава: колекције узорака, каталога, радова ученика, репродукција... употребом примера у дигиталној форми. - Метод практичног рада реализовати кроз конкретне задатке - Неопходне су сталне групе и појединачне коректуре у договору са учеником. Оквирни број часова по темама: - Увод у дизајн веза (5 часова) - Својства веза (12 часова) - Израда мотива веза (12 часова)
Својства веза	Упознавање ученика са врстама убода и њиховом применом	- Разликује врсте убода и одреди поље примене - Изврши груписање секвенци дизајна према боји.	- Основне врсте убода и њихова примена. Минимална и максимална дужина убода. Аутоматско и мануелно подешавање угла убода, улазне и излазне тачке блокова дизајна веза. - Одређивање врсте убода који ће се применити према димензијама детаља. Слагање врсте убода у блоковима веза. - Груписање секвенци дизајна према боји. Одређивање редоследа везења блокова веза. Брисање блокова. - Подешавање густине убода. Избор „подлоге” (броја и врсте убода за подржавање веза). - Избор врсте прелаза између блокова веза. - Подешавање преклапања блокова веза у циљу елиминисања празнина у дизајну. - Избор тканине/коже на којој ће се израђивати вез. - Центрирање дизајна. - Минимизација броја прекида конца. - Снимање датотека у форматима за уређивање и за рад на машинама за вез. - Преношење датотека на преносиве меморије и слање преко електронске поште	

Израда мотива веза	Упознавање ученика са мотивима веза	Изради различите мотиве веза	- Израда монограма. - Израда шаре за џепове цинс панталона. - Израда логоа. - Израда амблема или грба. - Израда бордуре са рапортом веза.	
---------------------------	---	--	---	--

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ: радно окружење програма, 3Д симулација, дигитализација облика, убоди, дизајн.

ПРИМЕНА CAD СИСТЕМА У КОНСТРУКЦИЈСКОЈ ПРИПРЕМИ

Циљеви предмета:

- Стицање знања о примени савремених софтвера за конструкциону припрему производње предмета од текстила/коже;
- Оспособљавање ученика за коришћење рачунара у струци;
- Стицање практично примењивих знања и вештина;
- Разумевање конструкције и уклапања кројних делова у кројну слику, коришћењем програмских алата;
- Повећање нивоа стручне оспособљености ученика што ће допринети њиховом бржем укључивању у производни процес.

Разред: **трећи**
 Годиншњи фонд часова: **29 часова**

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
CAD системи у текстилној индустрији	Стицање знања о појму и значају CAD система у текстилној индустрији	Објасни основне појмове.	- Основни појмови; - Развој CAD система; - Карактеристике система за компјутерску припрему производње предмета од текстила/коже; - Основни делови система и њихова функција; - Значај примене рачунара; - Предности примене рачунара.	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања Облици наставе Предмет се реализује као вежбе (29 часова) Подела одељења на групе Одељење се дели на групе до 10 ученика приликом реализације вежби Место реализације наставе Вежбе се реализују у специјализованом кабинету опремљеним рачунарима Препоруке за реализацију наставе - обезбедити рачунаре са уграђеним софтверским пакетима - користити софтвер који поседује школа или се налази у локалној средини - у оквиру одређеног софтверског пакета обрадити програме за конструкцију и израду кројних слика - приказати примере конструкције одређених предмета коришћењем CAD пакета - уколико постоје више различитих софтвера, указати ученицима на сличности и разлике у раду са њима Оцењивање Вредновање остварености исхода вршити кроз: - праћење практичног рада. Оквирни број часова по темама - CAD системи у текстилној индустрији (6 часова); - Дефинисање кројних делова од текстила/коже (9 часова); - Израда кројних слика (14 часова).
Дефинисање кројних делова (шаблона)	Стицање знања о CAD пакетима који се користе у конструкцији предмета од текстила/коже.	- Зна начин коришћења различитих програмских алата; - Објасни поступак конструкције предмета од текстила/коже; - Уради конструкцију предмета од текстила/коже; - Уради дигитализацију ручно урађених кројева; - Објасни начин одређивања параметара потребних за израду података и обележавања одређених тачака; - Зада параметре за додавање података за шавове; - Зада параметре за обележавања карактеристичних тачака.	- Радни прозор програма; - Упознавање са радним алатима програма; - Анализа скице предмета од текстила/коже; - Конструкција детаља на предметима од текстила/коже; - Конструкција предмета од текстила/коже; - Израда шаблона одређених димензија; - Дигитализација ручно израђених шаблона; - Правила дигитализације; - Увођење модела у систем; - Промена карактеристика линија; - Сечење делова – стварање нових шавова; - Промена димензија кројних делова предмета од текстила/коже; - Промена места и облика кројних делова предмета од текстила/коже; - Додавање шавова; - Обележавање карактеристичних тачака на кројним деловима од текстила/коже.	
Израда кројних слика	Стицање знања о изради кројних слика коришћењем CAD пакета.	- Припреми кројне делове за серијску производњу; - Зада параметре потребне за израду кројне слике; - Уради кројну слику.	- Припрема кројних делова од текстила/коже за серијску производњу; - Аутоматско цртање кројних делова од текстила/коже у природној величини или у размери; - Врсте кројних слика; - Уношење потребних података за израду различитих врста кројних слика; - Уношење података о материјалу за кројење; - Израда кројних слика (више величинских, са више модела, са дозвољеним окретањем кројних делова); - Аутоматско уклапање кројних слика.	

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ: CAD систем, радни прозор, програмски алат; дигитализација.